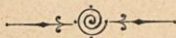

Helena Westermarck.

Ur Studieboken.

Berättelser och Utkast.

Borgå.

Werner Söderströms förlag

1890.

HELSINGFORS,
HUFVUDSTADSBLADETS NYA TRYCKERI.

1890.

Innehåll:

Också ett lefnadslopp	Sid. 1.
Aftonstämning . . . , . . . ,	„ 23.
Ett socialt problem	„ 37.
I marginalen af en museikatalog	„ 55.
I ungdomen	„ 77.

Också ett lefnadslopp.

Öfverstinnan hade mest rest omkring hela sitt lif, men det hade icke varit resor, som vidga ögat och lyfta sinnet, utan småtrefliga visiter hos närmaste grannar och vänner eller långa besök för flere veckor hos aflägsset boende anförvanter och släktingar. Medan hon ännu var ung och bodde hemma på landet, firades icke en namnsdag eller bjöd man till dans på de närmaste fem milens omkrets, utan att hon var med, alltid den första att börja dansen och alltid den sista att sluta. Ju vackrare solen sken om sommaren, ju ljufvare doften steg från de blommande fält, hvilka hon for förbi, eller ju grannare skogen om vintern gnistrade af rimfrost, och ju hvitare de vida snöfälten lyste, där blåaktiga skuggor

tecknade sina skarpa silhouetter, dess muntrare trallade hon under färden sina dansmelodier, polkor och valser, och trampade takten med fötterna för att hålla dem varma.

Men om våren, när snön smalt och himlen tycktes dubbelt så blå mot den smutsgrå jorden, när fåglarna kommo i stora flockar och tänkte på bon, när lifvet svälde i knoppar och kvistar, då gick hon helt missmodig hemma, ty det var menförestid. Då ville det icke gå ens med något arbete. Hon, som eljes med passion sydde kanevasarbeten och älskvärdt brukade förse hela släkten med gungstolsmattor, broderade dynor och pallar, såg då helt förströdd på sina rosor och förgätmig-ej'er, som gjordes mycket fylligare och grannare än i naturen, men hälst lät hon blicken irra ut genom fönstret för att mäta pussarna och flödvattnet på fält och vägar. Hon bara längtade att detta vårens bråk och bestyr skulle taga ett slut och hon kunna resa igen. Om det blott var en möjlighet, for hon hälst den tiden in till släktingarna i staden. Där njöt hon sällskapslifvets fröjder i fullt.

mått, utan att behöfva taga den ringaste hänsyn till väder och vind. Med sin lilla rödfodrade arbetsväska kokett hängd öfver armen trippade hon vid muntraste lynne omkring på förmiddagsbesök. Hos goda vänner och bekanta fingo tungorna löpa fritt i kapp med virknålarna, och de som förstodo saken menade, att hon hade ett alldeles ovanligt sätt att föra sig för att vara uppfostrad på landet. Sedan på kvällarna fanns ingenting, som gick upp mot en dans med fänrikarne i föreningen „Sällskapet“.

När hon gifte sig med den gamle öfversten, som då endast var major, men tämligen till åren kommen, påstodo människorna, naturligtvis med de största anspråk på visshet, att det skedde af beräkning. Den unga major-skan gjorde intet försök att vederlägga deras påstående, utan reste med sin man till Ryssland, där de hoppades vinna både ära och rikedomar. Huru det lyckades med den förra, vet man icke så noga. Väl fick majoren efter långa års förlopp öfverste-rang och värdighet, men ingen hörde någonsin ta-

las om att det skett på ärans fält. Hvad åter rikedomarna angår, så kom den gamla öfverstinnan många år därefter till hemlandet lika fattig som förr. Och som förr lefde hon också nu mest på resa, dels därför att det var billigare att sålunda gästa än här, än där, dels därför att hon aldrig kunde förlora sin gamla reslust. För henne var det lika naturligt att resa, som för fisken att simma i vattnet.

Men i stället för den forna glada flickan, som sjöng dansmelodier, reste nu en gammal korpulent fru, småputtrande öfver gikten, som så envist satt sig i armar och ben och gjorde dem så styfva. I stället för det forna glada pratet om sista balen eller nyaste modet, liktflugans muntra surr i solskenet, plågade hon nu sina åhörare med en mängd envisa och löjliga påståenden och ändlösa äfventyrliga historier från Ryssland. På landet gick hennes resa ofta från herrgård till herrgård. Öfveralt hade hon någon bekant, till hvilken hon kunde sticka sig in på en dag eller par. Hos sina vänner i staden slog hon vanligtvis ned som en bomb, oftast på de opassligaste

tider. Hon kom midt i natten med något fördröjdt aftontåg eller i daggryningen med någon tidig ångbåtstur, eller också kom hon sådana dagar, då det var stortvätt eller skurning och vände med sin ankomst upp och ned på hela huset. Så färdades hon år efter år och hade med sig en mängd små korgar och askar, af hvilka ständigt någon var borta och måste sökas. Med ett lokalsinne, som trotsade all uppöfning, och med den djupt rotade öfvertygelsen att alla okända sökte bedraga henne, behöfde hon alltid någon, som tog vård om henne, följde henne och gaf henne råd, och hon var aldrig belåtnare än när ett halft dusin händer och lika många fötter voro i rörelse för hennes skull.

Nu hade hon kommit till kommerserådet F i Helsingfors. Kommerserådet var hennes kusin i tredje led, och alt sedan den tid han såsom informator för hennes bröder vistades i hennes hem hyste hon för honom en utomordentlig släktkärlek och aktning, som togo sitt uttryck i så upprepade och långa besök som möjligt. I det rika hem han hade

arbetat sig till trufdes hon utmärkt. Hälst gästade hon det en gång hvart år och då flere veckor å rad.

Stor, tung och ovig kom hon som en gammal skuta i svår sjö, skrytsamt prålande i svart sammetskappa med hermelinskinns bräm, en kvarlefva från forna rikare dagar i Ryssland. Det var med en hemlig suck af resignation kommerserådinnan hälsade henne välkommen. Hon hade så tydligt för sig en hel räcka af långa dagar, som skulle blifva veckor, och veckor, som skulle blifva månader, innan mannens gamla otrefliga släkting ens tänkte på att bryta upp igen. Älsta dottern såg sitt lilla prydliga rum taget i enväldig besittning af tant Lovise, som egde en underbar förmåga att breda ut öfveralt en vidlyftig garderob, puderaskar och en mängd skräp. På borden i det rum, där hon bodde, lågo ständigt halföppnade paket, bandstumpar, trådrullar och lappar kringströdda i brokigt virrvarr. Intet hopp ens att någon städning kunde reda ut detta. Studenten drog med en komisk åtbörd af förtviflan upp axlarna vid tanken på alla

den gamlas löjliga påståenden och hufvudlösa dispyter, som han fick hålla till godo med, när han i skymningen skulle hålla henne sällskap och hjälpa med patiensen. Endast småbarnen jublade i hemlighet öfver alla de tillfällen till puts, som nu utan att föräldrarna visste om det skulle yppa sig.

Hos kommerserådet var aftonbjudning. Öfverst vid spelbordet satt öfverstinnan, bred och skrytsam som vanligt och med den mest förnöjda uppsyn i världen. Ett sådant parti whist på fem man hand var för henne en högtidsstund, som icke kunde fås alla dagar. De spelande yttrade endast sällan ett eller annat ord, men desto snabbare fingo korten löpa. De drog ut, gledo hala och glatta ljudlöst öfver den gröna duken och samlades sedan ihop under högtidlig tystnad.

Mellan de öfriga gästerna fördes däremot samtalet så mycket lifligare. Man hade kommit i het dispyt om Ibsens senaste stycke, om lifsgärningen, som troget skulle föras ut, och så småningom hade samtalet glidit öfver till den svåra frågan om välgörenhet. Kommer-

serådet, som var femte man vid spelbordet men för tillfället ledig, flickade då och då, under det han gick upp och ned i salongen, sin åsikt in i samtalet. En af damerna, som hörde till fruntimmersföreningen, hade flammat upp vid hans sista anmärkning om principen att aldrig hjälpa någon för en gång. Han gjorde det aldrig. Han betalade sina rikliga afgifter till kommunen och fattigvården. Om något skulle göras, som egde bestånd, borde det ske i stort och i system. Egentligen tjänade sådant lappvärk som små filantropiska föreningar och dylikt till bra litet. Det var bara fruntimren, som lekte.

Kommerserådet hade på sin vandring kommit till rummets bortersta hörn, och damen nästan skrek både af ifver och för att göra sig hörd:

„Tror kommerserådet ej att äfven en liten skärf, gifven af godt hjärta, kan blifva till välsignelse?... Tror kommerserådet ej att om man också många gånger tar miste, ändå någon gåfva kan komma, när hon bäst behöfves, och det är vackert så!“...

Och ifrig att föra fram sin sak höjde hon rösten allt mera:

„Tror kommerserådet ej att föreningar, som väl kunna vara små och anspråkslösa, men som dock ega flere armar och ögon att disponera öfver än den enskilde, kunna både bättre se, hvar hjälp behöfves och äfven lättare gifva den?“

För att draga sig ur elden kastade kommerserådet en blick öfver till doktor E. och svarade småleende en smula öfverlägset:

„Jag ser att doktorn där är färdig med ett svar och vill endast tillägga att det ytterst beror på en själf, om man är fattig, ty all individens egendom“

„Hjärter i, — kung — dam och knekt, — och så tar kusin altsammans“ — afbröt han sig ifrigt, då han händelsevis kom att i förbifarten kasta en blick i öfverstinnans kort. Det var ett högst intressant fall. Kommerse- rådet bugade sig, artig som alltid, för damen i soffan och återtog sin plats vid spelbordet, i det han gnuggade händerna af förnöjelse öf-

ver det genialiska drag han gjort och öfver sina fasta principer.

Doktors fina estetiska sinne hade ända sedan han var barn kommit honom att afsky alt, som hade det ringaste tycke af lumpor, dålig luft, elände och fattigdom. Dels därför, dels för all den halfhet, alla de lumpna småaktiga biintressen, som ofta låda vid dylika filantropiska föreningar, hyste denne ideernas man en oändligt ringa tanke om dem.

„Ja“ — sade han med sin spetsiga min — „om man tänker sig hjälp i form af ett par ljus, ett par bröd här eller där, en eller par mark hit eller dit, så kan det nog medgifvas att gåfvan någon gång träffar en, som värkli- gen kan behöfva den just för tillfället, men det är i alla fall en hjälp, som inte lämnar några vidare spår efter sig, när bröden äro uppätta eller ljusen ha brunnit ut. Och huru går inte all individualitet under därvid. Detta är blott några godsinnade människors påfund. För dem är det alt för ansträngande och mödosamt att värkli- gen lära sig fatta betydelsen af hvad de göra, och därför göra de på må

få några små välmenande uppoftningar af rena obetydligheter, som de mer än väl själfva kunna undvara. Idel humbug allsammans!

„Sofismer, sofismer“ — utropade den ifriga försvararinnan af den kvinliga hufvud-dygden välgörenhet, men blef afbruten af älsta dottern i huset, som lifligt utbrast:

„Jag har aldrig kommit att tänka på välgörenhet i system, troligen är jag alt för dum för att förstå det, men alt sedan jag kunde begripa att den fattige bad mig om något, som jag kunde ge honom och som han saknade, lät jag honom aldrig gå utan en skärf. Jag har aldrig vidare tänkt på, hvarför jag gaf, men kanske är det därför att jag själf varit så glad åt att ega fullt upp af allting. Pappa tycker väl att jag är oförsvarligt slösande“ — tillade hon med en vändning på sitt förtjusande ungdomliga hufvud åt den sidan, där fadern satt — „men det är härligt att få gifva med fulla händer.“

Den skeptiske doktorn såg vid hennes försäkran ut att tycka ofantligt mycket om en sådan gifmildhet. Alla system till trots

skulle han säkert i en nära framtid ställa denna älskvärda gifmildhet på prof.

Den ifriga försvararinnan af filantropi hade rustat sig på nytt, men blef afväpnad af värdinnan, som lyckades gifva samtalet en fredligare vändning.

Öfverstinnan, som denna gång „suttit öfver“ från spelet, hade icke tagit del i diskussionen. Hon var icke van vid samtal, som togo en allvarligare riktning och uppfattade dem knapt mer än till hälften. Hvad välgörenhet angick, så hade hon aldrig i sitt lif kommit att tänka att hon hade något att skaffa därmed. Vål gaf hon ibland bort något gammalt plagg, som hon själf icke mera kunde nytja, men begreppet välgörenhet tog för henne hälst gestalt af ett lotteri med bal eller en musikalisk soiré. Hon var visst icke elak, men det hade helt enkelt aldrig fallit henne in att hon kunde trösta eller söka upp en nödstäld like. Och på samma sätt hade hon glidit förbi nästan alla lifvets viktigare frågor: hon anade icke att de funnos till. Hon hade gått som en båt utan sjökort. Kommo fagrare näjder

inom synhåll, voro de obekanta. Och om hon af en slump satte foten på den obekanta stranden, så föredrog hon framför det mödosamma banandet af väg, att återvända till sitt lilla trånga område, där hon var så väl hemma och trufdes bäst. Någon gång gick kursen kanske rätt, men det visste hon ej af.

När hon satt här i sällskapet med de stora feta händerna knäpta i kors öfver magen, kunde man af hennes intresserade min tro att hon mycket noga följde samtalets gång, isynnerhet som hon hade för vana att ofta upprepa de sista ord någon yttrade. De små bruna ögonen, som liknade två korinter väl intrykta i en mjuk rund hvetebulle, plirade så förnöjda, som om öfverstinnan af hela sitt hjärta skulle gladt sig åt att ett så viktigt spörsmål hade blifvit upptaget. Men i själfva verket voro hennes tankar djupt inne i kortspelet. Hon räknade och räknade om igen, huru hon vid sista delningen möjligen kunnat göra statsrådet „bet“, och ju snabbare de knubbiga tummarna rullades inom hvarandra, dess närmare kom hon det lyckliga ögonblicket,

då hon gaf statsrådet „stora slammen“. Och det var hvad hon hälst önskade gifva.

När öfverstinnan senare på kvällen kom upp på sitt rum, var hon vid briljantaste lynne. Hela aftonen hade hon oafbrutet vunnit vid spelbordet, i grund stukat statsrådet och kommit honom att mol-tiga med sina elaka anspelningar om fruntimmersspel. I detta öfvermått af godt lynne föll hennes öga händelsevis på den näpna husjungfrun, som hastigt strök förbi henne med sin fyllda vattenkanna i handen. Öfverstinnan hade sällan någon blick för „folket“, som hon brukade säga. Enligt hennes förmenande voro de ett slags underordnade varelser, som endast existerade för allmän bekvämlighet. Men i kväll gjorde hennes goda lynne att hon fäste sig vid flickans rödgråtna ögon och nådigt frågade, hvad som gick åt henne.

Den lilla huspigan neg helt skrämmd och förvirrad öfver en sådan uppmärksamhet af öfverstinnan och var på väg att släppa kannan af förvåning. Men munvig som hon var, berättade hon redan nästa ögonblick med grå-

ten i halsen, att hon aldrig kunde ha trott att redogörelse för en sådan struntsak som dessa tio mark skulle komma i fråga. Frun var också så småaktig, och herren var så sträng att han helt visst skulle jaga henne ur tjänsten. Altsammans var ändå kusken Sundströms fel. Han hade narrat henne att låna honom pengarna; och låg han nu inte och sof i allsköns ro efter de många halffyllda toddyglasen, som kommit ut från rökrummet, i stället för att hjälpa henne, som kommit så illa fast. Och nu snyftade den stackars flickan högljudt. Om hon inte hade pengarna i morgon bittida, så var hon skild från tjänsten. Herren var mycket sträng med sådana saker.

Öfverstinnan var icke elak, men hon hade aldrig tänkt på att „folket“ kunde hafva känslor. När hennes domestiker icke varit henne i lag, hade hon vanligtvis genast sändt bort dem med en mera uppriktig än välmenande önskan att „de skulle dra så långt vägen rakte!“ Huru eget att en sak kunde ses från olika sidor! Det här var ju snarare

tanklöshet än önskan att bedraga. För resten lofvade ju flickan att göra allt godt igen, om hon blott finge tid därtill.

Öfverstinnan var för tillfället i den lyckliga sinnesstämning, som älskar att måla taflor i rosenrödt på guldgrund. Också hade från någon vrå af hennes minnes skräpkammare krupit fram bilden af en liten flicka, som en gång i ett frestande ögonblick tagit en blank silfverslant från moderns toilett för att köpa ett band, som hade lyst så bjärt i den kringvandrande arkangelitens väska. När sedan räakenskapens timme slog, hade hon tagit sin tillflykt till brödernas informator, den fattiga studenten. Ännu mindes hon så lifligt den känsla af fasa, som genombäfvat henne vid åsynen af hans tunna skinnplånbok, hvori hon aldrig trodde att en silfverslant skulle få rum. Med dessa taflor i mattare färger och konturer, som tiden nästan suddat ut, blandade sig bjärt hela den långa granna hjärterfärgen, som för henne betecknade höjden af aftonens fröjder, som skaffat henne högsta vinsten och motståndaren „stora slammen“. Och i denna sinnesstämning

drog hon belåten ur fickan sin spelvinst och räckte statsrådets sedel åt den häpna flickan.

Denna neg så djupt hon förmådde. Nu när bekymret var öfver, såg hon nästan i rappet lika kokett ut som vanligt. De små lockarna i pannan hade blifvit ännu krusigare af tårarna, och ögonen voro ännu halfvåta.

.....

Åren gingo. Hvarje vår kom öfverstinan sålunda, lik en flyttfågel, och slog upp sitt bo för några veckor i kommerserådets hem. Med tiden blef hon alt mera svår att göra i lag, alt mödosammare att hafva till gäst, alt tyngre, ovigare och skrytsammare. Man vårdade henne och tog vara på henne såsom på ett gammalt husgeråd, af en viss hänsyn till dess ålder och skröplighet. Men i år dröjde hon ovanligt länge borta. Hon, som minsann brukade vara punktlig som ett ur, när det gälde att infinna sig, om hon också icke var lika precis, när frågan var om afresa, hade i år låtit vänta på sig i nära nog två veckors tid.

En dag lämnades vid frukostbordet ett bref åt kommerserådet. Det låg i ett illa

gjordt, skrynkladt kuvert, och en fingerborgsbotten hade gjort tjänst som pitschaft. „Til herr Kummerscherådet F.“ stod där i ojämna bokstäfver, som gingo snedt uppåt ena kanten. Kommeraserådet skar långsamt upp det, läste det med någon svårighet, och i det han lade det ifrån sig, sade han med en röst, som han sökte att göra så för tillfället passande som möjligt:

„Lovise är död. Brevet är från vår forna husjungfru, lilla Emma — du mins, Charlotte — den där koketta varelsen med lockarna i pannan, som måste bort, därför att hon inte kunde skilja mellan sina tillhörigheter och våra, och som skulle gifta sig med Sundström. Emellertid tycks hon nu vara uppasserska på ett hotel i V. Dit hade Lovise kommit i förrgår afton på resa hit till oss. Hon hade sett trött ut och gått in i sitt rum med tillsägelse att få te dit upp litet senare. När jungfrun kom in med brickan, var där så underbart stilla i rummet. Ljusen brunno på bordet, några saker lågo kringströdda här och där, men Lovise satt orörlig på sin säng. Hon hade träffats af slag och var död.“

„Det var inte någon alldeles främmande, som trykte till hennes ögon“ — skref lilla Emma. — „Jag skall aldrig glömma att hon en gång var god mot mig, ehuru det inte tjänade till mycket, när jag ändå kom fast en annan gång.“ — På dessa rader hade fallit en tår, och bläcket hade spridit sig och gjort dem så sud-diga, att kommerserådet endast med möda kunde läsa dem.

Öfverstinnans porträtt kom i kommerserådets stora album. Något annat minne be-varade man egentligen ej af henne i det hem hon så ofta gästade. Endast småbarnen fingo ett allvarligt och sorgset uttryck, när de kommo till den sidan, där porträttet var instuckat. „Hon är död“ — sade de. — Det var för det underbara och ovanliga i saken; de hade icke förr känt någon som dött. För resten berättades ibland, när de främmande till tidsfördrif bläddrade i albumet, med några välvilliga ord, huru sorgligt hon dött ensam och på resa. „Åh stackars människa“ — sade de och vände om bladet.

Aftonstämning.

Det hade varit en brännhet dag. Hettan hade kommit helt plötsligt efter en lång rad af fula, fuktiga och kalla vårdagar. Under denna tid hade trädknopparna stannat i sprickningen, gräsmattorna hade hållit sig jämna och gröna, utan att trädgårdsmästaren behöft hvarken klippa eller vattna, och fruktträden hade slokat sina fina ljusa grenar och undrat, om deras späda blommor skulle knipas af frosten. Men nu hade det blifvit hett med ens. Solen hade hela dagen baddat brännande och bländande i de långa avenuernas och kommit gatan med dess fina lager af stoft att skifta i hvitt. I slutet af avenuen sågos träd, gata och hus svepta i en gråaktig dimmig ton, och en bit af himmelen upp öfver altsammans

fick ett lätt rökfärgadt flor öfver sin blå bottenfärg. Det var säkert oväder i antågande. Ännu var dock himmelen klar; en och annan stjärna begynte titta fram helt matt och blek, men borta vid horisonten sågs redan då och då en blixtnad och på afstånd hördes ibland ett doft mullrande, ehuru det ännu knappast kunde skiljas från det aflägsna bruset i den stora världsstaden.

På vår lilla gata var allt hvad lif och anda hade ute att söka svalka efter den tryckande dagen. Det var eljes en högst fredlig liten bit gata, inklämd mellan två breda avenuer. Man kunde aldrig tro annat, än att den var långt borta från detta stora bullrande Paris, och ingen oinvigd skulle ens drömt om en stor omnibusstation fem minuters väg härifrån uppe vid l'Etoile. Vanligtvis vandrade folket här midt på gatan mellan de höga och smala fem- och sexvånings husen. Utom att trottoirerna voro alldeles för smala, för att man obehindradt skulle kunnat röra sig fram och åter, voro de därjämte alltid fullt upptagna af en massa ting och husgeråd, som in-

galunda hörde hit, men likasom af en inre nödvändighet trängt sig ut, när jordvåningarna blifvit öfverfyllda. Mycket sällan sågs en herrskapsvagn vika om hörnet, där ett fint parisbageri bjärt stack af mot vinkommersen just bredvid, och till och med en hyrkusks gula fiacre kunde tilldraga sig en viss smickrande uppmärksamhet.

Från femte våningens balkong kunde man se hela gatan i fågelperspektiv. Allra nederst syntes människorna i underlig förkortning, mest bara hufvud och armar. En krans af barnhufvud, från den ljusaste gula skiftning till den mörkaste svarta, svängde om midt på gatan efter en dragharmonikas gälla toner. Stolar och bord hade blifvit flyttade utanför dörrar och portar. Där sågs en massa hufvud; några i hvita mössor och fladdrande bjärta band voro i ständig rörelse, de tillhörde kokerskorna, som efter att hela den heta dagen i ända hafva stått vid en glödande spisel, nu svalkade sig en stund där ute. Här funnos ärevördiga gråa hufvud i kalotter, till hvilka hörde hvita skjortärmar och ett moln

af fin grå rök ur tobakspipan; gråhåriga slät-kammade hufvud under yfviga svarta spetsmössor, och med dem följde ett par flinka knotiga händer, som raskt rörde strumpstickorna. I dörren till vinkommersen skockade sig en hel hop svarthåriga hufvud på brunbrända breda nackar, och bara seniga armar eller blåa blus-ärmar gestikulerade ifrigt. Ibland, när skrat-tet, glammet och klingandet med glasen blef altför högljudt där inne, stack sig mellan de korthåriga karlhufvudena med de skarphuggna profilerna fram ett annat hufvud med mjuka konturer, och ett blondt krusigt hår glänste till i ljusskenet, som föll inifrån.

Ju högre blicken steg, dess mindre blef förkortningen. I första, andra och till och med tredje våningen var icke mycket att iakt-taga. Där bodde rikt folk, som roade sig på annat vis om kvällarna än med att sitta hemma. Genom ett eller annat fönster lyste dock ljus, och då kunde man där innanför i rummet se monsieur i soffan med aftontidningen i hand, madame vid lampan med något handarbete, mademoiselle kanhända vid pianot och unge

herren ridande gränsle på stolen med armarna i kors öfver karmen, medan en hög böcker stod uppstaplad på bordet framför honom och han af alt hjärta längtade att komma ut.

Eljes var det vindskupornas invånare, som nu egentligen kommo i rörelse, likasom källarvåningarnas. Också de hade suttit inne hela den långa dagen med fönsterluckorna stängda för solens skull. Nu slogos luckorna upp på vid gafvel, och en hvar, som hade en balkong, ett fönster eller till och med blott en liten glugg, försökte skaffa sig frisk luft; ända ut på taken med de gigantiska skorstenarna och rökrören, som stå i rader likt omstjälpta blomkrukor, syntes folk.

I femte våningen tvärs öfver den trånga gatan midt emot mig voro fönstren uppslagna till en liten balkong, hvilken var omsluten af ett järnstaket och en barrier med långa utstående järntaggar, där grannens andel af balkongen vidtog. Här stod en lång rad af blomkrukor med skott och sticklingar i, samt smala trälådor, ur hvilka stockrosorna stucko snedt fram i vädret och trängde sig ut mellan sta-

ketets galler för att snappa upp några solstrålar. Det var alt så ungt och nytt ännu, anspråkslösa fattigmans odlingar, som hade drifvits upp från frö, emedan råden icke medgifvit att taga dem fullfärdiga från trädgårdsmästaren. Ett marguerite-träd fans väl här i full blom, men det gjorde intryck af att länge och väl hafva stått i ett trångt, kvaft rum samt begynt sloka grenarna i den instängda luften, hvarefter det blifvit flyttadt hit ut för att om möjligt ännu kunna bevaras en tid.

Alt detta kunde man egentligen se blott vid dagsljus; nu hade skymningen redan fallit på. Fönstren stodo öppna, och genom det yttre rummet, som var mörkt, föll lampskenet från det inre helt dämpadt öfver balkongen, som i denna belysning tog sig ganska ståtlig ut med alla sina grönsaker.

Min granne tvärs öfver gatan var sömerska. Hela dagen i ända kunde jag höra symaskinens låga, jämna pickande upp och ned. Det gick så vecka ut och vecka in, ofta äfven om söndagarna eller långt in på nätterna. Men i kväll var det säkert något skildt

högtidligt tillfälle, ty genom balkongens fönster och rummets dörr, som bildade likasom en mörk ram till den ljusfulla taflan där innanför, såg jag symaskinen undanstäld i en vrå samt min granne i lampskenet sysselsatt med att duka ett festligt middagsbord. Hon hade ett praktfullt, rött, litet lockigt hår, kammadt i en knut högt upp på hjässan, såsom modet var. Hvarje gång hon kom mellan lampan och dörren lyste håret som en skimrande gloria kring hufvudet. Hon gnolade stumpar af muntra melodier om hvarandra, medan hon än försvann, än åter syntes genom den öppna dörren. Slutligen stälde hon en vas med röda nejlikor och hvita prestkragar på bordet.

Strax därefter hördes ljudet af flere röster; en kvinna och en ung man skymtade i bakgrunden. De tyktes vara de väntade gästerna, som nu togo plats vid bordet. Den rödhåriga satte sig midt emot mannen, som tydligen i den ljumma kvällen ville njuta lifvets fröjder så ogeneradt som möjligt och drog rocken af sig. Jag kunde endast se de hvita

skjortärmarna och en profil med ett par svarta mustascher, resten skar dörrposten af.

Den rödhåriga lade för. Rödvinet glimmade i de simpla glasen och kastade oregelbundna röda fläckar på duken, när ljuset bröt sig igenom; vattenkaraffen lyste i lampskenet; alfenidskedarna och sockerskålen blänkte och kastade ut små knippen af kallt reflexljus. Det var något festligt i det hela, öfver hvilket jag nästan tyckte mig känna nejlikornas starka kryddlika doft.

Alt som oftast hördes högt ohäjdadt skratt. Damerna tyktes äta föga, men de skrattade desto mer, under det att mannens profil ifrigt dök upp och ned öfver tallriken och armen som oftast sträkte sig ut efter något. Miner och gester blefvo alt mera uppsluppna och otvungna, och skämt och kvickheter tyktes flyga öfver bordet, då och då ledsagade af små brödkulor, som åstadkommo ett uppehåll i mannens måltid och en häjdlös munterhet hos de båda andra. — Ändtligen upphörde profilen med sin regelbundna rörelse upp och ned öfver tallriken, servetten veks makligt ihop, och

mannen lutade sig bakåt; nu såg jag endast en fin blåaktig rök, som blåstes ut i ringar, och aftonvinden bar med sig öfver till mig lukten af en god cigarr.

Den rödhåriga begynte duka af bordet; hon kom och försvann, sopade till slut smulorna från duken och stälde en skål med granna apelsiner midt på bordet. Af mannen syntes endast handen, som höll upp den ena skifvan efter den andra mot ljuset, doppade den i sockret och lät den försvinna. Helt säkert rustade man sig där inne till uppbrott för att fortsätta den glada festen utom hus. Damerna sysselsatte sig visst med sin toilett, de skymtade flere gånger fram genom dörröppningen.

Ute hade hettan blifvit alt mera tryckande, blixterna syntes tydligare och kommo med alt kortare mellantider, ovädret skulle helt säkert strax vara där. Jag undrade, om sällskapet tvärs öfver skulle hinna ut dessförinnan. Då fingo de alt lof att skynda sig. —

Nu band den rödhåriga sin lilla koketta hatt på framför spegeln — och nu fäste hon två granna röda nejlikor vid bröstet. — —

I det samma bröt ovädret ut, häjdlöst i ett nu, som det brukar i Paris. Först kommo enstaka tunga droppar, som strittade ut till stora våta fläckar på golfvet af min balkong, så strömmade regnet ned, slog, piskade af alla krafter och blef slutligen till ett stort ogenomträngligt grått skynke, som skymde bort alla föremålen rundt omkring. — — — När skuren var öfver och regnet föll tätt, fint och jämt, som om det aldrig mer skulle upphöra, tittade jag nyfiket bort till min granne. De gröna ytterluckorna voro tilldragna, där var tydligen intet mera att se i dag.

Det var i alla fall synd att festen skulle få ett sådant slut. Hvem vet i huru många dagar och veckor den utgjort önskningsmålet, för hvilket otaliga planer blifvit uppgjorda och de små besparingarna noga räknade om och om igen samt lagda å sido. En fest betyder för dessa arbetets martyrer något helt annat än för oss andra; för dem är den det samma som frihet, lycka och lifsglädje.

Det var nog bäst att också jag stängde mina luckor, det kom så mycken fukt in i rum-

met och grannen skulle jag i alla händelser icke mera se till i kväll.

Men i detsamma hördes ljudet af röster ned ifrån gatan. Där stodo de alla tre, sågo upp mot den jämngråa himmelen, runkade på hufvudet, skrattade och spände upp sina paraplyer. Den rödhåriga hoppade beslutsamt ut på trottoiren, som mera liknade en liten flod än något annat. Där stod hon midt i vätan. Pariserlynnnet förnekar sig aldrig; hon skratade som en skolflicka, som sluppit undan en sträng skolmästarinna. — Ut — ut — man hade icke fest hvarje kväll! Hvarför icke vara glad i dag, i morgon skulle arbetet börja ånyo! Arbetet för lifvet, i morgon, i öfvermorgon, hela denna oöfverskådliga enahanda räcka af arbetsdagar, tills man blef gammal och icke orkade njuta mer! — De halfsprungo gatan uppför. Genom regnets plaskande hörde jag ännu detta uppsluppna, njutningslystna, sorglösa skratt, som blandades med och öfverröstades af det fjärran dofva aldrig upphörande bruset från den stora världsstaden.

Ett socialt problem.

Ända hittills har jag med djupaste misstro hört mina gifta väninnor tala om pigor, om deras förmåga att förstöra, slarfva bort, springa ut just då man bäst behöfver dem, förlägga, rycka lös, slå sönder, kasta bort, med ett ord så att säga förkroppsliga den onda principen i ett hus. När jag på kaffebjudningar sett de gamla fruarnas mössprydda hufvud runka som solrosor för vinden eller de unga fruarnas kinder glöda och deras ögon blixtra och hört rosenläppar, som eljes sällan öppnat sig till annat än ett blygt „ja“ eller „nej“, spruta fram en kaskad utaf ord, har jag undrat, hvilken trollmakt det kan ligga i de två stafvelserna pi-ga, uttalade med rätt betoning.

En ung fru, en nära bekant till mig, kunde ibland på eftermiddagarna, när hon var riktigt uttröttad af alt bråk, gräl, barnskrik och gråt hemma, komma upp till mig för att, som hon sade, få en liten titt in i konstens förgård. — Aldrig kastade hon ens en blick på staffliet eller studierna på väggarna, utan sjönk med detsamma ned mellan kuddarna i den stora ateliersoffan, tog en japansk solfjäder att fläktasvalka åt sig — och så gick det lös med alla de oförrätter hon hade att utstå af sitt tjänstefolk. Jag sade aldrig ett ord — det var för resten omöjligt att komma till ordet — men det hindrade henne ej att efter vidpass en timmes tid stiga upp med den mest vederkvikta min i världen och hjärtligt tacka mig för den trefliga pratstunden:

„Hos dig är det då alltid så innerligt trefligt — man glömmer rakt bort tiden, och jag har ändå så brådtom.“

Hon hade alltid brådtom; det fanns ingen på jorden, som hade så mycket att göra som hon med sina två barn och tre tjänare — mannen räknades icke.

„Ja, tack, tack“ — ropade hon, i det hon rusade af och knöt hattbanden i trappan — „jag kommer nog snart igen, för man behöfver så väl ibland något annat än det evinnerliga släpet med hushåll, barn och tjänstefolk!“

Ända hittils har jag varit okunnig om denna hemliga makt i samhället och dess djupt ingripande verkningar. Jag har som sagdt med misstro betraktat mina väninnors lidanden och i mitt hjärta gifvit flickan rätt, när hon sade: „vårt tal ä' ändå mycke finare än herrskapets, för vi talar allti om dom, men di talar bara om oss.“

Att jag sålunda misskänt mina väninnor kommer sig också af romanböckerna. Där talas alltid om gamla trogna tjänare, som grånat i tjänsten, som hellre skulle ge sitt lif än förråda sin herres eller matmors hemligheter, som i långa år troget vårdat dem på sjukbädden, tjänat utan lön, födt upp barnen och skaffat mat åt hela familjen. Emedan jag alltid trott att författarena ega en djup inblick i de mänskliga förhållandena, har jag sålunda

kommit att länge misskänna mina väninnor. Efterföljande lilla bild är ett försoningsoffer på vänskapens altare, hemburet åt alla dem som grunda på det svårlösta sociala problemet: pig-frågan.

En gång vistades jag några veckor hos en aflägsen släkting. Hon ansågs i allmänhet vara idealet för en husmoder; hennes hushåll var mönstergilt, från källaren upp till vinden var allt välförsedt, ordnad och rundligt, och man skulle lika litet kunnat tänka sig någon oordning bland hennes syltburkar och saftbuteljer som något damkorn i hennes förmak. När nygifta unga fruar bland hennes bekanta behöfde ett råd — det var före hushållsskolornas tid och innan man lärt att använda högre matematik och kemi för tillredande af såser och puddingar — så vände de sig i en eller annan svårlöst hushållsfråga alltid till tant Minette, och i allmänhet var det sällan, man kan säga aldrig, något som hon ej visste besked om, från bästa och lättaste sättet att ge barnen in ricinolja till nyaste metoden att konservera färska ärter, som ändå anses för

så svårt. Hennes egna söner och döttrar och alla yngre släktingar, män, kvinnor och barn, hyste den största respekt för henne. En opposition mot den myndiga och vördnadsbjudande gamla fruns önskningsansågs i allmänhet för något otänkbart. Hon hade sålunda allt som vanligtvis anses göra lifvet lyckligt — och hon hade gamla, trogna, i tjänsten grånade tjänare.

Emellertid hade jag ej varit länge i hennes hus, innan jag märkte att, oaktadt hon sålunda mänskligt att döma, hade allt stäldt på bästa vis i sitt hem, hon dock tryktes af något hemligt bekymmer. På morgnarna brunno ofta två granna röda fläckar på hennes kinder, och hon var då underbart nervös och frånvarande. Jag fruktade för någon svår tärande sjukdom, som hon möjligen sökte dölja för sin familj, men hon hade alltid varit frisk, hennes aptit var förträfflig, och hon såg ej det minsta tård ut. Huru jag än försökte konstruera ut fåror och linier i hennes ansikte, blef det dock lika slätt, rundt och välfödt som förut.

Efter trägna och noggranna observationer kom jag under fund med att det egentligen var efter morgonens öfverläggning med kokerskan om hvad det skulle bli till middagen, som tant hade dessa oroande symptom. Och efter ytterligare noggranna och djupsinniga studier letade jag ut hemligheten: den myn-
diga gamla frun stod själf under sin kokerskas toffel.

En dag yppade jag mina misstankar för yngste sonen, studenten, men fick hans välvilliga råd att tåga som en mur — „ty“ — menade han småmysande — „det är mammas svaga sida att ingen skall veta om det. — Väl tjugu gånger har Mina fått sitt afsked, lika många gånger har hon bedt att ändå få stanna kvar, och lika ofta har all lofvad bot och bättring varit glömd. Det är lika omöjligt att bli henne kvitt, som att slippa frosan om våren, sedan man en gång fått den. Vi underkasta oss — hela familjen — för den goda matens skull.“ —

Och så kastade han sig bakut i soffan och skrattade hjärtligt.

„Om du lofvar att inte låtsa om någonting, skall du få höra något roligt:

„En dag var hela köket upp-och-nedvändt och mamma i fullaste förtviflan. Hon kom in helt blek och sade med den djupa basröst, som vi såsom barn voro räddast för af alt i världen:

„Om f—n ville ta Mina och en karl Fina, så kunde jag också en gång få fred.“

Han ref sig med fingrarna genom håret och skrattade, så han hoppade, där han satt i soffan.

„När hon sagt detta, utstötte hon en djup suck, såsom om hon blifvit befriad från en tung börda, men nämde aldrig ett ord vidare om saken. — Vi ha behållit detta som ordstäf, men våga aldrig säga det, så mamma hör.“ — — —

Myndig, groflemmad och koppärrig stod Mina i *sitt* kök. Ärmarna voro ständigt uppkafade öfver armbågarna, så att de stora seniga händerna och de grofva armarna stucko fram, nästan lika röda af det ständiga skuran-det som hennes granna kopparkastruller. Som en drottning stod hon där bland sina pannor,

kastruller och formar, hvilka skinande blanka kastade glänsande reflexer från väggar och hyllor. Det var en stolt syn att se dessa väl ordnade rader, men så hade hon också under tjugu års trogen tjänst skurat sönder en omgång kökskärl. Golf, bord och stolar hade längesedan förlorat sin målning under skurborstens stränga tukt. Hvarje lördags afton refs alt ned från hyllor och spikar, skåp och lådor tömdes, mattorna togos af, alla möbler drogos ut midt på golfvet, och så voro kvastar och tvagor, damtrasor, skurbaljor och rottingar i svang till långt in på natten.

Men så sade ock tant Minettes vänner, att maken till kök fanns icke och att det var en fröjd bara att kasta en blick dit in. Den fröjden fick dock egarinnan till all denna härlighet knappast njuta. Kom tant in, möttes hon genast af en misstänksam blick ur Minas små grågröna ögon, och skulle hon någongång roa sig med att göra en kaka eller vispa till en pudding, så tog hon vanligtvis till reträtt vid Minas fråga, om statsrådinnan verkligen trodde henne vara så dålig att hon inte ens

kunde göra en pannkaka. — När Mina var på dåligt humör, kallades all mat „pannkaka.“

Och så var tant förvisad från sitt eget kök, men hon dolde nederlaget och bar det med mycken värdighet. När döttrarna i huset voro fullväxta och blefvo förlofvade och skulle lära sig laga mat, sändes de till en matfru.

„Det är bättre så“, — sade tant — „det blir ändå aldrig riktigt ordentligt gjordt hemma“, — Men innerst i hennes hjärta sved det; hon som var så stolt öfver sitt kök och sitt bord. Mina skulle aldrig i lifvet gått in på att låta någon ostäda i *sitt* kök.

Jag lyckades vinna Minas gunst genom att en gång begära beskrifning på en sockerkaka. Det var otroligt, huru många kakor hon lärde mig göra, och otroligt, huru olika hennes och mina kakor blefvo, när jag framdeles utförde dem. Eljes var det minsann ingen lätt sak att skrifva efter Minas diktamen, ty hon förlorade sig vanligen i en mängd detaljer, gjorde utvikningar och höll sig sällan till själfva ämnet. —

„Så skiljer man gulorna från hvitorna och

så vispar man hvitorna, till dess de blifva som skum“ dikterade Mina.

„Huru många sådana kakor har ej Mina gjort i sina dar“ — undrade jag.

Hon småmyste belåtet: detta var att taga henne från den rätta sidan.

„Protokollsektionen skulle hvar söndag ha af den här kakan, och hofrådet tyckte att den var så lättsmält, och fröken Marianne var rakt tokig i den, hon“ — fnittrade Mina —“, och när hushållerskan på S—gård firade bröllop, — vårt herskap bodde där ute på landet den sommaren — så sade prostinnan att hon aldrig ätit så god kaka, som den jag gjorde till bröllopsbordet. Den var så här stor och garnerad med fyra sorters sylt och pomeransskal och fruktbitar.“

„Och så rör man mjöl i“ — fortsatte Mina.

„Har Mina aldrig tänkt på att göra bröllopskaka åt sig själf“ — undrade jag halft på skämt.

En mörk sky af blod sköt upp i Minas ansikte och gaf dess eljes af spiselvärmen kopparröda ton en stark dragning åt violett.

Puddingformen, hvilken hon höll på att invändigt bestryka med smör, flög ett långt stycke utåt bordet. —

„Herren Jesus är min brudgum“ — nästan skrek hon.

Så kastade hon en näfve korinter i degen och rörde om med förtviflad fart.

Utan att veta det hade jag vidrört en öm punkt; senare hörde jag att Mina en gång varit förlofvad med en ung sjöman. Så insjuknade hon i kopporna. När hon efter långa månader igen steg upp från sjukbädden, och han fick se henne, for han ut på långresa, från hvilken han aldrig återkom. Måhända kunde detta gifva lösningen till ett eller annat svårfattligt drag i Minas karaktär, måhända var detta grundtonen, efter hvilken alla de andra blifvit stämde i harmoni eller disharmoni. — Den, som var en längre tid tillsammans med Mina, kunde observera, huru hon alltid, när det var oväder och storm, isynnerhet mörka höstkvällar, då och då mumlade för sig själf: „Jesus hjälp!“ Numera gick det mest mekaniskt och såsom af gammal vana,

men säkert var det en reminiscens från forna tider.

„Det vet ingen, huru ljufligt Herren smakar, som icke blifvit väkt“ — fortfor Mina med fanatisk ifver. — „Förr hade jag håller ingen frid, utan gick omkring som ett vilse får, innan Herren Jesus förbarmade sig öfver mina synder. Jag gick från kyrkan till evangeliska bönehuset och till betelskapellet, men ingenstädes fick jag den rätta upplysningen. — Och nöden var stor och jag ropte till Herren, men ingenstädes fick jag hugsvalelse. Så satt jag en dag på pallen just där vid spiseln och skalade potatis — ja det var ännu riktigt god och stor potatis det året, så att jag ibland fick skära den i fyra bitar, när den koktes med fisk — och med ens kom det öfver mig en känsla af att nu var jag salig och frälst. — Jag blef så glad, så glad, att jag velat springa ut på gator och torg och ropa ut min glädje“

Här afbröts vår konversation, i det att tant kom ut för att se om några syltburkar. En lång misstänksam blick sköt ur Minas nyss

så exalterade grågröna ögon, och hon undrade med gäll stämma, om hon inte mer kunde göra det, efter statsrådinnan måste komma själf. —

I grund och botten beundrade Mina ändå sin matmoder, ehuru på sitt sätt. „Statsrådinnan har sagt“, var det maktspråk hvarmed hon vanligen nedtystade all otillbörlig opposition af andra. I sätt och åtbörder sökte hon så mycket som möjligt härma sin matmors imponerande apparition. En dag, när hon gjorde sina uppköp hos grönsakshandlaren, såg jag till min stora förvåning och förnöjelse tants lilla förnäma knyck på nacken groft tillyxad och karrikerad af Minas klumpiga skalle.

Sin anställning hos statsrådet ansåg hon såsom något för båda parterna särdeles hedrande och underlät sällan att framhålla det isynnerhet för främmande. Husets heder var också hennes, och som den största vanheder ansåg hon misslyckad mat på någon af de årliga stora middagarna och supéerna. Lik en general, som före drabbningen studerar kartor och planer af det fiendtliga området, steg Mina

vid dessa högtidliga tillfällen upp i dagningen och stafvade igenom sin kokbok med hög och gäll stämma. Till hennes sällaste ögonblick hörde säkert de, då hon efter slutadt kalas, lik fältherren som efter slutad batalj låter blicken fara öfver valplatsen, mönstrade sina härskaror af fat och tallrikar, glas, buteljer och skålar, som fylde hvarje bord, stol eller bänk i hennes rike, färdiga att genomgå en grundlig rengöring.

En gång blef det efter långvarig öfverläggning mellan tant och hennes man beslutet, att Mina skulle få en belöning för tjugu års tjänst. Tvänne stora-massiva silfverskedar med hushållningssällskapets inskription „för trogen tjänst“ blefvo högtidligen öfverlämnade åt henne. När det följande dagen stod i tidningen, stafvade Mina de raderna om och om igen samt bad slutligen att få klippa ut dem för att förvaras i psalmboken.

Klädd i tunn svart viktorinklädning med smal hvit krage, det i rött skiftande tunna håret slätkammat med vatten och de båda skedarna i sina röda sönderskurade spruckna

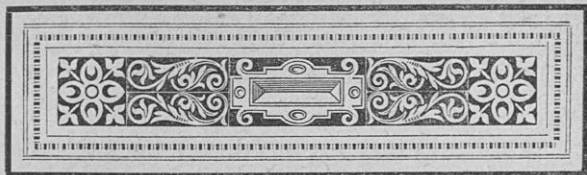
händer, som hängde långt fram ur de snäfva ärmarna, kom hon in i förmaket för att tacka herrskapet.

När sista skymten af den i en rund knut i nacken hårdt sammanrullade flätan försvunnit genom dörren, hörde jag tant med nästan klagande röst och en för hennes bestämda ansikte ovanligt undergifven min halfhögt utbrista:

„Egentligen är det jag, som skulle haft en belöning!“

I marginalen af en museikatalog.

Portvakten nere vid ingången hade tagit ifrån mig mitt paraply och gifvit sin lilla numrerade messingsbricka i stället; biljettförsäljaren uppe i första våningen hade granskat min gula „permesso“, tittat på mig samt ansett det sannolikt, att han hade personen i fråga framför sig, och gett mig den lilla hvita stämpelade „biglietto'n“, som berättigade till „l'entrata gratuita“ för artister. Vid själfva ingången i palatsets öfversta våning hade jag fått skrifva mitt namn i den stora boken, så hade dörrvakten låtit det kontrollerande järnkorset vrida sig omkring med en knäpp, och efter alla dessa förberedande säkerhetsåtgärder stod jag äntligen uppe i Palazzo degli Uffizi i Firenze.

Den, som första gången kommer in i ett stort okänt galleri, öfverfalles vanligen af en viss ängslande känsla; det gäller att lotsa sig fram bland dessa tusentals konstverk och begagna den oftast korta tiden till att se, hvad man kan ha största glädjen och nyttan af. Ögat irrar ängsligt och konfyst sökande uppåt väggarna och genom de ändlösa salarna och korridorerna, som ofta äro öfverfulla. Då faller blicken plötsligt på en duk — den må vara stor eller liten, — en staty — den må vara hel eller blott ett fragment, konstnärens namn må vara känt eller okänt, berömdt eller bortglömdt — ögat beröres sympatiskt. Från det, som är måladt eller skulpterad för flere hundra, kanske tusen år sedan, går en lefvande fläkt öfver till åskådaren från i dag. Nu har han funnit en utgångspunkt: ur lif spirar lif; det är naturens lag. Och så beröres han af hvarje manifestation af lif, ämnet för framställningen må kallas huru obetydligt och ringa som hälst, idealisten må hundrade gånger säga, att det är rått eller simpelt. Åskådaren söker lik en girig efter hvarje gnista af lif, som

fått bryta sig genom konstens brännspegel, lif i känsla, lif i form, lif i färg. Under detta sökande förnimmer han här i de tysta svala gallerierna tydligare än eljes, att lifvet är något underfullt gåtfullt, ständigt skiftande och rikt, samt att spegelbilderna blott förmå återgifva det endels. Och det är något så obegripligt, det kan fly undan från den korrektaste bild och sticka fram ur den otympligaste, naivaste teckning; likasom ett fult ansikte kan ega ett uttryck, som ett skönt icke har.

Så är det ock en manifestation af lif, och säkert icke den minst egendomliga, att åskådaren alltid första gången kommer att stanna för länge i museet. Efter någon timme känner han, att viljan, först så spänstig, intelligensen, i början så skärpt, och känslan, som var så böjlig, att hon smidigt satte sig in i de mest olikartade skiftande stämningar, blifva slappa och tröga. Om han är klok, går han då bort, men det göra mycket få. Hvad han sedan ser, har han endast ett konfyst oredigt intryck af, och när han några dagar därefter kommer igen, är det, som om han aldrig skulle sett det förr.

Men detta var icke första gången jag var här. Jag hade redan hunnit gå igenom dessa första stadier och hunnit så långt som att få vissa favoriter bland konstvärken, till hvilka jag ständigt återvände, ständigt studerande dem och ständigt hos dem upptäckande några nya egendomliga sidor. Därför gick jag nu tämligen snabbt genom korridoren med de praktfulla takmålningarna i rikaste renässans och på väggarna dessa gamla svartnade preraphaelitiska madonnor, af hvilka några i all sin otymplighet, bleknade i färgen och spruckna och likasom fastlimmade på mörknad guldgrund, dock äro så rörande heliga. Så kom jag in i tribunan, denna lilla sal, som har så vackra proportioner, och där hvart enda konstverk är af högsta rang, kröp in i skuggan bakom sockeln till en antik staty och hade därifrån den präktigaste syn på den antika faunen, som står nära nog i salens midt.

Nu har jag en oförlåtlig svaghet att aldrig studera en museikatalog ordentligt, utan oförsvarligt nog använda den till sådana här anteckningar eller blyertsteckningar, som med

några få streck erinra om figurens eller gruppens konturer. Därför kan jag icke lämna några officiella värdefulla meddelanden om faunen. Men du känner honom nog denna antikens dansande faun, som i yrande glädje lyfter armarna för att med locken, hvilka han håller i händerna, slå ett jublande ackompanjement till sin dans. Du har sett honom gjuden i gips mången gång i de flesta museer och ritskolor.

Men här står han själf i gammal marmor, som tiden gjort brun med en skiftning såsom af guld. Ljuset faller uppifrån lanternan i taket. Faunens lefnadslustiga ansikte, som är något nedböjdt, blir i skuggan, en sådan ljusfylld skugga, i hvilken spelar en massa reflexer och som i stället för att utplåna, betonar några af dragen samt ger hela ansiktet ett underbart lif. Ljuset faller klart öfver det lockiga hufvudet med sina små ansatser till horn och spetsiga öron, öfver de muskulösa axlarna och armarna. Hvarje lem spritter af lif, man tycker sig nästan höra blodet sjuda i ådrorna, som spännas under denna elastiska hud. Mar-

morn, som mörknat af ålder, liknar huden på någon af dessa bronsfärgade modeller, hvilka jag dagligen såg i min vän skulptörens studio. Faunen här är köttslig bror till dessa mörkhyade ynglingar. Men de äro lifvets trälar, styfbarnen, som hafva att bära tungan och vedermödan för att själfva dö och förgätas; han är brodern, som förädlad i marmorns skepelse blifvit lyftad fram i ljuset för att beundras af tusen och åter tusen. Han har själf gått genom årtusenden och står nu för oss som en fastslagen bild af antikens sorglösa yrande lifsglädje. Han är det mest fullständiga uttryck för blotta glädjen att finnas till — — —

Från denna lifsglädjens representant är ett omätligt steg för känslan och tanken till bilden, som hänger på väggen några få alnar härifrån. Men i museer är man ständigt utsatt för dylika halsbrytande språng. — Det är en svartnad duk och den hänger något i skuggan. När åskådaren kommer nog nära för att uppfatta bilden, går han ovilkorligen saktare, och äro två tillsammans, dämpas rösterna. Från

vrån där i mörkret stiger småningom ur den svartnade fonden en gulblek människogestalt med bundna händer, ett sår i sidan och pannan blodad af törnet kring densamma. Ju längre vi se, dess tydligare träder fram mot oss denna tärda kropp utan tecken till mänsklig skönhet, detta ansikte med ett rörande uttryck af oändligt mänskligt lidande. Här finnes intet af italienarenes vackra Kristusgestalt med något af antikens traditioner i sig. Detta är Lucas van Leydens stränga nordiska uppfattning af försakelsen, lidandet, själfförnekelsen. Han står i mörkret och ensam. — Ytterst står ock människan alltid ensam —

— Från en våt tätt invid fönstret i en annan af salarna går likasom en gyllene strålfod, och i den bryta sig glada, ljusa, luftiga färger. Det är Beato Angelicos Kristus, som kröner sin moder. Här finnes intet af den jordiska vedermödan hos Lucas van Leydens bild. Detta är en triumferande son, som gifver sin moder den högsta hedersbetygelse, som kan gifvas henne. Rundt omkring stå i tillbedjan apostlar, prester, biskopar, påf-

var, helgon och heliga kvinnor. Högre upp komma de himmelska härskarorna med musikinstrument, basuner och harpor samt rörelsekar som svingas; de innersta sluta sig likasom i helig dans kring gruppen i midten. Färgerna stråla från ädelstenarna på biskoparnas mitror och stafvar, från de röda, blå och violetta dräkterna i alla nyanser, förhöjda af alt det hvita och guldets; de äro friska och klara, tiden har icke mäktat bleka dem. Där är en söndagsstämning öfver hela bilden, men icke det ensamma hjärtats stilla stämning, utan en sådan, som kommer med klockors klang och orgelns brus till troende skaror. Alla dessa vackra, ädla ansikten uttrycka en enda gemensam känsla af tillbedjan och andakt. De äro icke på jorden. Guldgrunden med sina långa knippen af strålar, hvilka likasom refflor utgå från gruppen i midten, försätter oss i en okänd region, bättre, ljusare och gladare än denna jordiska, men i alt en spegelbild af den och af den segerrika katolska kyrkan.

När jag sedan härifrån skulle gå till de världsberömda salarna, där målarenas själfport-

rätt hänga, måste jag åter förbi Lucas van Leydens bild af människornas son. Efter alla dessa lofsjungande skaror fann jag honom ännu mera ensam.

Genom salarna och de långa korridorerna drog strömmen af åskådare långsamt fram med ett sakta stimmande ljud. Några hade för all säkerhets skull en förare med, som med hög och ljudelig stämma gjorde dem uppmärksamma på, hvad som *skulle* ses. Här och där kring de mest berömda dukarna sutto kopierande, några uppkrupna på höga stegar och stolar, andra väpnade med kikare och till och med lup för att kopiera Rafael. Flera af dem hörde helt säkert till stamkunderna här, denna skara af målare och målarinnor, som förvärfvar ett hårdt bröd i de stora galleriernas enerverande luft, fylld af bullret och stimmet från alla världens kanter, brännande het och osund om sommaren, kall och dragig om vintern. Bakom deras stafflier stannade hälst den stora massan af turister med röda Bædecker i handen; det var det roligaste af allt att se, „huru

det går till“, mycket roligare än att se på originalen.

Många af dessa artister kopiera om och om igen samma tafla, alt huru den går åt. I det ögonblick detta skrives kan jag ännu så lifligt se framför mig en liten krokryggig hvithårig gubbe, som ständigt målade samma interiör af en af salarna i museet. Under ett helt års tid såg jag honom hafva samma bild på staffliet, alltid var bilden nästan färdig, alltid satte han in de sista avslutande pensel-dragen, alltid vandrade han sedan långa stunder af och an i närheten af sitt staffli, gned sina kalla händer och såg med sina små rödsprängda ögon girigt efter någon ny köpare. Hvarje till utseendet något så när rik engelsman förde med sig, när han nalkades, ett hopp och, när han gick förbi, en återigen sviken förhoppning.

I de stora salarna med målarenas själfporträtt var jämförelsevis alltid lugnt och stilla. Här funnos icke alltför många kopierande och ej håller alltför många turister. De ligga icke på allfartsvägen, utan måste skildt sökas upp.

För mig hade dessa porträtt samma hemliga tjuskraft, som en brefsamling eller en självbiografi alltid utöfvat. I rad efter rad hängade här, som målarkonsten haft störst och andligt förnämast, gjorda af en hand, som låtit hvarje linje och hvarje färgton få sin dubbla, säregna, individuella betydelse.

Där borta under det skyddande glaset skymtade Lionardo da Vincis mäktiga gubbhufvud med det sida skägget och stora mössan, gjordt på det raffinerade, nästan öfverförfinade sätt, som trots allt det bleknade och bruna i hans taflor, hvilka tiden farit så illa med, ger dem ett så besläktadt drag med vår egen spekulativa tid. — Där var Andrea del Sartos drag, målade med den smekande mjuka pensel, som kommer hans färger att likasom sjunga underbara melodier för oss. — Där var Rafaels kvinnliga hufvud på sin långa hals, tecknad med all den egendomliga skönhet i linjen, som tju-sar i hans taflor. — Där var Velasques stolt och spansk med armen i sidan, förnämt nedblickande under sin yfviga svarta peruk på den svage dödlige, som i dag beundrar hans

makalösa teckning och säregna stora behandling af massorna, vare sig i ett ansikte, där han pointerar ut karaktären utan en enda öfverdrift af ljus- eller skuggvärkan; eller i ett mjukt vågigt hår, där dagerns alla nyanser få spela in, utan att färgskalan brutalt höjes; eller i en klädedräkt, som han samlar ihop till stora dominerande partier, i hvilka alla små veck dock finnas gömda.

Där steg Rembrandt fram ur sin svarta fond, egendomligt tjusande genom sin märkvärdiga mystik i föredraget. Tätt invid duken se vi endast penseldrag härs och tvärs och tjockt påbredda skrofliga ytor, som likasom drunkna i fondens mörker. Men på något afstånd från taflan ordnar sig allt i väldiga ljus- och skuggpartier. Dagrarna lysa, skuggorna glöda. Det, som för oss först tycktes blott ett konfyst penseldrag, blir en detalj, som med ens klargör en hel form eller yta. Vår tanke och känsla trefva och söka sig fram genom detta mystiska ljusdunkel, tills ur fonden, som småningom tycks vika allt mera tillbaka, bilden stiger ut mot oss, kanhända icke minst

fängslande därför, att, huru ofta vi än betrakta den, där ständigt blir kvar något att ana och söka.

Ett litet bredt tyskt ansikte där uppe är Holbeins. Tiden har blekt färgen och gifvit bilden en egendomligt fin grå ton. Här behöfva vi icke ana och leta oss fram. Konstnären har förklaradt allt för oss på sitt noggranna, analyserande vis. Hvarje linje är just sådan han sett den i naturen. Han har aldrig frågat efter, huru någon annan ser, eller om andra kunna tycka, att hans uppfattning är bizarr. Och han slutar alltid med att segrande och öfvertygande föra sin åsikt igenom. Åskådaren häpnar öfver den psykologiska skärpa, med hvilken han finner ut karaktären i ett ansikte, eller den hårfina linje, som just på pricken där den skall vara, tecknar ut en kontur, en rynka, eller blott ett veck i dräkten. Och färgen smyger sig mjuk och fin efter teckningens alla finesser.

Ett stycke härifrån blickar Quintin Matsys' hederliga borgaransikte lugnt och vänligt ned på den äflande hopen från i dag. Hvarje linje

är så omsorgsfullt studerad, hvarje färgton så noga afvägd. Ingenting finnes, som vore för litet eller för obetydligt att studeras; intet är litet och intet är ligkiltigt, när det gäller det noggranna konstnärsarbetet. Där gäller om någonsin, hvad Macbeths hexor sjunga: „fördubbla mödan, mödan fördubbla“; ty eljes kan det lätt hända, att „stygt blir vackert och vackert stygt“. — Matsys' stora mössa, linnets fina veck uppe vid halsen, pelskragens hår, alt, ända ned till dukens nedersta kant, där den högra handen med en naiv rörelse träder en ring på den venstras pekfinger, är så ärligt sökt och funnet.

Här fanns vidare — ja — snarare, hvad fanns här *icke*? Mästare och mästervärk på alla håll och kanter. Jag satte mig helt trött ned på en af de röda schaggklädda sofforna i skuggan under fönstret. Nacken värkte, ögonen svedo, och det var icke utan, att sinnet också kändes beklämdt. Ty om man nu riktigt noga öfvervägde och betraktade saken, så hade ju mästarena här fört konsten upp till en höjd, som man egentligen knappast kan tänka sig

att kommande tider eller släkten skola öfverskrida.

Jag tänkte på faunen inne i tribunan. Hvilken skulptör kan i dag tro sig ens närmelsevis komma upp till den fulländning i behandlingen af människokroppen, som antiken egde? Känna vi ens med alla våra tekniska hjälpmedel mera sättet att bereda en färg, som står sig genom århundradena? Huru se i våra museer flere af de moderna dukarna ut, som knappast ännu äro tio gamla? Hvem finner i våra dagar ett sådant uttryck för den religiösa känslan som Beato Angelico eller Lucas van Leyden? Och alla dessa stormän där rundt omkring mig, buro ej deras verk i en öfverträfflig form fram genom århundradena, hvad människoögat sett och människoanden tänkt och känt ypperst och störst? Blir icke det, som kommer nu efteråt, endast en upprepning af det, som redan är gjordt? När blomman nått höjden af sin fägring, återstår intet annat enligt naturens lagar än att vissna och dö. — —

Jag satt och öfvervägde, huruvida jag

skulle gå in i den andra salen där bredvid. Där visste jag skulle finnas Angelika Kauffmann, något affekterad i ställningen och i sin antika dräkt. Några af vår tids celebriteter funnos där ock. Bland den franska skolans målsmän: Léon Bonnat, manligt och kraftfullt målad mot sin vanliga rödbruna bakgrund och i sin vanliga något torra brunaktiga färg, samt Henner i sin vanliga elfenbensfärg, denna mjuka, ljusmättade färg, som han så vackert förstår att modellera ut och låta smälta ihop med skuggorna, medan en enda fin kontur håller upp teckningen — samma färg, som man ser i hans Kristusfigurer och nakna rödhåriga kvinnor. — Så skulle där också finnas en representant för den svenska skolan. Ja, man skulle där inne se en hel hop goda saker af nyare datum — men något banbrytande, som de här ute — nej det fanns där nog knappast. Nå — i alla fall ville jag kasta en blick dit in.

Knapt hade jag hunnit till tröskeln, då från väggen midt emot lyste mig till möte något

muntert, ljusst och soligt. Där hade förut varit ett tomrum, den hvita trykta lappen hade tillkännagifvit, att taflan varit borttagen för att kopieras, så den hade jag ännu ej sett. Jag riktigt skyndade fram. S. K. (röyer) stod i ena hörnet af duken och datum var helt nytt. Ja — nu kände jag det; det var det unga Danmarks främste man. Hans hufvud stack fram mot himmelen som bakgrund, kanske var det Skagens blåa himmel. Den gulhvita filt-hatten med slokiga brätten kastade en bred skugga öfver ansiktets öfre del. I denna ljusa skugga spelade kalla reflexer från den blå himmelen och de ljusa kläderna, och ögonen kisade bakom pincenez'n lifligt forskande efter valörerna. Nedre delen af ansiktet belystes af solen och bildade genom sin varma ton och det i rödt stötande skägget en stark kontrast till den öfre. Upp öfver alltihop måste funnits ett hvitt målarparaply, ty öfver nedre delen af taflan samt handen, som höll penseln, föll en stor fin blåaktig skugga, som fick skiftningar i violett, när den blandades med hudens röda färg.

Det var glädje i den taflan, glädje, som där finnes i alt som är nytt, friskt och ungt. Och den smittade öfver till åskådaren. Det var, som om ett fönster hade blifvit kastadt upp på vid gafvel och jag fått blicka ut i en solbelyst näjd, där ögat kunde gå ända till synranden utan att möta hinder och anande spana ut i det oändliga. Det var vår tids sträfvande, som i denna duk stälde sig upp i bredd med de förgångna tidernas och fordrade rätt och plats för sig. Från den taflan kom till mig en jublande, befriande känsla af, att hvar tid har sin egen uppgift att föra igenom, om det också icke alltid för den, som står närmast intill, är så klart, hvilken det är. Men det gäller bara att gå modigt fram och icke bry sig om, huruvida man är ensam. Det kan ju nog hända, att man går vilse och faller omkull, men sedan komma andra, som bättre hitta fram nästa stycke af vägen, ty framåt, bara framåt måste det gå; här kommer icke an på, huru många som bli efter. — Himlen i taflans bakgrund påminde mig om de nordliga luftstrecken och om alt hvad där borta hos oss ännu

finnes gömdt, som konstnären skall hämta fram i dagen. Och jag tyckte det var en afundsvärdt skön lott att få bruka denna „terre vierge“. — —

Jag tittade på de andra taflorna omkring mig. Hvad de voro egendomligt gulnade och mörka, så tyckte jag icke att, de sett ut för en stund sedan. — Det var slagget, — det var, det förgängliga hos dem, som tog ut sin rätt. Kanske skulle den friska duken framför mig också en gång blekna och mörkna och spricka. Ja — men det spegelbilden en gång gett bäst och trognast, icke blott af individens drag, utan af hela tidens sträfvan, det skulle förblifva.

Jag såg och såg och tyckte bara, att jag blef så glad och lätt till sinnes däraf. — Att han satt där i slokhatt och arbetsblus bland de andra moderna herrarne i svart kläde och små bandrosetter i knapphålet var redan i och för sig någonting muntert.

Signalen hade blifvit gifven, att museet skulle stängas; det var med en suck jag rykte mig lös. En engelska gick förbi och sneglade

misstänksamt på mig. Hon begrep visst icke, att man kunde se på en tafla så där, och mumlade något i förbifarten. Jag tyckte det var „shocking“.

I ungdomen.

Och kärleksfröjd svann hän liksom ett ljud,
Tunn som en skugga, flyktig som en dröm,
Snabb som i kolsvart natt en ljungeldsstråle,
Som i en blink upplyser jord och himmel,
Och förr än mänskan hinner säga: se!
Uppslukas den af djupa mörkrets käftar;
Så grumlas bort hvad klart är här i världen.
Shakspeare: En Midsommarnattsdröm.

Kap. I.

Klockan hade slagit ett i handarbetsskolan. Lärarinnan hade redan gått sin väg, men ännu sutto sex unga damer flitigt nedlutade öfver sina broderbågar. Den bleka höstsolen, som föll snedt in genom fönstret utan att genera någon med sitt matta sken, gaf en stegrad glans åt alla dessa brokiga silkeshärfvor, som lågo kringkastade på borden, lockade blå-

aktiga reflexer ur de blanka brodersaxarna, gaf åt atlasstyckena metallartade glansdagrar och likasom en fin stoftartad ton åt plyschen. Synålarna flögo hastigt upp och ned, medan de syende ifrigt rådfrågade än de färglagda planscherna och mönstren, än de uppstoppade fåglarna eller den lilla kvast af friska höstblommor, som stod i ett glas och spred en helt svag, nästan omärkligt fin doft.

„N—e—ej, seså — nu kan det vara nog för idag“ — sade en ung ståtlig flicka, i det hon steg upp, sträkte ut armarna samt böjde hufvudet litet bakåt för att riktigt kunna se sitt arbete.

„Fint arbete, det här, skall jag säga er — men så har också Ebba Brun gjort det“ — skämtade hon och vände sin båge med en öfverdådig rörelse mot kamraterna.

Det var hon, som brukade föra ordet och som muntrade upp dem alla. Man hade alltid roligt tillsammans med henne; i sällskap samlades oftast en glädtig skrattlysten krets, där hon var. Ibland lät hon väl af sin snabba tunga förleda sig till elakheter, samt använde sin stora förmåga att härma till att

återgifva de minst fördelaktiga af sin nästas egenskaper, men hennes skämt var så roligt och friskt, så öfversvallande af ungdomsmod, att också de, som ogillade det, ofta måste skratta med. Hon var lång och ståtlig och förde sig med en säkerhet, som vanligtvis imponerade. I sin dräkt älskade hon egendomliga färgsammanställningar, hvilket gaf något originelt, men ibland äfven något vulgärt åt den stora präktiga figuren.

„Vet ni, jag kan aldrig begripa, huru löjtnant Berg, som är så fin och chic, kunde bli förtjust i Mimmi Lönneblad — hon är då verkligen så tafatt, som man gärna kan vara. — Har ni sett huru hon går? — Jag mötte dem just i morse, när jag kom hit. Ser ni“ —

. Hon lyfte upp armen, som om hon lutat sig tungt mot ett manligt stöd, och rusade utåt golfvet med långa vaggande steg — till och med denna lilla snedhet fanns där, som antydde en låghalt. Flickorna brusto alla i skratt, de kunde icke annat, likheten var omisskänligt slående.

„Fy Ebba“ — ropade en — „nu är du för stygg. Mimmi är i alla fall en ovanligt bra flicka“.

„Ja, men ovanligt sjäpig“ — försvarade sig Ebba. — „En flicka *skall* vara litet kokett, åtminstone i sin klädsel, det tycka karlarna vanligtvis om, men Berg är visst något slags helgon. — Skall hon inte?“ — vädjade Ebba till de närvarandes erfarenhet.

„Hon skall vara naturlig“ — svarade en och lyfte upp ett litet, tämligen alldagligt ansikte med ett par djupa strålande ögon.

„Du lilla helgon“ — ropade Ebba, i det hon slog armen kring hennes hals och kyste henne våldsamt.

Mellan Ebba och Alice Stenfelt existerade denna heta flickvänskap, som har stark likhet med förälskelse. I sällskap och i handarbets-skolan sutto de alltid bredvid hvarandra, då och då förstulet tryckande hvarandras händer, eller smögo de armen kring hvarandras lif. Ingen dag förgick, utan att de träffades eller åtminstone sände bud till hvarandra eller skrefvo en biljett. Egentligen fann man det egen-

domligt att två så olika naturer slutit sig tillsammans.

Det var Ebba med sitt lifliga lynne, som gjorde början; hon svärmade jämt för någon. Hon berättade för Alice, att hon genast första gången de träffades i handarbetsskolan, blef alldeles kär i henne, emedan Alice var ett sådant „litet helgon“. Och Alices inbundna natur återgaf vänskapen med ränta. Hennes slutna, litet skygga sinne kände sig oändligt tilltaladt af ett sådant förbund, som skulle vara „hela lifvet“. De brukade göra upp förtjusande framtidsplaner, de skulle bosätta sig tillsammans och hafva allting gemensamt. Och framför alt icke gifta sig; det var Alices villkor, men hon kände alltid en viss osäkerhet angående den punkten i kontraktet, ty Ebba var mycket omtykt och fjäsad af männen.

„Skynda dig Ebba“, — ropade Alice, medan hon tog hatten på sig framför spegeln i tamburen. Alice afskydde att vänta. Med sin vanliga sorglöshet satte Ebba ofta hennes tålmod på prof; nu stod hon ännu där inne och pratade. Äntligen kom hon med sin

slängande litet själfsvåldiga gång. Hon ty-stade ned alla Alices förebråelser med en kyss, ropade till de andra ett högt: — „adjö med er, flickor“, — och så vandrade de af.

Det var en lugn vacker höstdag, en sådan som ibland likasom för att gälda någon utestående fordran från sommaren kommer enstaka ännu i början af oktober med matt solsken och ljum disig luft.

Vädret var altför vackert för att man skulle gå hem och stänga in sig; de båda flickorna vandrade därför först ett slag nedåt södra hamnen.

Vid kajen syntes mast vid mast af allmogebåtar, som lågo här fullastade med hvita strömmingskaggar för marknaden. Två stora ångare, som just skulle resa, sände flåsande ut tjocka svarta rökpelare. De små Sveaborgsbåtarna skuro bullersamt långa regelbundna kilar genom den lugna vattenytan och kommo för ett ögonblick hela den stolta eskadern af nyländska jaktklubbens båtar, som låg förankrad utanför klubbpaviljongen, att röra på sig. Skatudden och Sveaborg voro svepta lik-

som i ett lätt flor af disig luft, och där ute bakom Brunnsparken och längst bort bakom Långörns murar låg som en glittrande strimma af blekt ljus det stora öppna hafvet.

Öfver torgets ojämna stenläggning körde droschka efter droschka skramlande ned till ångbåtarna, som skulle resa. En hel skara gatsoperskor rörde med sina kvastar upp dammet efter dagens torghandel, medan tätt i deras spår stora flockar af feta glänsande dufvor kuttrande fråssade bland kvarlefvorna.

Esplanaderna hade klädt sig i sin vackraste höstdräkt. Löfven hade ännu icke fallit, utan sutto kvar på träden röda och gula efter de första frosterna. Gräsmattorna voro jämna och gröna, men blomsterrabatterna kring Runebergsstatyn voro bruna och vissnade; endast stamrosorna hängde fram stora knippen med försenade blommor och knoppar, som väl blifvit svedda af frosten, men ännu hade kvar något af sin fägring.

Längs Norra esplanadgatan rörde sig människoströmmen långsamt i det bleka höstsolskenet. Promenadtiden var inne. Studenterna

vandrade i större och mindre flockar fram och åter mellan nya teatern och kapellesplanaden, granskande och mönstrande damerna och deras toiletter. När något nytt okänt ungt ansikte syntes, väkte det strax undran, om „hon“ skulle uppträda i societeten i vinter. Ämbetsmännen kommo från värken. De gamla herrarne gingo betänksamt med tunga steg och händerna på ryggen hem till middagen, som väntade; i en och annan mera anade än såg man statsmannen. Putsade och korrekta kommo vicehäradshöfdingarne med den magra ämbetsportföljen under armen. Damerna exponerade de nyaste höstmodernerna, som borde vara så europeiska som möjligt. På små oskyldiga blonda hufvud sutto utmanande de extravaganta hattar, hvilkas fason uppfunnits af Paris' djärfvaste koketter. Ett lysande band, en färgrik plym eller ett grant parasoll, såsom en sista påminnelse om sommaren, blandade litet färg bland massan af mörka herrdräkter.

Ebba och Alice gingo långsamt framåt.

De hälsade till höger och vänster på mötande bekanta. Hela världen var ju ute i dag.

„Ser du, Alice, ett så förtjusande tyg“ — Ebba drog vännen fram till ett af de stora butikfönstren, där höstens nyaste moder voro utställda.

„God dag, fröken Alice“ — hördes bakom dem en glad ungdomlig stämma. — „Fröken är ute och promenerar i det vackra vädret“.

Det var ett friskt rött och hvitt ansikte med ett par lifliga närsynta ögon bakom en pincenez, som blickade emot Alice, när hon vände sig om.

„Fröken Brun“ — presenterade Alice — „min vänninna — „och magister Högh“.

Det ungdomliga ansiktet såg ett ögonblick nyfiket på Ebba. Det hade först haft ett uttryck såsom af misräkning öfver att Alice icke var allena, men fick strax åter sin vanliga glada min. Högh vände om och följde de båda flickorna.

Han tyktes litet generad för Ebba. Hon imponerade vanligtvis först på folk genom sin ståtliga figur och sitt otvungna sätt att föra

sig. Han tvinnade sina små mustascher och hans röst lät icke fullt naturlig, när han anmärkte, att vädret var ovanligt vackert i dag.

„Vi ska väl inte tala om vädret“ — klippte Ebba tvärt af med ett klagande tonfall.

Alla tre skrattade och kände sig med ens helt otvungna och bekanta. De talade om händelserna för dagen. Nyligen hade en särdeles djärf partimanöver egt rum vid besättandet af en universitetslärareplats, och det var för tillfället ämnet, som dryftades inom alla stadens kretsar. Samtalet hindrade emellertid icke Ebbas vakna ögon att samtidigt observera lifvet omkring eller hennes flinka tunga att då och då snärta till någon bekant, som de hade mött. Stämningen blef bara desto lifligare genom dessa små intermezzo'n.

Högh drog fram sin klocka — „Så sent“ — utbrast han öfverraskad — „Nu får jag lof att säga farväl och skynda till skolan. Jag har ännu en lektion i dag, skall plugga matematik i dumma pojkar“.

„Hygglig gosse“ — menade Ebba, när de ensamma fortsatte sin väg — „alldeles förtjust

i dig“ — hon såg skålmskt in i Alices ansikte, som hade ett ovanligt gladt uttryck.

Alice rodnade — „Usch prat, — Ebba — Vi äro mycket bekanta, vi ha varit hela sommaren tillsammans på landet hos farbror Karl. Högh var lärare där för gossarna. Du skulle sett våra utfärder eller krockettpartierna; ibland spelade vi ännu, när det var alldeles mörkt på kvällen, så att Höghs hvita mössa måste hållas öfver portarna för att visa, hvar de funnos. — Han och jag äro goda vänner. Kan inte en ung flicka och en ung man vara vänner, utan att det nödvändigt genast måste vara fråga om kärlek?“ — Alice fäste sina stora allvarliga ögon på Ebba.

„Kan — ske“ — svarade denna tvekande, utan att bestämdt vilja gå in på en åsikt, som icke godkändes af hennes praktiska erfarenhet. Redan, när hon ännu var skolflicka, svärmade gossarna för henne och mötte henne — alldeles händelsevis, förstås — på vägen från och till skolan. Ehuru hon egentligen kunde kallas ful, hade hon detta obeskrifliga något, som fängslade männen. Det vore orätt att

säga, att hon koketterade och sökte draga dem till sig, men när hon lärde känna sin makt, kunde hennes lefnadslustiga natur icke motstå begäret att utöfva den och njuta däraf. De hade hunnit till Alices hem. Ebba vände om, men sprang åter tillbaka upp för trappan och omfamnade vänninnan ännu en gång till afsked.

Sedan Alice lagt af sig ytterplaggen, gick hon genom den toma våningen till det längst bort i den tystaste delen af huset belägna rummet. När hon nalkades dörren, blefvo hennes steg nästan ohörbara; hon tog försiktigt i låset och öppnade långsamt dörren, som ljudlöst rörde sig på sina gångjärn.

Derinne rådde en behaglig halfdager; gardinerna voro till hälften nedfällda. Det dämpade ljuset föll matt och aftonadt på en gestalt, som mera låg än satt på soffan, ombonad med kuddar, filter och sjalar. En smal hvit hand, som höll en öppen bok, hade sjunkit ned mot den varma mörka filten.

„Sofver mamma?“ — sade Alice halfhögt.

Ett öfverraskande ungdomligt ansikte med

ett par vackra ögon, som liknade dotterns, vände sig mot henne och nickade vänligt.

„Värker mammas hufvud?“

„Icke nu — Sätt dig här och tala om något roligt. Jag har just slutat Brandes' „Det moderne Gjennembruds Mænd“ — men man orkar icke läsa jämt;“ — det sista kom i en litet retlig ton.

Statsrådinnan Stenfelt låg nästan alltid på sin soffa; från den styrde hon hushåll och hem. Ända sedan ungdomen hade hon varit klen och svag. Ingen doktor hade någonsin visat, att han det minsta förstod sig på hennes sjukdom; därför rådfrågade hon äfven numera ingen. Förr hade hon vändt sig till de berömdaste både in- och utländske läkare, men de hade alltid med förakt för hennes egna motsatta åsikter förordat rörelse i friska luften, bad, vin och kraftig och mycken föda. Men hon visste själf, att hennes fysik icke kunde stå ut med något sådant. Hon stängde sig i stället inne i ett riktigt varmt rum, rullgardinerna drogos till hälften ned, emedan altför mycket dagsljus plågade hennes försva-

gade ögon, och så bonade hon om sig med kuddar och filtar, bland hvilka hennes trötta kropp kunde finna ro och värme. Här omgaf hon sig med böcker, blommor och fotografier, med allt hvad skönhetssinne och intelligens kunde fordra för att göra detta instängda lif angenämt och njutningsrikt. Här uppvaktades hon af man och barn, som förde med sig hit sitt muntraste lynne och skämtsamma berättelser och infall. Hit kommo gamla vänner och bekanta, som när, de togos emot, — hvilket icke alltid kunde ske — funno henne vara den älskvärdaste sjukling i världen.

Hon var ännu en vacker qvinna med fin ljus hy och mörkt litet vågigt hår, i hvilket knappast några gråa strån blandat sig. Onda tungor påstodo väl, att det var ett utmärkt medel att konservera sig mot lifvets slitning och nötning att sålunda ligga på en soffa och äta mycket hafresoppa, som skall vara ett ypperligt skönhetsmedel för hyn, samt menade, att Sofie skulle gjort bra mycket rättare i att stiga upp och sköta sitt hushåll samt ha omsorg om hem, man och barn. Men åsikterna

om rätt och orätt bruka i sådana fall vara så ytterst sväfvande här i världen, och de, som i allmänhet voro vissast på saken och i annat sällskap utlätto sig med den största säkerhet, underlätto emellertid att säga det till Sofie själf.

Det var kanhända det bästa för alla parter, ty helt säkert skulle Sofie, hvars kännedom om lifvet ute i världen icke blifvit synnerligt vidsträkt och djupgående under hennes lif tillbragt på soffan, i högsta grad känt sig förvånad och sårad af människornas orättvisa och känslolöshet; och enda resultatet hade blifvit, att hon skulle gått miste om nöjet att vidare se hos sig en eller annan vänninna, som nu med sitt sällskap förkortade mången stund för henne.

Samtalet mellan mor och dotter fördes i den glada och skämtsamma ton, som modern så väl visste att inslå och som hon tyckte mest om. Alice berättade om soiréen i Studenthuset föregående afton, om den sista konserten och en ny förlofning, som hon hört om i handarbetsskolan. Alla de nyheter hon möj-

ligen kunde snappa upp lade hon på minnet för att muntra modern med.

När sönerna kommo hem, blef samtalet ännu lifligare. Vicehäradshöfdingen lade ifrån sig sin toma ämbetsportfölj och kyste modern flyktigt på handen. Hon tyckte om denna hyllning af sitt älsklingsbarn, hon var så stolt öfver sin länge, ståtliche, korrekte son. Öfver dennes axel gaf polyteknikern henne en kort nickning med sitt rödhåriga hufvud, som var stubbadt lik en nyslagen äng, och som satt på en lång senig hals, där sköldbrasket sköt ut i en kraftig vinkel.

Vicehäradshöfdingen hade också hört om den nya förlofningen. Han var mycket förvånad, att modern redan visste utaf nyheten. Man hade dock först i dag talat om den uppe i värket, och där plägade de alltid vara de första, när det gälde nyheter och skandaler. Nu gaf han modern en kort karaktäristik af de båda förlofvade och visste till och med, huru frieriet hade gått till. — Ingenting hade en sådan förmåga att muntra upp modern, som hans små pikanta historier. — „Jag, som ligger här,

är ju så främmande för världen" -- brukade hon säga med sin graciösa böjning på hufvudet — „jag vet ju ingenting“.

Under tiden halflåg polyteknikern i gungstolen och hvisslade en operamelodi.

„Låt bli att hvissla, Ivar, mitt hufvud kan icke stå ut därmed“ — sade modern.

Ivar mumlade något om att man väl snart icke finge andas mer.

„Har Alma varit onådig mot dig i dag — eller kanske voro hästarna i manegen altför sediga“ — framkastade brodern med retsam röst och min. Ivars plötsligt påkomna ifver för ridöfningarna i den nya manegen, där Alma Löfdahl äfven var en af den beundrade svenske ridlärarens elever, var ett stående ämne för vicehäradshöfdingens skämt och kvickheter.

„Låt mig vara i fred“ — fräste Ivar.

„Å gubevars!“ —

„Gossar, gossar, tänk på mitt hufvud“ — afbröt modern.

All vidare ordstrid afkliptes genom faderns hemkomst. Statsrådet var en tystlåten, allvarsam man. De flesta yngre kände sig nå-

got tvungna och besvärade i hans närvaro, och hos hans barn satt ännu kvar något af den gamla sedan barndomen invanda respekt. Han yttrade några enstafviga ord till sin hustru och frågade, om de icke skulle gå till bords.

„Jo — kära — gå ni. Jag orkar inte äta med er andra i dag. Alice — mitt barn — skicka in till mig litet soppa med rostadt bröd, men se till, att det inte rostas för mycket“.

Kap. II.

Alice satt i rummet utanför moderns. Denna hade i dag varit tröttare och känt sig klenare än vanligt, och nu skulle intet få störa den för henne så behöfliga hvilan. Alice hade dragit bordet så nära fönstret som möjligt, för att få tillräckligt ljus, ställt fram färglåda och bestick och satt nu nedböjd öfver ritbrädet. Hon drog upp sirligt svängda ornament, blommor med långa svällande kalkar, fint böjda blad, som vecklade sig kring egendomliga män-

nisko- och djurfigurer och spann sitt fantastiska färgskimrande nät öfver hela ytan.

„Hvad gör du där?“ — frågade Ivar, som kom in och öfver hennes axel såg ned på ritbrädet.

„Utkast till en portfölj, som skall sys på plysch“ — svarade systemen utan att se upp, emedan ett blad just kräfde synnerlig omsorg.

Ivar kastade sig på soffan och såg förargad framför sig. Plötsligt utbrast han häftigt:

„Uselt lif det här, Lisa!“

Systemen såg upp. Nu var bestämdt något i olag, som han ville anförtro henne, ty vid sådana tillfällen brukade han det namnet.

„Hvad är nu så uselt?“ — sade hon leende.

„Äsch, altsammans — det går alt åt fanders“, — ljöd det uppmuntrande svaret, medan Ivar häftigt drog i sina fingrar, ett efter annat, så att det knakade.

„Går jag inte här och knogar med dessa fördömda tentamina dag ut och dag in, och affärerna äro eländiga. Pank — alldeles kant och klar“.

Han visade med en komisk åtbörd af förtviflan fram sin toma plånbok.

„Men tror du, om jag här försöker få något extra arbete eller sådant där, att någon fäster det ringaste afseende vid hvad jag säger eller vid min ansökan. Alltid heter det bara: „å, gubben är en styf karl“. — Men hvad har jag för godt af det, icke ser jag till några pengar. — Nej, jag står ej ut, jag reser till Amerika samma dag jag har den förbannade examen gjord och ingeniördiplomet på fickan. Där kan åtminstone två starka armar föda sin karl“.

„Nå, men Alma“ — afbröt Alice skälmskt.

Där kom något ljust och varmt i broderns öga.

„Det blir väl råd för det“ — sade han förtröstansfullt.

Men strax efteråt återtog han häftigt lik en ungtupp, som för ett ögonblick hört upp att gala, endast för att minuten därpå sätta i med fördubblad styrka:

„Ni kvinnor kan kanske gå och vara beroende af andras gunst och nåd och finna ert nöje i uppoffring och sådant där, men om du

visste, huru jag hatar hvar och en af de knapphändiga fyrkar, som jag skall tigga mig till. Och så känner jag mig som en fånge här hemma. Alt skall ju här vara som omlindadt med vadd, så tyst, så stilla, så comme il faut, så —

„Men Ivar“ —

„Ja, jag säger ju att kvinnor svärma för uppoffring. Går du inte här omkring och bär sjalar och kuddar från den ena soffan och „långschäsen“ till den andra“.

Han såg medlidsamt på systemen.

„Men flickor kunna väl icke ge sig af så där utan vidare — förmodar jag. — Å, att lämna altihop, alt detta gamla utslitna och ta sig fram med sina två starka armar! Men nu skall man gubevars läsa, fastän armarna snarare föda sin karl“.

Han spände sina väl gymnastiserade armar, så att musklerna trädde fram likasom stora svulster under ärmarna.

„Nå, men Ivar, hvad skulle du egentligen med pengarna just nu“?

„Heliga oskuld, — jag har så många hål att sticka dem i, att det är mer än troligt att

jag på mycket länge icke får nog för att fylla dem alla. Det vore bara att täppa till de allra värsta för tillfället“.

„Nej, nu har jag ej tid mera“ — sade han och hoppade jämfota öfver en taburett, som stod i hans väg. Han var ifrig gymnast och sportsman, och hans fångslade lifsandar sökte alltid att röra på sig, så snart något tillfälle erbjöd sig.

„Förbannadt svår tentamen i morgon; Lisa, du kan just vara hygglig nu. — Ge mig skafferinyckeln för ett ögonblick. Får sitta upp halfva natten, och litet proviant kan ej skada“ —

Åtkomsten af nyckeln jämte det, att han fått utgjuta sina bekymmer för systemen, tyktes försätta honom i bättre lynne. Han hoppade ytterligare öfver en stol och sedan med ett långt skutt ut genom dörren.

Mellan de båda syskonen rådde likasom ett visst hemligt frimureri sedan barndomen, då de endast tillsammans hade vågat sätta sig upp emot älsta broderns tyranni. De hade lekt tillsammans, och såsom fullvuxna var det,

som om någon känsla af ensamhet hade drifvit dem närmare hvarandra.

Statsrådet lefde uteslutande för sina ämbetsgöromål. Utom den obligatoriska morgon- och aftonhälsningen växlades mellan honom och barnen icke många ord om dagen. Modern var helt och hållet beroende af sin sjuklighet; hon ville framför alt hafva glädliga ansikten omkring sig, hon blef genast sjuk af att se eller höra talas om något sorgligt. Hon hade varit en firad skönhet, när statsrådet, då en ung man i värken, fört hem henne som sin brud, och sedan hade han på sitt tysta något buttra vis burit henne på sina händer öfver detta lifvets vedermödor. Hans arbete hade skapat det rika hemmet. Hon hade aldrig uttalat en önskan för sin egen person, utan att denna önskan blifvit tillfredsstäld.

Älsta brodern hade föga gemensamt med de yngre syskonen. Såsom elegant ung extra ämbetsman med hopp om en god karriär lefde han mycket med i sällskapslifvet samt med det politiska kotteri han tillhörde. Hans förtrogna

var modern, som aldrig var så trött, att hon ej orkade lyssna till hans tal, och som gifvit honom mångt godt råd. Också beundrade han hennes ovanligt klara omdöme och hennes smak och elegans.

De yngre barnen stodo modern icke så nära, hon hade genom sin tilltagande sjuklighet icke kunnat hafva dem så mycket i sin närhet under barnåren som den förstfödde. Ivar satte alltid hennes nerver i skakning genom sitt bråkiga sätt och sina radikala åsikter. Och dotterns slutna natur förstod hon egentligen icke. Vi kunna vistas tillsammans hela lifvet igenom, äta vid samma bord, bo i samma hus, tala ömma ord till hvarandra, älska hvarandra, utan att dock till boten se ned i den underbara myster, som kallas en människosjäl.

Det fanns djupast hos dottern ett visst svärmeri, som alltid måste förbli modern främmande. Och likvisst var modern också en svärmisk natur, ehuru på annat vis. Hennes ideal voro de stora skaldernas hjältar, historiens ryktbara män, den grekiska konstens

mästervärk. Under sitt lif på soffan omgifven af böcker och konstvärk hade hon lefvat sig in i en egendomlig ideel värld, i bredd med hvilken den verkliga var ful och simpel. Ett aktivt ingripande i denna simpla värld måste följaktligen vara något motbjudande och vulgärt. Hennes svärmeri var detta ofruktbara passiva svärmande för ideal, för hvilkas förverkligande als icke behöfves något åtgörande af oss själfva.

När dotterns uppfostran var slutad, och hon skulle „komma ut“ i världen, stod hon rustad såsom en förmögen ämbetsmans dotter med vanliga skolkunskaper, hvarken bättre eller sämre än de flesta andra. Det fanns för henne ingen tvingande nödvändighet att arbeta för brödet. Men den nya tiden, som lärt den förmögna flickan, att också hon skall draga sitt strå till mänsklighetens stora stack, därför att endast individens arbete åstadkommer det helas framåtskridande, hade sändt ut sina befruktande frön.

En tid hade Alice starkt funderat på att söka plats i en bank, icke emedan hon skildt

kände böjelse för bankgöromålen, men det skulle varit så själfständigt, tyckte hon, och några af hennes bekanta hade gjort så. Faderns bestämda förbud gjorde emellertid, att det icke blef utaf. Hans dotter skulle icke ha någon underordnad plats och slåss om brödbiten med fattiga stackare. Och hon gaf vika, hon var icke vuxen en kamp med fadern.

Alice handlade ingalunda härvidlag enligt några medvetna grundsatser. Hon var en impulsiv natur och egentligen endast ett stort barn, ehuru hennes allvarliga sinne och stillsamma väsen gjorde, att man ansåg henne reflekterande och stolt. Många af hennes vänner, som på en bal inför sina kavaljerer visade en så häpnadsväckande okunnighet, hade i grunden mycket mera erfarenhet af lifvet än hon. Hon stod okunnig, häpen, nyfiket undrande på hvad det kunde vara att lefva. Hon var altför sluten och altför blyg, för att finna nöje af baler och sällskapslif. Men med ungdomens okufliga åtrå att lefva och yttra sig utåt erfor hon ibland nästan såsom en känsla af afund mot sina vänner, som kände

sig tillfredsställda häraf. Hennes innerligaste önskan var att finna något mål, som hon kunde lefva för. Hvilket, det visste hon ännu icke, men det skulle vara något stort, för hvilket hon kunde helt offra sig. Hon trodde barnsligt, att detta stora okända skulle uppenbara sig plötsligt och med ens, såsom när prinsen i sagan kysser prinsessan och återger henne lifvet. Och för detta stora ville hon göra insats med hela sin personlighet.

Emellertid fordrade hennes värksamhetsbegär att tillfredsställas. Hon hade ärft moderns fina smak och formsinne och kastade sig med den ifver, som var henne egen, öfver konstsömnad och konstindustriell teckning. Icke att detta skulle tillfredsstält hennes själs sträfvan, — det var bara under väntan på det stora tillfället, som skulle komma och kräfvat henne hel och hållen. — Medan hon nu satt och ritade, hade den korta höstdagen tagit slut och skymningen fallit på.

Hon lade ned pennan och sträkte ut armarna. Det var med en känsla af värme och trefnad hon såg ut på den grå himmelen, den

våta gatan och människorna, som med uppspända paraplyer stretade mot blåsten.

Tjänarinnan hade kommit in och tändt en brasa. Den hade länge tvekat, om den skulle brinna eller ej, och dragit likasom dofva sugande andetag, tills den med ens började brinna med ett lifligt sprakande, som höjde den varma trefnaden i rummet.

I skymningen brukade Högh ofta sticka sig in. Ivar och han voro sport- och gymnastikkamrater, ehuru de nästan i alla andra frågor voro af olika mening och disputerade. Ofta kommo de in till Alice och sutto och pratade alla tre tillsammans i skymningen eller på kvällen. Om Ivar icke var hemma eller såsom nu nedgräfd bland „de förbannade luntorna“, kom Högh in ändå, han och Alice hade varit så mycket tillsammans hela sommaren. Kanske skulle han komma idag; det led just mot den tiden.

Efter en stund ringde det äfven, och hon hörde hans steg i salongen.

Han tittade på ritningen, som låg framför henne på bordet.

„Ni är alltid så flitig, fröken Alice, alltid har ni något för er“.

„Å, det är icke mycket bevändt med mitt arbete, det förefaller mig, som om jag alltid bara skulle göra det för mitt nöjes skull och icke så, som man gör ett arbete — ni vet — ett sådant, som måste göras, och som man måste lefva af. — Ni är bestämdt mycket flitigare själf“.

Han värmdes sina händer, som blifvit alldeles röda af den genomträngande blåsten, och gned dem ifrigt.

„Jag gör egentligen ingenting. Tiden går till allt möjligt smått, den riktigt splittras bort i små smulor. Lektionerna i skolan taga väl en del, men jag har en svår lust att slå dank“. — Han brukade gärna förtala sig själf, men var mycket ömtålig, om tadlet kom från andra.

„Lifvet här i Helsingfors är också till en del orsaken härtill“ — fortfor han — „sammansträden, möten, stridsfrågor i luften, här är ju alltid strid och gräl. Och så en och annan liten vift“ — han log godmodigt. — „Egentligen skulle man ta böckerna och fly till

någon undanskynd vrå i landsorten och skrifva sin doktorsafhandling. Förarbetena gjorde jag till en del undan för ett år sedan i Stockholm“.

„Ack, Stockholm“ — inföll Alice med den glädtiga ton, som har genklang af en hel rad muntra, friska minnen. — „Är det inte sant, att i Stockholm och Köpenhamn pulserar ett helt annat lif än här, det är gladare, ljusare, vänligare — jag svärmar för emigration“.

„Hm — icke jag. Jag anser ingalunda i likhet med en af mina fennomanske bekanta, som sade åt mig, att vi finnar ej kunde vara nog egenkära, att alt här är så förträffligt, men jag har så fullt upp att göra just här, att jag ingalunda tänker på emigration“.

Han böjde sig framåt, knäpte händerna kring knäet och såg ett ögonblick tigande in i elden, som nästan brunnit ut, så att de tjocka klabbarna krympt ihop till tunna glödande stänger med ett lager af hvit aska öfver.

„Man påstår, att vår tids ungdom är pessimistisk och utlefvad“, — fortfor han — „Jag var också pessimist en tid, gubevars, men det är längesedan lyckligt och väl öfver“.

„Vet ni, huru det blef slut med den saken, fröken Alice“ — han småskrattade såsom åt något mycket barnsligt. — „Som nyssblifven student hade jag tänkt slå mig på estetiken och läste alla de nyutkomna moderna böckerna. Och så inbillade jag mig, att desse författares lifsåskådning, som de fått under sin kamp med lifvet, också var min, innan jag visste, hvad lifvet var. Jag inbillade mig, att också jag icke hade något mer att hoppas, att lifvet var mig likgiltigt, och jag tyckte, att detta var framåtskridande och att jag var mycket modern och avancerad i alla afseenden“.

„Men så slog jag mig en sommar ned riktigt på bondlandet. Eljes hade jag om somrarna alltid vistats på herrgårdar, dels som lärare — jag har ju konditionerat, sedan jag själf var skolpojke och gunås mest hade behöft ledning själf — dels som gäst, där jag förut varit informator. Den sommaren voro vi emellertid ett par kamrater, som hyrde oss in hos en fiskare i skärgården vid en lotsstation. Det lästes skarpt på kandidatexamen den gången, men samtidigt kommo vi i nära

beröring med denna duktiga kraftiga skärgårdsallmoge. Jag har ju egentligen själf utgått ur denna vår svenska kustbefolknings leder. Utan att jag själf visste det, funnos starka osynliga band, som förenade mig med den. Gamla minnen, som skol- och bokdam lagt sig tjockt öfver, kröpo fram. Det var, som när man åter skall lära ett språk, som man kunnat i barndomen, men glömt bort. Först går det styft, men sedan komma ljud och ord som af sig själfva, som om de suttit gömda i tungan. — Och sedan dessa naturbarns tro på och respekt för kunskap och vetande gjorde, att jag fick en känsla af den bildades ansvarsskyldighet. — När jag sålunda kom underfund med att lifvet skall lefvas och icke läras ur böcker, försvann min pessimism, och jag har aldrig känt af den sedan“.

De lifliga ögonen blickade upp på Alice.

Hon hade uppmärksamthet hört på, medan hon suttit och rullat en bandända kring fingret och så rullat den af igen.

„Men det är just det, som är så svårt, — att riktigt komma i beröring med lifvet, åt-

minstone för oss kvinnor, ni karlar ha det så mycket lättare. Ni ha kamratkretsar och klubbar och möten. Om ni visste, huru instängd jag är, och huru okunnig och onyttig jag känner mig. — Två af mina bekanta reste nyss öfver till Amerika för att ställa upp en skola för slöjd, jag riktigt afundades dem“.

„Hvart skulle det ta vägen, om alla våra bildade kvinnor reste af till Amerika?“ — afbröt Högh skämtsamt. — „Då skulle det inte bli annat råd, än att karlarna fingo resa efter, och huru skulle det sedan gå med landet?“ — Där ser ni konsekvenserna af er emigration, fröken Alice“.

De skrattade båda.

„Så roligt ni ha“.

Det var Ebba Brun, som kom in. De hade icke hört, att hon ringt, blifvit insläpt, och mattan i salongen hade dämpat ljudet af hennes steg.

„Jag kommer för att hämta dig, Alice. Det är ju läseafton hos Anna i kväll — men det är ingen brådska ännu“.

Tjänarinnan hade burit in lampan. Den

röda skärmen gaf ett glödande skimmer åt hela rummet. Det dämpade, likasom suddade ut konturerna af föremålen längre bort, medan det kastade ett starkt intensivt ljus på gruppen, som slagit sig ned vid bordet kring lampan.

Ebba sträkte litet själfsvåldigt sin långa ståtliga figur i den låga stolen.

Likasom första gången, när Högh såg henne, kände han sig äfven nu något generad och tog, som han brukade för att dölja sin förlägenhet, tillflykt till en viss fåordig satir. Mot obekanta var han alltid först likasom på sin vakt.

Men Ebba låtsade als icke om det. Hon var van att taga emot hyllning som sin rättmätiga tribut. Hon hade hört Högh omtalas som en särdeles begåfvad och förhoppningsfull ung man och visade sig skildt förbindlig och älskvärd emot honom. Detta kunde icke undgå att smickra Högh, som var mycket känslig för sådant, och som återigen hört Ebba beskrivas som en mycket bortskämd och obe-

räknelig ung dam. Det intryck de ömsesidigt fingo af hvarandra blef det gynsammaste.

De följdes sedan åt alla tre, skrattande och pratande såsom alltid, när Ebba förde ordet. När Högh tagit afsked af dem vid deras väninnas dörr och småhvislande fortsatte sin väg, mumlade han, ännu leende vid tanken på Ebbas sista kvicka yttrande om en af deras gemensamma bekanta: „Tusan så trefflig flicka!“

När Alice kommit hem på kvällen, satt hon ännu en stund uppe och tecknade. Vanligtvis tillbringade hon sina aftnarsam. Oftast läste hon först en stund för modern, som kände sig altför klen för att själf orka läsa vid ljus, men modern gick tidigt till hvila, och då var Alice hänvisad till sig själf.

Fadern satt alltid inne i sitt rum och arbetade. Han var en arbetsmyra, som höll ut till långt in på nätterna. Precis klockan åtta hvarje afton syntes alltid den långa, magra, litet böjda gestalten på tröskeln till arbetsrummet, försiktigt bärande i handen sin lampa med grön skärm.

„Hm, — det är visst tid att dricka te nu?“

Någon gång, när dottern satt nedluta öfver sitt arbete eller sin bok, kunde han med tankspridd min låta handen flyktigt glida öfver hennes hår. Sedan sutto de båda tigande midt emot hvarandra vid tebordet. Hvardera tyktes försjunken i sina egna tankar, endast någon gång föll ett eller annat enstafvigt ytt-rande. Nu, när Ivar läste så flitigt, var också han troget hemma hvar kväll, men han förde just ej med sig det bästa lynne från de „förbannade luntorna“. En viss från barnaåren invand respekt för fadern kom honom dock att hålla inne med sina rebelliska åsikter, så att äfven han teg, under det han konsumerade oerhörda kvantiteter smörgås. Älste brodern var vanligen ute i sällskaplifvet.

Fadern hade redan druckit sitt te och gått in till sig, när Alice kom hem. Genom dörrspringan kunde hon se ljus i Ivars rum, han satt således som vanligt vid boken. Alice tände sin lampa och tog fram ritbrädet. Hon ville sluta teckningen, som hon börjat på eftermiddagen. Egentligen var det ju ingen

brådska, hon kunde lika så gärna göra den färdig i morgon eller i öfvermorgon eller när som helst. Det var just det nedslående, att hennes arbete var alldeles öfverflödigt, det var ju bara som lek.

Emellertid var hon aldrig bättre till mods, än när hon tecknade. Då glömde hon alt annat bara för nöjet att se de sirliga bladen och blommorna växa fram på papperet. Och tankarna gingo lika lätt och fritt Hon drog upp en stor blomma med långa darrande pistiller, som hängde ut ur kalken; den skulle blifva röd och allra innerst denna djupa varma färg, som är blodets och lifvets färg Hon kände sig så glad i kväll. Kanske skulle hon icke alltid blifva en onyttig varelse Hon var bra lycklig att ha två sådana vänner Högh visade henne så mycket förtroende och talade med henne så, som hon aldrig hört honom göra med andra. Han var aldrig satirisk mot henne, då skulle hon krukpit in i sitt skal, där hon omsorgsfullt gömde sig vid hvarje omild beröring Så kommo alla minnen från sommaren. De hade med

sig kådig skogsdoft, och doften från klöfverfält, som gått i blom, surret af tusen insekter, som svärma kring den tjocka väpplingen, den ljusa grönskan från unga björkar och solglitter från stränder och vikar På ritbrädet växte bladen och blommorna fram, de slingrade sitt skimrande nätverk som i lek öfver hela papperet. Insekter satte sig på de fina stjälkarna, fåglarna böjde sig för att snappa upp bärklasarna, och mellan bladen slingrade sig en ödla, hon skulle få såsom en reflex af sol på sin glittrande rygg

Klockan slog tolf där ute i matsalen. Så sent! — Alice lade bort pennan, lutade hufvudet på sned och såg med ett gillande småleende på sitt arbete. Sedan gick hon till sängs med en känsla af att lifvet dock var något skönt.

Kap. III.

Alice hade lärt känna Högh, när hon under sommaren var på besök hos sin farbror brukspatron Stenfelt.

Hon hade kommit en afton. Farbrodern hade själf farit ned till stationen för att hämta henne med den lilla droschkan och favorit-hästen, som han ej gärna tillät någon annan att köra. Tåget kom sent, och gossarna hade varit förtviflade öfver att så länge vänta på kvällsvarden. De skulle första gången i år ha smultron, och fatet stod på det dukade bordet i matsalen så rågadt och frestande rödt, att det var nästan omöjligt att stå emot. Men när den ena af gossarna försökt att komma åt några af bären, som ju strängt taget hade fallit ned, eftersom de lågo på kanten af fatet, hade han fått en så försvarlig smäll på händerna af modern, att han stuckit de svidande fingrarna i munnen och i stället för bären, som fingo ligga kvar, ätit smörgåsar och lakritsbitar för att förkorta väntan.

Högh hade gått och undrat, hurudan Alice kunde vara. Han hade försökt fråga gossarna. Den äldre hade sagt „stilig“ och den yngre „sjåpig“, för hon kunde inte lägga mask på kroken, och hon var rädd att åka efter Brunte,

sedan han en gång skenat. Något vidare kunde Högh icke få ur dem.

De voro helt och hållet upptagna af tillrustningarna för fiskarfärden, som de följande morgon skulle göra tillsammans med Högh. De skulle blifva borta två dagar. Två hela dagar utan läxläsning, utan bestämda måltider, till hvilka man måste infinna sig på gifvet klockslag med tvättade händer och kammadt hår! Att få äta filbunke ur fatet, att flere gånger om dagen få kasta kläderna af sig i båten och så hoppa rakt ned i sjön och sedan komma upp och sitta och sola sig på båttoften, tills kroppen blef torr igen, att få sofva i en lada eller kanske under seglet i båten — åh, allt detta var en sådan härlighet, att de värkligen icke hade tid att tala om kusinen. Om hon nu bara ville komma, så att man fick äta och krypa till kojs, så skulle natten snart vara förbi.

Också Högh blef alt otåligare, ju längre det led. Ensamt den omständigheten att vi vänta har en egendomlig förmåga att spänna intresset för det, som eljes skulle vara tämli-

gen likgiltigt. Han stod där ute på den stora krocketplanen framför byggningen och slog krocketkloten på må få hit och dit. Än skulle de på de mest omöjliga afstånd gå igenom en port, än försökte han att träffa kappen på andra sidan af planen. Hunden Jeppe, som ännu nästan endast var en valp och som hade en häpnadsväckande förmåga att infinna sig just när man minst önskade, att han skulle vara tillstädes, låg midt på planen och lurade miss-tänksamt på hvarje klot, som rullade förbi. Han hade först sprungit och skällande nappat efter dem, men snart tröttnat; han hade blifvit så fet af vällefnaden och värmen i kakelugnsvrån under vintern och fann det bekvämare att sålunda liggande hålla uppsikt öfver kloten.

Men när han hörde ljudet af åkdonet, som återvände från stationen, och såg sin husbonde i rask fart åka upp för backen, spetsade han öronen och rusade i vildaste fart mot Bruntes ben. Ursinnig af glädje hoppade han kring hästen, nappade Brunte i nosen och

gjorde alt hvad han kunde för att hindra de åkande att stiga ur vagnen.

Högh skulle gärna gått fram till vagnen, men han ansåg det mera öfverensstämma med sin värdighet att endast på afstånd lyfta på hatten och för öfrigt synas mycket upptagen af krocketkloten. När Alice steg ur, sneglade han i smyg efter henne och såg, att det var en fin, smärt, medellång gestalt, som gick uppför trappan. Han dröjde så länge där ute, att tjänsteflickan måste komma och säga, att kvällsvarden var serverad.

Under hela kvällsvarden hade Högh den största möda att upprätthålla sin värdighet gent emot gossarna, som voro alldeles uppslupna vid tanken på morgondagens fröjder och åsynen af smultronfatet. De knepo och sparkade hvarandra af idel fröjd till stor förargelse för Högh, som hade sin plats midt emellan dem. Oupphörligt måste han ge dem en sträng blick eller till och med ibland en knuff under bordet. De tykte sig nu hafva fritt spel, medan föräldrarna voro helt och hållet upptagna af nyheter från hufvudstaden,

om släktingarna där samt gemensamma vänner och bekanta. Men ibland, när altför misstänkliga ljud hördes, drog fadern upp ögonbrynen med en förvånad blick nedåt den ändan af bordet, där gossarna sutto. Då blef med ens alldeles tyst; de åto med förtviflad fart och sökte se så omedvetna ut som möjligt. Fadern brukade hålla strängt efter dem.

Högh hade god tid att iakttaga Alice, ty samtalet rörde sig uteslutande kring personer och förhållanden, som voro honom främmande. När han såg hennes smärta gestalt, klädd i en mycket enkel klädning, — men af mycket elegant snitt, gjord som den var hos den förnämsta sömmerskan, — samt hennes sätt att handtera knif och gaffel, förstod han, hvarför den äldre af gossarna kallat henne „stilig“. När hon sedan berättade om ett litet äfventyr under resan, huru ett af hjulen till den järnvägs-vagn, där hon suttit, varit osmordt och blifvit hett, huru man fruktat, att vagnen skulle taga eld, och huru uppskrämda alla blifvit, stötte den yngre gossen Högh i sidan och hviskade med triumferade min: „pjåkhöna“.

Högh kom till den slutsatsen, att hon såg tämligen stel och högmodig ut.

Brukspatronen var så glad att ha bror-dottern där. Han beundrade sin broder statsrådet ända sedan den tiden, när den äldre brodern efter båda föräldrarnas död varit både fader ooh moder för honom.

När de slutat äta, slog han med en gläd-tig åtbörd armen om bror-dotterns lif. Hon måste ut på trappan för att se, huru alla de unga björkarna, hvilka han såsom redan ganska stora träd flyttat från skogen upp till gårdsplanen, hade vuxit och blifvit frodiga. Han var alltid så ifrig att visa sina anläggningar, när någon främmande kom, men så var också hela den stora präktiga trädgården och den vackra gårdsplanen med de välskötta, delvis sällsynta träden helt och hållet hans värk.

Nu gick han där ute utan hatt. Hans hustru ropade till honom, att han ändå skulle taga på sig en tjockare rock, han gick ju i bara den tunna hvita lärftsrocken, men han vinkade afvärjande med handen. — Alice skulle

se „pichtagranen“, som hade så ovanligt vackra årsskott. — — —

Efter den med så mycken otålighet mot-
sedda och efterlängtade fiskarfärden kommo
Högh och gossarna hem en morgon rödstekta
af solen, hungriga, smutsiga och trötta. Den
dagen gick läsningen trögt, gossarna sutto bara
och gäspade. Den andra timmen på eftermid-
dagen måste de få lof och lågo nästan genast
därefter i den sötaste sömn. Högh tog sin
bok och gick ned i trädgården under den stora
granen. Också han måtte hafva slumrat in,
men vaknade plötsligt med en förnimmelse af
att någon fanns i närheten. Några steg från
honom kom Alice gående uppför backen, hon
hade varit nere i trädgården i jordgubbslan-
det och bar en hel hop stora granna bär på
ett stort grönt kålblad. När Högh yrvaken
med ens for upp, stodo de ett ögonblick häpna
framför hvarandra. Hon utstötte ett litet skrik
af skrämsel, hon hade icke sett honom, men
sedan funno de båda situationen löjlig och
brusto i skratt.

Litet förlägen bjöd Alice Högh af bären,

men han grep i stället ifrigt en egendomlig växt, som hon funnit där nere vid stranden.

När Högh kom in på sin vetenskap, glömde han genast alt annat. Egentligen var hans hufvudstudium psykologi. Han hade emellertid med entusiasm anslutit sig till den nya skolans naturvetenskapliga metod och arbetade denna sommar flitigt med mikroskopet; både djur och växter skärskådades. Han längtade att kunna komma ut för att studera under någon berömd lärares ledning och drömde sedan ärelystet om nya banbrytande uppslag här hemma.

Om Alice och Högh hade mött hvarandra i sällskapslifvet, är det mycket troligt, att de gått hvarandra likgiltigt förbi, ty båda voro naturer, som icke lätt öppnade sig för främmande.

Den lilla blomman blef talismanen, som visade vägen. De satte sig ned på gräsullen och Alice följde uppmärksam och intresserad hans klara lifliga framställning. Hon förstod väl icke alla termer, men det gjorde ingenting, kanske blef det därigenom bara så myc-

ket intressantare. — När sedan gårdens stora matklocka, som med jämna kraftfulla slag ringde dagens slut för arbetarena på fältet, påminde dem, att kvällsvarden väntade, gingo de tillsammans upp till byggningen, båda helt belåtna öfver bekantskapen.

Det blef ett godt kamratskap hela sommaren igenom.

I sällskap med gossarna och Högh, ibland äfven med annan ungdom från sommarvillorna i närheten gjorde Alice mången glad utfärd. Farbrodern och fastern voro sällan med. Brukspatronen hade fullt upp att göra med sitt stora jordbruk samt såsom ordförande i kommunalstyrelsen, och den lifliga lilla frun, som själf skulle vara med och se till, att allt blef ordentligt gjordt, kom knappast utom dörren på hela sommaren. Hon njöt af utfärderna genom de ungas beskrifningar; — „jag har ju då så godt som varit med“, — brukade hon säga på sitt lifliga vis. Mannen tyckte visst, att det skulle gjort henne så godt att röra på sig, hon blef eljes nästan för fet, men

hon hade aldrig tid; hon kom aldrig längre än ned till ladugården. — — —

Med Alice hade ett alldeles nytt, okänt element kommit in i Höghs lif. Han hade mycket tidigt kommit ensam ut i världen och fått taga sig fram på egen hand. Han hade varit likasom en ensam fågel, som slagit sig ned på den kvist, från hvilken han kunde plocka bären, och hvilken gaf honom skydd, färdig att ånyo lyfta vingen, när kvisten ej mera hade något att bjuda.

Det var icke några glada minnen han hade, när han tänkte tillbaka på sin barndom. Det tidigaste han kunde minnas var en lång ståtlig kvinna med skärgårdsbefolkningens hurtiga rörelser och vackra typ. De kraftfulla händerna hade varit snabba och utan miskund, när det gälde att aga och upprätthålla ordning, och han hade helst gått ur vägen för dem. Det var hans mor, hushållerska hos den gamle sjökaptenen, som slagit sig till ro på landbacken och brukade sin jord, när han blifvit trött vid sjölifvet.

Ibland på kvällarna, när den barske sjö-

mannen blifvit tillräckligt upprymd och vänligt stämd af åtskilliga glas toddy, fick gossen komma in. Det var då kaptenens fröjd att med alla möjliga sjötermmer dressera den lille, som eljes otamd och skygg höll till på fälten bland arbetarena eller i drängstugan.

När gossen var sex år gammal, dog kaptenen. Det hade varit fråga om att adoptera honom, men slaganfallet kom så plötsligt, att det ej blef af.

Kaptenens bror, som var kyrkoherde i församlingen, tyckte synd om det värlösa barnet, och när modern beslöt att resa till Petersburg för att där söka sin lycka, tog han gossen till sig. Den lille Felix höll först skygg och förskrämd till i pastorns kök, hälst i vrån med hundarna, men pastorskan hade fäst sig vid dessa kloka lifliga ögon, och så fick han komma in och leka med pastorns gossar.

Landthandlanden vid järnvägsstationen behöfde just en springpojke. När Felix Högh blef så stor, att han jämt nådde med näsan öfver disken, gjorde han sina första lärospån i den lilla butiken, som doftade af ryssläder

och härsken sill, och där handelsbiträdet med den mjöliga, flottiga mössan på sned på hufvudet galant sökte slå an på bondflickorna, som fnissade och prutade på varan, medan de väntade, att han skulle slå in det köpta och sedan brutalt slita af snöret öfver sitt rödsvullna tjocka pekfinger.

Men det gick als icke för Felix på den banan. När pastorn såg hans ovanligt stora håg och begåfning för studier, lät han honom på försök följa med sina egna gossar till den lilla landsortsstaden, där det fanns ett fullständigt klassiskt lyceum och där gossarna bodde i en så tarflig inackordering som möjligt hos en fattig enka. Felix var en af de älsta på sin klass, men han läste oförtrutet under ferierna, så att han lyckades gå öfver nästa klass. Han hade en oerhörd arbetskraft och en sund ofördärfvad fysik. Sedan läste han läxorna med yngre gossar. Sålunda hade han tagit sig fram till universitetet. Pastorn hade dött, och därefter kunde han icke mera räkna på någon hjälp eller något understöd. Han

slet ondt ibland, men det frågade han ej efter; fram skulle han.

Hos brukspatron Stenfelt hade han nu två somrar å rad varit gossarnas informator. Alla i familjen voro snälla och vänliga mot honom. Han var nästan som barn i huset och mådde godt på den stora präktiga egendomen.

Under detta lif tillbragt vid boken och i kamratkretsar, hvilket i sedligt afseende varit föga bättre än flertalet andra unga mäns, hade Högh mycket sällan haft tillfälle att deltaga i sällskaps- och umgängeslif. Den unga bildade kvinnan var för honom nästan något okänt. Den tiden han såsom liten pojke sprang barfota kring landsvägar och fält hade han alltid beundrat de fina, smala, eleganta herrgårdsfröknarna, som sommartid kommo ut till landet för att hvila och hämta krafter, lågo i sina hängmattor i björkhagen eller vandrade utåt landsvägen under sina uppspända röda parasoller, som liknade jättestora granna blommor bland det gröna och gåfvo deras bleka fina ansikten ett rosigt skimmer. De voro för gossen feerna i sagan eller prinses-

san, för hvilken svennen skulle offra sitt lif. Han kunde ligga långa stunder gömd bakom någon buske eller i något dike blott för att ett ögonblick se dem gå förbi, och kunde spritta till af förskräckelse och springa sin väg, om han trodde, att de sågo åt det håll, der han var gömd.

Alice representerade för honom detta obekanta, som han nyfiket önskade lära känna. Sedan det landtliga friluftslifvet hade tagit bort en viss invand stelhet och kyla i hennes sätt, som i allmänhet gjorde det svårt att först bli bekant med henne, kunde Högh icke annat än känna sig tilltalad af hennes enkla sanningssälskande väsen. Och när de blefvo mera bekanta, var den sympatins snabbhet, med hvilken Alice omfattade hans åsikter och satte sig in i hans tankegång, både smickrande och fängslande. Hon hade en naiv vördnad för hans lärdom. Den ojämförligt större kännedom om världen och människorna, som han förvärfvat under sin tidigt började kamp med lifvet, blef för henne detta okända och lockande, som, under hvilken skepnad det än må

uppträda, är det, som drager människorna till hvarandra.

Alice hade småningom begynt tillmäta Höghs åsikter stor betydelse, och han kände den stolthet däröfver, som vi alla erfara, när vi få trycka vår stämpel på något. Men samtidigt fanns hos henne en sida, som både plågade och retade honom, det var hennes, enligt hans förmenande, inskränkta och trångbröstade syn på tingen.

Hennes familj var en gammal ämbetsmannasläkt med en generation efter generation nedärfd bildning. Den förhöll sig i viss mån nedlåtande och reserverad gent emot de element, som i går och da i g trädte ut ur folkets leder. På djupet af Höghs natur fanns kvar något af bondens misstro mot den bildade klassen och något af bondens skrytsamma fåfänga, och all den ömtålighet han kände såsom den, som själf fått bryta sin bana, koncentrerade sig här. Utan att veta det sårade Alice honom ofta i denna ytterst sårbara punkt.

Kap. IV.

Den mörka hösten hade gått och likaså julen, som blifvit firad i stilla familjedåsighet.

Hösten hade varit en lycklig tid för Alice. Den ena konstfulländade julklappen efter den andra hade sett dagen. Ullgarnet i mjuka varma färger och matta dämpade mellantoner och det lysande silket med sin metallglans hade lydigt fogat sig under hennes skickliga fingrar. Hon målade med nålen i glada ljusa färger sin egen sinnesstämning. Hon till och med glömde trånaden efter detta stora obekanta mål, för hvilket hon skulle offra sig, hon reflekterade icke, hon njöt af stundens tillfredsställelse.

Mellan jul och nyår hade bjudningar blifvit utsända till den sedvanliga julsupén hos statsrådets. Statsrådinnan hade efter lång tvekan utsett dagen, ehuru det var mycket troligt, att hon åter skulle känna sig klenare och kanhända als icke orka vara med

I salongen voro ljusen i kronan redan tända och likaså de stora bordslamporna och

lampetterna. Det blef en orolig belysning utan koncentrerings med matta skuggor, som korsade hvarandra och blandades upp med reflexer från alla håll. Möblernas mörka schaggöfverdrag och draperierna för dörrar och fönster sögo in ljuset och stodo mörka och oförmedlade mot de ljusa väggarna. Parkettgolfvet blänkte välbonadt med ett kallt skimmer. Först när blicken föll på den stora gruppen praktfulla bladväxter, fick ögat en angenäm hvila. De fina smala, de stora fingerliknande, de breda solfjäderformade, de tjocka läderartade bladen af dessa tropiska växter smulto ihop till stora massor med djupa skuggor och fina förtonade dagerytor, där en och annan glansdager blänkte till eller likasom med ett skarpt streck drog upp en fint böjd kontur af ett blad eller en kvist.

Vicehäradshöfdingen stod ensam i salongen iförd oklanderlig sällskapsdräkt och lät blicken granskande fara öfver rummet.

„Tycker inte mamma“, — sade han åt modern, som i detsamma kom in — „att här skulle behöfvas en grundlig reparation af våningen i sommar. De ljusa väggarna äro løj-

liga nu, när alla andra hafva mörka — och så kunde man få ny möbel med detsamma, den här är ganska simpel“.

„Å, du vet ju, huru pappa afskyr reparationer, det blir ingenting af den saken“ — sade modern, medan hon framför spegeln ordnade spetsarna i sitt hår.

Äsch ja — pappa borde ändå betänka, hvad hans ställning fordrar — när man har sådana inkomster till som han, — så“ —

Vicehäradshöfdingen rykte på axlarna.

Hans blick föll på modern. — „Du är riktigt elegant i kväll, i sanning votre beaujour, madame“, — sade han och gjorde skämtsamt en gillande bugning för henne.

Modern stack leende sin arm inom hans. Hon kände sig stolt öfver hans beröm, han hade en så distinguerad smak. De gingo ett par slag upp och ned i salen.

„Hör“, — inföll han plötsligt — „det är något angående Alice jag tänkt säga dig. Hon kan aldrig lära sig att vara som andra unga flickor. Hon fäster icke tillräckligt afseende vid sin toilett, och så har hon ett opas-

sande sätt att i sällskap säga ut sin mening eller också sitter hon och tiger, i stället för att vara glad och prata som de andra. — Och sedan — hennes vänskap med Högh är löjlig. Människorna tala också därom, någon frågade härom dagen, om de voro förlovade. Högh är en fantast med två toma händer och skulder, och så är han en af dessa obehagliga människor, som bråka och ha alla möjliga nya ideer. — Alice borde skickas utomlands. Jag trodde eljes, att vänskapen med fröken Brun skulle ha någon invärkan på henne. — Fröken Brun är mycket chic“.

„Alice är ett godt barn“, — försvarade modern — „hon är bara så ovan vid sällskapslivet. Jag stackare kan ju inte följa henne; vi få se till, att du tar henne om hand“.....

Gästerna började komma. En stor del af dem var mer eller mindre aflägsna släktingar, som man sällan såg till, utom vid dessa årliga julbjudningar.

I statsrådets rum voro spelborden framställda för de äldre herrarna, som genast slogo sig ned för att sedan ej vidare synas till bland

de andra gästerna förr än vid supén. En och annan af dem visade dock, att fyllda sextio år och en kal hjässa ej behöfva utesluta ett ungdomligare sinne, och kom då och då ut i salongen.

I salongen och i det lilla kabinettet där bredvid hade gästerna slagit sig ned i grupper. Till en början rådde här denna stränga könskilnad, som är så oundviklig i finländskt sällskapslif. De unga herrarne stodo i klunga och låtsade vara helt och hållet upptagna af att diskutera dagens frågor. Hälst smögo de sig dock undan i herrummet. En och annan mera europeisk rykte småningom fram till de unga damerna, som radat upp sig i små halfcirkelformiga kretsar eller sutto två och två i en kanapé eller vid ett bord med album och fotografier.

Det var svårt att ge alla dessa olika element något slags sammanhållning. Statsråddinnan var emellertid en utmärkt värdinna, älskvärdheten själf. Med den förbindligaste min och den grace, som var henne egen, gick hon från den ena gruppen till den andra och

hade ett älskvärdt ord för hvar och en. Så småningom uppstod detta bedöfvande sorl af röster, som tala om hvarandra, och hvilket öfvertygar en värd eller värdinna, att bemödandena lyckats och gästerna kunna öfverlämnas åt sig själfva.

I fruarnas krets hade de gamla fruarna helt säkert trefligast; de talade om barnabarnen, och det var ett ämne, som aldrig tröt. Framstegspartiet afhandlade inre husliga angelägenheter och var mycket mindre enigt. Några af de allra yngsta fruarna trodde, att barnsjukdomar hade en osviklig förmåga att intressera.

En hel hop ämnen kunde icke vidröras. Inom slakten rådde de mest olika åsikter i språkfrågan — den var helt och hållet lyst i bann.

En helt ung student satt visserligen inklämd mellan en dörr och en vägg och deklamerade entusiastiskt för en ung dam om „nationalteaterns“ och den sceniska konstens uppfostrande värksamhet, men hon var vanvördig nog att skratta och svara, att hon aldrig gick

på finska teatern och att „lilla helgonet“ var det roligaste hon visste.

De senaste frireligiösa rörelserna, som på ett så oroande sätt stört den forna invanda säkerheten, var ett af samtalsämnen för dagen i hela Helsingfors. En äldre fröken, som själf aldrig underlät att hvarje söndag med sin fällstol på armen vandra till statskyrkan, tyckte till och med, att det var ett särdeles lämpligt tillfälle att nu upptaga frågan, då bland dessa unga säkert funnos många, som hyllade de beklagansvärda åsikterna.

„Säg mig“, — vände hon sig till en af släkten, en teologieprofessor, som ej spelade kort och därför kommit ut i salongen till damerna — „hur kommer det sig att vår tid är så otrogen? Alla dessa förskräckliga listor, som nu cirkulera för en religionsfrihetsförening... Ha vi inte vår kyrka, som varit densamma i så många hundra år? Ack om dessa oroliga själar visste, huru mycken skada de göra sig själfva och andra!“

Professorn log sitt blida, vänliga leende. Han tog en stol, satte sig bredvid henne och

begynte først utlägga saken, men gick snart öfver till annat. Det kunde icke finnas en treffligare sällskapsmänniska än han var, han kände till hvar enda människa i staden och alla deras enskilda angelägenheter.

I de ungas krets var medelpunkten en ung artist, som nyligen kommit hem från Paris med en medalj. Man talade om den blifvande konstutställningen i Köpenhamn och kom i liflig dispyt om den moderna målarkonsten, hvars alster likna „sillsalat“, sade en liten estetik, som gjort en utrikes resa på sex veckor och skref konstkritiker i en daglig tidning.

„Tala om något från konstnärslifvet i Paris!“ — ropade Ebba Brun ifrigt.

Hon svärmade för artistlifvet, hvilket hon inbillade sig var något sorglöst, lustigt och gladt med granna extravaganta dräkter, utan minsta hänsyn för bruk och regler, något ungefär liknande en daglig karneval.

Artisten smålog — kanske skulle det ej behagat henne så mycket på nära håll. Han berättade emellertid med mycken liflighet nå-

gra anekdoter, helt litet vågade, men desto pikantare.

En af de äldre damerna menade, att det i alla fall var ett vagabondlif. För män kunde det väl gå an, men hon för sin del måste ogilla, att unga flickor af bildad, god familj reste ut och vistades ensamma år efter år. Dessutom voro de på detta vis helt och hållet förlorade för familjen. Hon var så uppfylld af familjekänsla, att hon glömde, att hon och hennes syster under sin oafbrutna dagliga sammanvara lefde i ständig fäjd med hvarandra.

Samtalet blef nu ytterst lifligt. Alla ville ha sitt ord med vid denna brännande frågas utredning, och alla talade om hvarandra. Det bildades genast partier för och mot. Några unga flickor betonade eftertryckligt, att, när kvinnor skulle täfla med män, de också måste arbeta under liknande förhållanden, eljes blef täflan ojämn.

Alice såg frågande på Högh. Hon hade småningom kommit att tillmäta hans åsikter stor betydelse och undrade nyfiket, på hvilken sida han skulle ställa sig.

Men han teg envist; småleende och med de kloka ögonen lifligt fixerande den, som talade, tog han ingen del i själfva striden. Han var ingen sällskapsmänniska och var i större samkväm mest en stum åskådare. Hvad kvinnorna beträffade, hade han för resten icke just någon särdeles hög tanke om deras intellektuella begåfning.

Under det lifliga meningsutbytet hade statsrådinnan ett ögonblick stannat bakom sin älste sons stol. Hon hade varit en förtjusande värdinna och såg så bra ut.

„Jag tänker“ — sade hon småleende, i det hon graciöst lutade sig mot stolkarmen — „att kvinnor, som arbeta som män, alltid skola blifva ett undantag. För kvinnan finnes intet ljufvare kall och med större förpliktelser än makans och moderns. Och barnen äro alltid föräldrarnas käraste skatter, som de helst behålla hos sig“.

„Nej — nej, mina damer“ — ropade en lefnadsglad gammal öfverste med stark rysk brytning, som han förvärfvat under trettio års tjänst i Ryssland. Han var mycket förtjust i

sina egna vackra döttrar, och tittade under pauserna vid spelbordet alltid in i salen, där de sutto.

„Nej, mina damer, döttrarna äro hemmets prydnad, om man bryter juvelerna ur en ring, är hela smycket förstördt“.

„Snälla Ebba“ — vände sig statsrådinnan till fröken Brun, som suttit och med största ifver lagt ut sina åsikter för Högh — „få vi ej höra litet sång i kväll“.

Ebba gjorde aldrig svårigheter, när man bad henne sjunga. Hon steg beredvilligt upp, gick till pianot och vinkade en af herrarne, som var van att ackompanjera.

Hon hade en stor, något oskolad röst, — „un diamant brut“, som artisten hviskade till sin granne, — samt sjöng okonstladt, med säkerhet och med ett visst dramatiskt lif.

Sången kom dispyten att afstanna. Endast tvenne helt unga flickor sutto röda och ifriga i en vrå och sökte hviskande öfvertyga hvarandra, och tvenne fruar begagnade sig af tillfället att litet tydligare uttala sig i en sak, som de förut endast kunnat vidröra antydningvis.

Alice egde ej sin mors begåfning att fylla en värdinnas plikter; det var för henne mera ett arbete än ett nöje. Medan Ebba sjöng, drog hon sig litet trött för ett ögonblick tillbaka till en undanskymd vrå bakom en af de stora växterna. — Alldeles händelsevis föll hennes blick på Högh. Hon studsade, slog ned ögat, men fäste det strax igen forskande och frågande på hans ansikte. Uttrycket däri, medan han betraktade den sjungande, misshagade henne i hög grad. Hon hade aldrig sett det uttrycket förr, det oroade henne och gjorde henne förvirrad, hon visste icke hvarför. De tre hade haft så många glada stunder tillsammans, — men nu kunde det bestämdt aldrig mer bli som förr.

Hon hörde förströdd på musiken, och missstämningen lämnade henne icke på hela kvällen. När Högh sedan kom och satte sig bredvid henne, skämtsamt sägande, att de ej sett till hvarandra på hela kvällen, erfor hon samma känsla af något plågsamt, okänt och sorgligt.

— — — — —

„Se så“, — ropade Ivar pojkaktigt, när

dörren stängdes efter den sista gästen — „nu får man taga skadan igen!“

Han slog sig ned vid det stora bordet i matsalen, där tallrikar och fat, halffyllda buteljer, glas med skvättar af vin och öl i, brödkanter och smulor, gafflar, knifvar och skedar stodo eller lågo kringsspridda, medan vaktmästare i hvita bomullsvantar beskäftigt sprungo af och an för att få ordning i detta kaos. Ivar lät blicken lystet fara öfver de kvarblifna resterna af all denna härlighet.

„Du är då alltid så simpel“ — kastade vicehäradshöfdingen fram i förbifarten.

Brodern låtsade icke höra.

„Fördömdt göra att vara värd“ — sade Ivar med munnen full af stek — „att springa omkring med tallrikar och glas precis som en vaktmästare. — „Får det lof att vara — jasså inte — nå men fröken då?“ — Och så röra fröknarna litet om med gaffeln, likasom småfåglarna med näbben, och så lämna de hälften kvar på tallriken. — Själf hinner en fattig fan inte få en smul, därför måste man ta för sig nu“.

Han slog i ett glas vin och höll det upp emot ljuset för att se, huru det gnistrade. Han nickade belåtet: — „Af gamle herrns bästa“ — han smackade med läpparna.

„Kom hit, Lisa“ — han vinkade nådigt system till sig och fylde ett glas åt henne.

Statsrådinnan hade satt sig ned ett ögonblick, innan hon begynte räkna in silfret. Hon var trött, men mycket upplifvad. Det hade en särdeles fördelaktig invärkan på hennes nerver, när hon någon gång kunde förmås att taga del i sällskapslifvet.

„Nå — det var ju ganska animeradt i kväll“ — sade vicehäradshöfdingen, medan han gick upp och ned i den stora matsalen och blåste ut röken från sin cigarrett i små sirliga ringar. — „Supén var bra — lite mera kaviar kunde det ha varit, den tog slut för tidigt“.

Statsrådet kom in. Han granskade omsorgsfullt den ena vinbuteljen efter den andra och läste sedan undan dem alla.

„Det är väl bäst att gå och lägga sig — hm — godnatt“. — Han tog sitt ljus och gick in till sig.

Ivar lade med förnöjd min bort servetten.
— „Se så — ja — godnatt med er allesamman! — Hvarför ser du så ledsen ut, Lisa lilla?“

Ja hvarför? Alice visste det ej själf — och det dröjde länge, innan hon somnade.

Kap. V.

Det var en dag i februari. Man fick redan likasom en aning om vår och erfor denna egendomliga glada känsla, som hvarje år kommer igen, när dagarna blifva längre och ljusare, solen varmare.

Alice stod vid fönstret i sitt rum och radade upp en hel armé af blomkrukor med rosenskelett i. Rosorna hade just kommit upp ur källaren efter den långa vintersömnen, och det föreföll nästan omöjligt, att dessa taggiga, nakna kvistar skulle få blad och blommor, men små nästan omärkliga gröna bladknoppar visade, att de nog hade lif och skulle slå ut. Däremot hade hyacinterna redan stora tjocka knoppar, hvilka sågo ut, som om de hade fått

ett fint lager af stoft öfver sig samt skiftade i rödt, blått, hvitt eller violett.

Ivars hufvud med det kort stubbade håret tittade in genom dörren.

„Får man komma in?“

„Var så god“. —

Han hade läst, så att han blifvit både blek och mager.

Han satt alldeles tyst eller rättare halflåg på soffan och stack turvis upp sina långa spetsiga skor, försökande att få dem i linje med ögonen. Öfver hans kantiga ansikte låg ett ovanligt blidt uttryck och han smålog för sig själf. Alice såg frågande på honom, då han fortfarande teg.

„Nå“ — sade hon undrande.

Han tog en papperslapp från bordet, där hennes ritsaker lågo, och skref på den:

„Alma Löfdahl och Ivar Stenfelt — förlofvade“.

Han sköt den öfver till system, som leende läste, hvad han skrifvit. Det var en gammal känd sak, som alla länge sedan tagit för afgjord.

Alice torkade med förklädet mullen af sina händer och skref till svar:

„När?“

„I går kväll“ — papperslappen kom åter öfver till henne.

„Hvad jag är glad, gratulerar“ — lydde hennes svar.

Det fanns icke någon orsak att sålunda yttra sig skriftligt. Men när de engång börjat, var det, som om stämningen skulle blifvit störd af ett enda uttaladt ord; och för resten var man icke van i familjen att uttala sina känslor.

„Jag får en tjänst i höst“ — skref Ivar ånyo.

„Så roligt — hvad för en?“

„Vid V—järvi fabrik“.

„Alice“ — hördes vicehäradshöfdingens röst ute i matsalen — „tror du, att jag kan få mina kragar i ordning till i morgon, jag behöfver dem nödvändigt“.

„Så förargligt!“ — Ivar var als icke i stämning att träffa brodern och sköt som en pil förbi honom genom den öppna dörren.

„Sådana fasoner!“ — vicehäradshöfdingen rykte på axlarna — „han kan då aldrig skicka sig som folk“.

Vicehäradshöfdingen gick fram till fönstret och låtsade uppmärksamt betrakta hyacintknopparna. Det var något, han ville säga systern, men han visste ej rätt, huru komma fram med saken. Han gned sina väl vårdade händer mot hvarandra och sade något om att blommorna sågo frodiga ut; sedan vände han sig plötsligt mot systern, som låg på knä på golvet och samlade ihop innehållet af sin arbetskorg, som Ivar i brådskan stjälpt omkull.

„Alice, jag har redan flere gånger velat säga dig, att du borde försöka vara litet mera lik andra unga flickor. I sällskap sitter du och tiger, eller när du talar, är det, som om du vore kallad att skipa rättvisa vid något domarbord. Och sedan ser det ut, som om du icke kunde ha någon annan mening än Högh, — människorna ha redan frågat mig, om ni ären förlofvade“.

Alice såg ett ögonblick upp på brodern. Hennes eljes bleka ansikte var blodrödt ända

ned till halsen och hennes stora ögon fylles af tårar. Hon ville säga något, men det blef ingenting utaf, hon slog sitt stora trädgårdsförkläde, som hon ännu hade på sig, upp öfver hufvudet och brast i gråt.

Brodern var icke beredd på, att saken skulle taga denna vändning. Han kunde icke tåla Högh, som han ansåg vara brutal och en högst besvärlig bråkmakare med alla möjliga nya funderingar, som man i allmänhet gjorde altför mycken affär af. Om Alice hade svarat, så skulle han i lugn och ro lagt ut saken — han visste, att han hade rätt — men nu stod han där och smått skämdes öfver att ha kommit henne att gråta.

Han klappade henne, i det han gick, flyktigt på axeln. — „Nå — jag menade icke så illa — jag ville bara säga, att du skall taga dig i akt — Högh är als icke sådan du tror“. Så gick han småhvisslande ut ur rummet.

Alice stängde dörren, kastade sig ned på soffan och gret ut sitt unga oerfarna hjärtas sorg, blygsel och smärta. — — — —

En stund senare kom vicehäradshöfdingen

hem med teaterbiljetter för kvällen. En viss ridderlighet i sinnelaget gjorde, att han kände obehag öfver den förödmjukelse han insåg att systemen lidit, och tyckte det vara bäst, att den glömdes så fort som möjligt. Han visste, att anmärkningen i alla fall skulle lemna spår efter sig i Alices känsliga sinne.

Alice skulle als icke haft någon lust att gå. Broderns brutala vidrörande hade sårat hennes finaste och ömtåligaste känslor, känslor som hon hvarken försökt eller kunnat klargöra för sig själf. Hon hade för resten alltid varit van att behålla sina känslor inom sig, och därigenom hade de kanske fått en öfverdrifven intensitet och en ännu större ömtålighet för vidrörande af andra.

Bekantskapen med Högh hade tillfört hennes lif, omgärdadt med alla den goda tonens skyddande och värnande stängsel samt till stor del tillbragt i ett sjukrum, där hennes egna känslor och tycken blifvit dämpade, ett nytt friskt element. Det var en frisk fläkt från det lif, som är kamp och sträfvan mot ett gifvet mål. Hennes egen oklara längtan efter

den stora obekanta uppgiften, som i hennes fantasi alltid föresväfvade henne som något så skämt och lockande, något helt annat än dessa hvardagliga småbestyr, fick härigenom ny näring. Högh, som hade sitt mål så klart för sig, skulle hjälpa henne att också finna det hon sökte.

Icke som om Högh i själfva verket skulle visat någon synnerlig entusiasm för detta stora obekanta. Han hade lett, när hon engång öfvervunnit sin vanliga blyghet att blotta sina känslor och talat därom med honom. Hon var ju för honom prinsessan från hans barn-dom, och icke bruka prinsessor arbeta. Men han tyckte det var något så naivt och rörande och hörde så uppmärksamt på, och denna sympati hade stärkt hennes förtroende.

Från att ha varit en viktig faktor för den stora lifsuppgiftens realiserande hade Högh kanske småningom, utan att hon själf visste om det, i hennes tankar begynt sammanblandas med denna. För resten kände hon en oskyldig barnslig glädje, när han kom och hälsade på, samt var stolt öfver att han, som

allmänt ansågs så begåfvad, talade med henne om sina planer och sträfvanden.

När hon tänkte på, hvad brodern sagt, blef hon ännu alldeles röd; hon kände, huru öronen riktigt glödde. Först var hon blott förödmjukad och sorgsen, men sedan erfor hon en liflig känsla af harm; han hade ingen rätt att sålunda mästra henne.

Därför begynte hon hastigt badda sina rödgråtna ögon. Hon skulle gå på teatern; han behöfde icke se, att hon tagit hans anmärkning så djupt. Hon tog en liten handspegel och granskade sig med dess tillhjälp noga från alla sidor i den stora toilettspegeln. I allsköns hemlighet företog hon ibland en sådan granskning för att se, om hon värligen var så ful.

Hon led i tysthet af att hon var ful; hon anade icke, huru sjäfullt detta ansikte kunde vara, och att de stora grå allvarliga ögonen, som lyste upp det, ibland gåfvo det till och med en fläkt af skönhet. Hon ville dölja denna fulhet bakom en tyst skygg enkelhet, men om hon varit den mest utstuderade kokett, hade

hon icke kunnat beräkna bättre; just hennes enkla dräkt gaf henne något distingueradt.

Samma asketiska prägel hade hennes rum. Där funnos mycket få af de små sirliga prydnadsföremål, som unga flickor bruka rada upp på hyllor och etagerer, och som äro så karaktäristiska för egarinnans smak och lynne. — Den ungdom, som fröjdar sig öfver blotta tillvaran, som fylles af jublande glädje blott och bart öfver att lefva, rusar sin väg framåt och samlar famnen full af hvad han finner, obekymrad, om mera nogräknade kalla en del däraf ogräs och skräp. — — — — —

Vicehäradshöfdingen och hans syster kommo litet sent till teatern; ridån var redan uppdragen. Alice hörde och såg förströdd på spelet, såsom på något, som icke angick henne, och när ridån åter gick ned, hade hon knapt en aning om, hvad som försiggått på scenen.

När kronan i taket sänktes, såg hon Ebba i logen midt emot hälsa henne med en munter nickning. Ebba var där med sin tant och som vanligt uppvaktad af tre eller fyra herrar.

Högh var också nere på parkett. Han

hade mött vicehäradshöfdingen, när denne gick att köpa biljetter, och beslöt då att äfven gå på teatern. Hans börs var visserligen be-
dröfligt tom för tillfället och ett ögonblick
tvekade han, — men det var ett så godt stycke
— och icke skulle man vara så knusslig.

Rätta bevekelsegrunden var, att han ville träffa Alice, som han knappast sett sedan jul-
bjudningen. Han hade varit strängt uppta-
gen, och när han någongång stuckit sig in,
hade hon händelsevis icke varit hemma. Och
de få gånger de helt flyktigt träffat hvaran-
dra, föreföll det honom nästan, som om något
främmande och störande smugit sig in i det
förhållande, som hela hösten gifvit hans en-
samma arbetsamma lif ett så fint behag.

Under mellanakten gick han upp i logen.
Vicehäradshöfdingen tog emot honom högst
kyligt, — alltid var då den förargliga män-
niskan tillhands.

Högh begynte med vanlig liflighet tala
om det; som för tillfället upptog hans tankar.
När det gälde att få något nytt företag i gång,
var han entusiast och rastlöst värksam. Man

fästade i allmänhet stora förhoppningar vid honom såsom blifvande vetenskapsman. Emellertid tyktes han finna tid till mycket annat också; det var, som om han fört med sig en hel outtömlig fond af ny, frisk, spänstig kraft från kusten där nere, där han var född, där hafvet gick stort och fritt mellan de ödsliga, sterila skären, och där den stenfyllda sandmon med sina spensliga tallar, sin gråa mossor och sin ofruktbara ljung hänvisade människan att för tillvaran föra en ständig kamp med hafvet.

Nu satte han alla krafter i rörelse för den nya turistföreningen. Själf var han ifrig sportsman och vandrade gärna om sommaren, när han blott hade tid, långa sträckor med näfverränsel på ryggen och knölpåk i handen

„Fröken Alice borde höra till turistföreningen — det är otroligt, hvilket lefnadsmod man får af att sålunda vandra längs vägar, där man aldrig gått förr, komma till nya ställen, se nya ansikten — det är som en pånyttfödelse“.

„Å, jag kommer icke i tillfälle att streta upp för många åsar eller backar — mina som-

rar tillbringas ju vanligtvis vid någon badort med mamma“.

Alice såg sig oroligt omkring. — „Låt oss gå ut i korridoren, här är så hett“.

Hon ville bort från den plats, där hon tyckte, att alla människor kunde se dem. Hon kände sig tvungen och onaturlig, när hon visste, att broderns två skarpa ögon voro fästade på dem, hon måste åtminstone röra på sig, det var omöjligt att sitta stilla.

De gingo in i foyern.

Här vandrade människorna af och an eller sutto vid små bord och intogo förfriskningar. De flesta kände hvarandra åtminstone till namnet, de sågo ju hvarandra på samma plats på teatern, på konserter, på soireer vecka efter vecka, månad efter månad, det ena året efter det andra. Teaterhabituerna drucko sitta te långsamt och blickade med ett orubbligt lugnt förakt på de mindre hemmastadda, som slöko det hett och med orolig nervös brådska för att blifva färdiga i tid. Landsortsborna sågo sig nyfiket omkring och talade högljuddt om pjesen eller något, som väckt deras upp-

märksamhet, och fingo en medlidsam blick af habitueerna. Man betraktade hvarandra i smyg, men när blickarna händelsevis möttes, var den opresenterade grannen såsom luft; man höll sig i strängt afsöndrade kotterier.

I foyern suto redan Ebba och hennes tant jämte uppvaktande kavaljerer. Alice var glad att kunna sluta sig till dem. Hon hade en pinsam känsla af att alla sökte utforska henne. Här kunde hon åtminstone gömma sig och bli obemärkt, ty Ebba hade ett sätt att skymma undan sina grannar och visste alltid att hålla munterheten vid makt och sätta uppvaktningen i rörelse.

Högh hade med förvåning sett, att Alice undvek honom. Således hade verkligen något kommit mellan dem. Hvilken svag dödlig har icke känt harmen flamma upp, när hans bästa bemödanden mötas med misstro eller helt och hållet misskännas? Högh hade räknat på en angenäm och glad kväll, han tyckte, att han förtjänat den som ersättning för all sin flit och alla sina ansträngningar denna senaste tid. Men han skulle hafva den i alla

fall. Och han vände sig till Ebba, som alltid hade ett muntert svar till hands. Han, som eljes var så fåordig i större sällskap, blef nu med ens mycket pratsam, han skämtade och till och med dref litet med Ebbas förklarade beundrare, en ung affärsman, som sirlig och korrekt gjorde henne sin kur.

Men Höghs skämt var icke kvickt. Där var något plämt och brutalt, som likt en skorrande ton gick genom det, på samma gång det var bitande. Det var en bondes sätt att taga sitt tag, jämfördt med den bildade mannens, och slog tungt, likasom hamrade på, där fin umgängeston fordrat endast en lätt antydning.

Sådan hade Alice aldrig sett honom förr. Det var då sant, att han var rå. Brodern hade en gång föraktfullt antydtt, att, när Högh var i ett gladt lag, man riktigt kunde se, huru bonden stack fram. Hans sätt med Ebba misshagade Alice på det högsta; hon kom åter ihog, huru han sett på henne i julas. —

Alice drog en suck af lättnad först, när spektaklet ändtligen var slut och hon svepte

sin mjuka päls omkring sig samt fick gömma sitt brännande ansikte under teaterhufvan.

Också Högh kände sig mycket missbelåten med sin afton, när han hemma i sitt ensliga studerrum tände sin lampa. Han hade ett för klart omdöme för att icke inse, att han i allmänhet gjorde en slät figur, när han ville spela världsman. Han visste, att han icke egde den vana, som fordrades för att fritt och ogeneradt röra sig bland sällskapslifvets olikartade element. Men det förtröt honom mer än eljes, att han just i kväll hade misslyckats.

All hans misstro vaknade, när hans ömtåliga punkt vidrördes. Sådana voro dessa fina damer aldrig blotta de sina verkliga känslor de gå endast till en viss gräns, och sedan peka de stolt på råmärket, som ej får öfverskridas

Förtrytelsen är alltid snabb att kasta all skuld öfver på andra. Nu mindes han en hel hop små drag, som fingo sin betydelse Sådant var också andan i hela hemmet De ansågo det visst för honom vara en ära att umgås där. Han knöt näfven En

sådan embetsmannahögfärd en sådan lumpen småaktighet! — Och hans ovilja ökades hastigt som en snöboll i lös snö.

När han tändt lampan, kastade han med förtrytelse tändsticksasken utåt bordet och satte sig ned för att arbeta. Arbete var hans universalmedel, till det flydde han såsom till en gammal bepröfvad vän, men i kväll stirrade han tankspridd på preparatet, som han hade framför sig, utan att kunna komma till någon klarhet angående dessa invecklade företeelser.

Kap. VI.

Den kalla vintern hade varit mycket ogynnsam för statsrådinnans nerver. Hon behöfde jämt någon, som såg om henne och höll henne sällskap. Alice satt hos henne största delen af dagen, men det kunde icke hjälpas att enformigheten ändå blef tryckande, och de kände det båda.

I rummet med de till hälften nedfälda gardinerna smög sig Alice så nära fönstret som möjligt för att få dager öfver arbetet,

som gjordes med rastlösare flit än eljes; bara det att röra fingrarna var ju en förströelse. Men hon fick icke in så fina glada färgskiftningar, och rankor och löfvärk slingrade sig ej så fritt och lätt som förr öfver dessa skimrande ytor.

Ibland undrade hon, hvar Högh kunde vara och hvad han gjorde; hon hade icke sett till honom på så länge, men sedan tyckte hon åter helt förskräkt att hon gjort något orätt blott genom att tänka på honom. — Det var icke mera som förr, då hon kunde vara så glad, när han kom. Broderns ord hade gräft sig in mellan dem.

Ibland kommo några af moderns bekanta. Deras prat blef till slut nästan olidligt för Alice. Alltid ett och det samma, alltid dessa små obetydliga händelser för dagen, som ansågos egna sig så väl för ett sjukrum. Alla tyckte de, att det ändå var bra trefligt för Sofie att hafva en stor fullvuxen dotter, som kunde hålla henne sällskap.

En af dem, en äldre allvarligt sinnad dam, som i allmänhet var rädd för att hennes med-

människor skulle taga sina plikter här i lifvet alltför lätt och ansåg det vara en skyldighet att visa dem, huru tunga de i själfva verket voro, sade en dag till henne:

„Du ser väl också om din mamma, och du gör det väl gärna?“

„Min snälla flicka,“ — hade modern svarat och smekande farit med handen öfver Alices hår.

Men Alice hade förfärad känt sig mycket brottslig. Med ungdomens okufliga begär att lefva sitt eget lif hade hon ibland otåligt längtat bort från alla dessa hvardagslifvets små beskymmer, längtat efter det stora höga målet, längtat — ja, hon kunde icke säga efter hvad, hon kunde icke göra sig reda för sina känslor, hon kände sig bara så förfärligt olycklig. — Ack, om hon hade fått kasta sig till moderns bröst och riktigt gråta ut sitt oerfarna unga hjärtas alla sorger. Men det kunde hon ej. Hon hade alltid blifvit van att sluta sina känslor inom sig. Och modern fick icke oroas.

Ivars förlofning hade väl till en början

fört med sig ett visst lif och större rörlighet. Det hade varit familjemiddagar med tal och supéer och bjudningar hos släkt och vänner. Men sedan blef äfven den en orsak till att hemmet var tystare än vanligt, ty all den tid Ivar hade ledig, tillbragte han hos fästmön, så att man sällan numera såg till honom hemma.

Ibland kunde det dock hända att de förlofvade kommo vandrande arm i arm till statsrådets och stannade där hela kvällen. Ivar hade i ett anfall af ädelmod tykt, att hemmet behöfde lifvas upp litet och att Alice kunde få sällskap nu, när hon satt så mycket hemma. Och så sutto de båda förlofvade i den lilla soffan i salongen, som var så utmärkt trefflig för två personer; de kunde just jämt och nått få plats i den, ehuru det icke var utan att de sutto litet trångt. Från denna lilla vrå hördes sedan hela kvällen likasom ett lågmält fågelkvitter. När Alice kom in för att tända lampan eller säga till att teet var färdigt, hördes alltid en ljudlig protest att lampan var fullkomligt öfverflödig — det var ju alldeles

ljust ännu — och det var mycket för tidigt att dricka te. — — —

En eftermiddag hade Ebba kommit för att taga Alice ut på en spatsertur, men Alice kunde icke gå, ty Alma skulle vara där just den kvällen. Då hade Ebba skrattat på sitt vanliga muntra vis och berättat, huru hon gjort, när hennes syster var förlofvad och hon hade blifvit lämnad hemma såsom „förkläde“.

— „Jo, jag tände lampan och såg noga till att den ej var för mycket uppskrufvad och rykte, för det skulle ingen af de andra ändå sett, så satte jag den lilla springbrunnen på mammas blombord i gång — för att svalka luften — och — så gick jag in till mig. På det viset hade vi alla så treffligt, och de tykte att jag var ett utmärkt förkläde!“

Alice hade bedt Ebba i stället stanna där, så skulle de ha en trefflig kväll såsom förr; de sågo ju numera så sällan till hvarandra. Ebba hade omfamnat Alice och sagt, att hon var den sötaste flicka på jorden, men i dag kunde det ej ske; Ebba hade just nu så ofantligt mycket att göra. I kväll skulle herr R.

komma till dem och öfva in ett nytt fyrhändigt stycke på piano. — — — — —

„Om någon söker mig, så säg att jag kommer hem om en stund, jag går till Hemmet för ålderstigna och hälsar på gamla Mari“, — sade Alice en eftermiddag åt tjänarinnan, som drog på henne öfverskorna och hjälpte på den skinnbrämade pälsen. Trots sin enkelhet var hon klädd som en rik mans dotter och hade vanor som en sådan.

Ehuru man redan var i slutet af mars, var det ännu så kallt att snön knarrade under hennes fötter, när hon snabbt gick framåt. Solen hade lämnat efter sig ett rödgult stänk vid horisonten. Det kastade en svag varm reflex på de med rimfrost kantade grenarna af Boulevardsgatans trän och öfver den snöhöljda isen i Sandvikshamnen. Där bleknade det småningom bort och gick öfver i skuggorna, som i bakgrunden med de mörka skogklädda stränderna blefvo alt längre och längre och skiftade kallt i blått.

Alice gick ibland och hälsade på en gam-

mal trotjänarinna, som sedan många år bodde i Hemmet för ålderstigna. Gumman var litet afsigkommen men blef ofantligt belåten, när någon af statsrådets kom och såg om henne. Statsrådets familj var den finaste och bästa, hon visste. Hvad statsrådinnan hade sagt, och hvad statsrådinnan gjort, och huru statsrådinnan varit klädd, var det hon ständigt talade om med de andra gummorna i Hemmet.

När Alice kom in i den trånga halfmörka korridoren, hörde hon en svag entonig sång från ett af rummen.

På lördagseftermiddagen var vanligen bibelförklaring. Hon lade af hatt och kappa, gick sakta in i rummet och satte sig närmast invid dörren för att ej störa. I det redan litet skumma rummet sutto vidpass tio eller tolf kvinnor. Dagen föll in genom fönstret midt emot dörren, och mot den ännu efter solnedgången i varmt skimrande himmelen såsom bakgrund tecknade de sig i skarpa mörka silhouetter. De flesta voro krökta och skrupna af sjukdom eller ålder. Några yngre hade den lutande svaghet och slapphet i hållningen, som

sjukdomen ger. En gammal kvinna hade öfver ögonen en stor grön skärm, hvilken rörde sig upp och ned i takt med sången. De sjöngo psalmen med svaga darrande röster, långt ifrån rent samt med ett litet tremulando vid slutet af hvarje värs.

Prästen, som skulle hålla bibelförklaringen, var ung och väl född. Han satt borta vid fönstret, och hans ungdomligt kraftfulla bas, som då och då föll in i sången, bildade en egendomlig kontrast till alla dessa andra svaga försvinnande röster.

Det hörde till hans åligganden att förätta gudstjänst här en gång i veckan. Han hade många andra embetsplikter, och säkert var det icke en af de intressantaste eller mest tillfredsställande att förklara bibeln för dessa gamla enfaldiga kvinnor. Också var det temligen tvifvelaktigt, om hans val och utläggning af det gammaltestamentliga bruket att fira påsken just var det lyckligaste och det, som bäst kunde gifva tröst och vederkvickelse åt de svaga, lidande medmänniskor, som hörde honom. Han beskref utförligt det judiska ta-

bernaklets byggnad, dess tio tapeter af „hvitt tvinnadt silke, af gult silke, af skarlakan och rosenrödt“ samt öfversteprästens kläder: „skölden, lifkjorteln, silkeskjorteln, trångkjorteln, hatten och bältet“ jämte de fyra raderna af ädelstenar, som voro symbolen af Israels släkter. Sedan talade han om, huru väduren slaktades och bloden stänktes på altaret, samt gjorde därefter öfvergången till nya testamentet och tillämpningen.

Under utläggningen hade småningom den gröna skärmen sjunkit alt djupare ned mot bröstet, och någon gång hördes en suck eller ett sakta hostande; endast när det blef fråga om det osyrade brödet samt huru det bakades med olja, uppkom inom den lilla församlingen en viss rörelse, som visade intresset för denna episod, men det slappades åter synbart af vid de okända namnen „onyx, safir och jaspis“.

Hos Alice uppsteg en känsla af ovilja. Detta var den döda bokstaf, som hon så väl kände till. Hon mindes, huru den kylande trädt henne till möte, när hennes unga varma hjärta efter skriftskolans slut sökt svar på de

många spörsmål, som rörde sig där inne. Den unge prästen, som läst med nattvardsungdomen, hade varit varm och entusiastisk och det sextonåriga hjärtat böjligt som ett mjukt vax, som i sin rena hvita yta så lätt låter trycka in stämpeln. Efteråt hade hon länge hvarje söndag troget gått i kyrkan och hade iakttagit alla föreskrifter, men den eld, som icke får näring tynar bort, och statskyrkans abstrakta dogmer hade icke kunnat hålla hennes vid lif. Hon kände ibland med förfäran att Gud nog skulle straffa henne för hennes affall, men hon var altför ung och oerfaren för att kunna lotsa sig fram på egen hand i dessa andliga farvattnen och hade nöjt sig med att i likhet med sin omgifning iakttaga de yttre bruken.

Denna andliga ödeläggelse hade kvarlämnat likasom en tom fläck i hennes själ; men jordmånen var så skildt lämplig att det endast skulle behövas ett enda litet befruktande frö, sådt under gynnsamma omständigheter, för att här skulle spira upp nya skördar. — — —

Efter gudstjänstens slut sutto de en stund i gamla Maris rum. I gamla Maris svaga hjärna

gingo alltid höga dyningar, efter det hon hört en predikan, innehållet må ha varit hvilket som helst. Hon satt och vaggade kroppen af och an under ett sakta mummel: „Jesus hjälp världens ondska! — Hjälp världens ondska! Jesus hjälp!“

Småningom lugnade hon sig, och hennes tankar återtogo sin vanliga gång. Hon begynte tala om statsrådets familj och om statsrådinnan, som på sin bröllopsdag liknade en Guds engel. Hon gret, när hon berättade, huru de klädt henne till brud och huru statsrådet varit blek som ett lärft i synen vid vigseln.

Sedan talade hon om fröken Alices dop, huru hon just när prästen frågat: „vill du till denna tro varda döpt?“ hade satt sig upp helt rak och sträkt fram sina små armar. Alldeles som en gammal förständig människa.

Alice hade hört de samma historierna otaliga gånger. Hon visste att sedan skulle gamla Mari med knipslug min och hemlighetsfull ton, såsom om det varit något alldeles nytt och ovanligt, fråga, om fröken Alice inte redan

hade någon hjärtanskär. Därefter skulle hon stappla fram till sin byrålåda, taga en butelj på hvilken stod „portvin“, fylla ett litet glas, som stod mycket ostadigt på sin fot och som skiftade starkt i grönt, och nigande fråga, om fröken Alice ville styrka sig med litet vin.

Och sedan, när Alice tog afsked, skulle hon gråtande följa ända ut i farstun och säga, att hon var säker på att detta var sista gången, hon mera här i lifvet såg någon af statsrådets, det kände hon så väl på sig. Det samma hade hon känt redan i tio år.

På hemvägen träffade Alice Högh. Boulevardsgatan, som om dagen genljuder af skolbarnens steg och gälla glada barnröster, var denna tid på eftermiddagen ödslig och folk-tom, och det var lätt att känna igen hvarandra i det klara månskenet.

Högh hade gått med långa steg och spatserkäppen stucken under armen. Han tyktes alldeles försjunken i sina tankar och hade så när gått förbi Alice. Litet öfverraskad rykte han till, saktade sin gång, och så följdes de åt.

— „Det är bra länge sedan ni var hos

oss“. — Alice sade detta, dels emedan hon värkligen mycket saknat Höghs sällskap, dels emedan det var en så vanlig fras att den kom alldeles af sig själf.

Det var emellertid det sämsta hon kunnat hitta på att säga. Högh hade hela denna tid varit i en högst retlig och nedstämd sinnesstämning. Hans affärer voro dåliga, det gick inte längre, han måste troligtvis söka plats vid någon skola i en småstad. För sin afhandling borde han vara i Helsingfors, men där splittrades tiden bort i små smulor; om han bara hade kunnat komma till utlandet! Men nu fick han väl plugga vett i dumma pojkar och därjämte söka arbeta så godt det gick. Det var förtvifladt — men det fanns ingen annan utväg.

När Alice kom med sin oskyldiga anmärkning, var detta den enda lilla droppen, som behöfdes, för att bitterheten skulle gå öfver bräddarna.

Han hade varit van att tala om sig och sina planer och förhoppningar för Alice; han hade denna sista tid riktigt längtat att

få göra det, men stoltheten hade förbjudit honom att gå till hennes hem. Hon hade ju senaste gång de råkades varit så afvisande. Brodern och hela familjen hade ju också visat att de ej voro angelägna om hans besök. Och nu talade hon om att komma till dem — precis som om hon icke hade låtit honom se, att han var alldeles öfverflödig där.

„Nej, det har jag inte“, — utbrast han häftigt och nervöst, — „och kommer inte häller så snart, för jag skall resa bort“.

„Bort“, — sade Alice mekaniskt efter. I detsamma blickade hon upp i hans ansikte, som var klart belyst af månen, och såg att han var upprörd och förtretad.

„Hvart skall ni resa“, — frågade hon undrande.

Hon hade då åtminstone kunnat säga, att det gjorde henne ledsen — men nej, sådana voro dessa fina damer - - - man kunde ju aldrig veta, hvad de menade.

„Ja just bort;“ — hans förbittring tilltog. — „Bort, därför att jag inte kan lefva af luft, — bort, därför att jag föraktar att

vara beroende af andra, — bort, därför — — Men hvad gör det er — ni kan nog hitta på något annat tidsfördrif“.

Hon hörde stum af häpnad. Hvad ville detta säga? — Det hade endast behöfts ett enda litet deltagande ord af henne, så skulle hans bitterhet försvunnit som lös snö för sol-sken, men det lilla ordet blef icke uttaladt. — Alice hade blifvit djupt sårad af hans orätt-visa, detta hade hon sannerligen icke förtjänt. — Också hennes fåfänga hade lidit nederlag. Hon var van vid att alla människor visade henne den mest hänsynsfulla aktning. Det var ju den naturligaste sak i världen, ingen hade förr någonsin varit grof emot henne.

De voro endast några steg från hemmet. Hon sprang hastigt förbi honom. Sedan hörde han endast ett kallt „godnatt, herr Högh“, och så den tunga smällen af porten, som slog igen efter henne. Han stannade förbluffad, men när allt förblef tyst, fortsatte han sin väg, förbittrad på sig själf, på Alice och på hela världen.

Kap. VII.

Ändtligen hade det blifvit vår. Våren hade låtit vänta på sig så länge detta år, att man nästan begynt tvifla på, att den als skulle komma. Men så hade den kommit med ens, inom några dagar slogo träd och buskar ut och stodo ljusgröna och doftande af ung fin grönska. Allting spirade och sköt upp, så man nästan tykte sig se, huru det växte.

Människorna fingo brådt om med sommarplaner. Man hade dröjt i det längsta med att bestämma sig; hvartill tjänade det också att brådska, alt var ännu så fult och grått, så det var omöjligt att tänka på sommarnöje och friluftslif med fisk och filbunke. Men nu tyktes naturen själf brådska på, och människor ryktes också upp ur sin dåsigheit, begynte göra upp planer och reste ut med tåget eller de små skärgårdsbåtarna för att se efter lägenheter i närheten, som lågo så att herren kunde komma ut klockan tre eller senare på eftermiddagen, när embets- och af färstiden var förbi, och sedan resa in till staden igen klockan åtta följande morgon.

Statsrådinnan hade länge tvekat i valet mellan Hangö och någon utländsk badort, men äntligen bestämt sig för Lysekil. Statsrådet skulle följa henne och Alice dit, ty hon kunde omöjligt tänka sig en resa öfver till Sverge på tumanhand med dottern. Sedan skulle han genast återvända hem och stanna hela sommaren i staden, dels för tjänstens skull, dels för några tyvärr alldeles oundgängliga reparationer. Ivar skulle med sitt alldeles färska ingeniördiplom på fickan fara upp till sin nya befattning vid W—järvi bruk, och älsta sonen hade redan rest. Han hade förordnande öfver sommaren att förestå en domsaga i norra delen af landet och ville sedan, när sommaren var förbi, resa öfver till Sverge och hämta modern.

I kökskammaren hos statsrådets surrade symaskinen oafbrutet hela dagen. Det var så brådt om att bli i ordning för resan. Här satt en liten bleklad sömmerska med bröstet fullstuckt af sy- och knappnålar, en massa brokiga lappar rundt omkring sig på golvet samt en hel armé trådrullor på bordet och trampade med feberaktig brådska på maski-

nen. Vid måltiderna slök hon matbitarna och drack kaffet brännhett för att med samma feberaktiga ifver strax kasta sig öfver arbetet igen.

Statsrådinnan kom då och då ut och profvade. Hon hade en så fin och ungdomlig växt; det var riktigt ett nöje att göra åt henne, sade den lilla sömmerskan, medan hon låg på knä på golfvet med munnen full af knappnålar. Hon slätade och glättade, stack och drog, det skulle icke få bli ett enda veck eller en rynka; hon satte sin ära i att det skulle sitta såsom gjutet på kroppen.

Alice hade fullt upp att göra med prof-lappar, band, garnityrtyg och spetsar. Vår-luften var ännu så rå att modern icke vågade gå ut, hvarför Alice gjorde alla uppköpen.

„Stackars min flicka,“ — sade modern, när hon kom hem med en hel bundt prof-lappar och strax gick ut igen, sedan det efter långa diskussioner blifvit afgjort, hvilken färg och hvilket tyg var mest klädande och passligast. Sömmerskan brådskade på, det var ingen rast eller ro.

„Du springer dig alldeles trött“ — modern strök med handen flyktigt och likasom litet skygt öfver dotterns hår. Hon skulle ibland gärna smekt henne, men trodde att Alice icke tyckte om det; och i alla fall hade de en gång kommit från den vanan.

Alice såg verkligen litet klen ut. — „Lysekil skall göra henne godt också,“ — hade fadern sagt, när Lysekils resan blef bestämd.

„Helt visst — men egentligen har det ingenting att betyda — det är vår luften; — jag känner mig också alltid svagare på våren,“ — menade statsrådinnan. — — —

Våren hade varit bra lång och dyster, tyckte Alice. Hon hade sytt de konstfärdigaste arbeten — men — hvartill tjänade det att fylla rummen med sådant? — Hon hade tagit lektioner och följt med föreläsningarna i fortbildningslärovärdet, men allt hennes arbete tyktes så planlöst och utan ändamål. — Till och med uppgiften att vårda och underhålla modern kunde hon ju knappast fylla. En half timmes samtal med älsste sonen hade

en mera upplifvande värkan än alla Alice bemödanden under en half dag. — —

„Hvad du är afundsvärd — Alice — som hvart år får resa till utlandet,“ — hade hennes väninnor sagt, när det blifvit afgjort att statsrådinnan skulle fara till Lysekil. — Emellertid gaf äfven tanken på resan Alice mycket liten glädje; det var ju i alla fall bara en af de vanliga badresorna.

Om aftonen kunde hon sitta långa stunder till hälften afklädd på sängkanten. Då gingo tankarna, som om dagen varit upptagna af tillrustningarna för resan, fritt på ströftåg. Hvarje gång hon kom till det sista mötet med Högh, erfor hon samma känsla af vrede och förödmjukelse. -- Det var denna orättvisa, som var så pinsam, den hade likasom bränt sig in i hennes känsliga sinne Kokett och flyktig, — hade han menat, — men det var just det hon inte var — det visste han nog. Men han, som alla andra karlar tyckte väl mest om dem, som voro det. Därför hade han också sett på Ebba så den kvällen i julas, för Ebba var kokett, det medgaf hon själf.

. Naturligtvis tyckte Högh att Alice var dum och inskränkt och tråkig och han ville bara komma ifrån altsammans. Men för henne kunde han också gärna bli borta. Hon skulle inte taga ett steg för att åter närma dem till hvarandra.

Hon tänkte nästan med bitterhet också på Ebba. Vänskap betydde då icke så mycket. Under hösten hade de icke kunnat vara skilda en dag, nu förgingo dagar och veckor, utan att de sågo hvarandra. Ibland kom Ebba uppspringande, bara för att få se en skymt af „sin Lisa“, men hon hade jämt så brådt om nu att de aldrig fingo riktigt tala med hvarandra.

Alice kände sig så trött och slapp. Hon hade till och med nästan upphört att längta efter det stora okända målet; det var ju också så dunkelt, så långt borta; hon skulle ändå aldrig nå det -- aldrig.

Om bröderna varit hemma, skulle hon hört, hvilken stor framgång Högh haft. Han hade sökt ett af universitetets resestipendier, hade i sista minuten halft i förtviflan lämnat

in sin ansökan såsom en sista utväg, utan att själf ha det minsta hopp om att lyckas — och så hade han fått stipendiet. Nu skulle han resa så fort som möjligt, resa till Paris, som varit hans dröm i långa tider.

Först visste han nästan icke till sig af glädje. När han fick underrättelsen, innan den ännu stått i tidningarna, tog han genast fram sin kappsäck och begynte packa, ehuru han icke skulle resa förrän om en vecka och visste att han behöfde flere af sakerna redan följande morgon.

Han skulle gå till statsrådets på afskedsvisit, men ville helst träffa Alice ensam. Han blygdes öfver sitt grofva beteende. Ingenting är så plågsamt, som att veta att vi gjort en dumhet. Han hade gått och grämt sig däröfver hela denna tid, — ehuru han naturligtvis hade rätt däri, att hennes uppfattning var ytterst trångbröstad. Han gick flere gånger förbi hennes hem, han spionerade på gatorna för att möjligtvis se till henne, men förgäfvess. Dag efter dag väntade han att någon lycklig tillfällighet skulle komma honom till hjälp.

Han hade tusen saker att ombesörja före afresan och sprang omkring varm, outtröttlig och belåten. En dag hade han kommit hem, kastat af sig rocken och stod i skjortärmarna vid sitt fönster i en af villorna i Brunnsparken och lät blicken med välbehag irra ut öfver de fina, ljusgröna, nylöfvade träden. Då såg han plötsligt Alice gå förbi på vägen där nere. — Kanske var det, emedan han icke sett henne på så länge, som han tyckte att hon såg så ovanligt fin och söt ut. Hon gick snabbt och hade på sig en ny ljus vårdräkt och en halmhatt med en stor skärm, som böjde sig något uppåt och lät ansiktet, som fått en smula färg af det snabba gåendet, framträda så litet och fint.

Han ref rocken till sig, hatt och käpp fick han i handen och sprang ned för trappan.

Hon hade hunnit ett godt stycke förut. — Han halfsprang med långa steg. — Där syntes hon. — Nu vek hon af nedåt vägen, som förbi raden af villor leder rundt kring stranden ned till badhuset.

„Fröken Alice!“ — Han var några steg bakom henne och helt andfådd af att ha sprungit.

Hon vände sig om. Ett ljust skimmer drog i första ögonblicket öfver hennes ansikte, ehuru hon genast därefter ängsligt tyktes vilja dölja det och återtog sin vanliga reserverade hållning.

Men han märkte intet annat än det ljusa skimret. Och så berättade han i flygande fart om sin stora lycka och om sina resplaner och studier. — — — — —

Det var en sådan vacker lugn vårafton, då luften är underbart ljus och likasom blekt kylig efter vintern. Öfveralt i trädgårdarna kring villorna var man i fullt arbete, gräfde upp blomsterrabatter och trädgårds- och grönsaksland samt sådde och planterade. Den svarta nyvattnade mullen stack skarpt af mot alt det ljusgröna och ljusgrå rundtomkring. I en trädgård sprungo barn utan hattar och ytterplagg öfver de nykrattade gångarna och öfver det unga gräset, tumlande om med några hundar. Och barn och hundar jublade i kapp öfver sin frihet och öfver att det var vår. Man

hörde rop och prat, hammarslag, ljud af fil och såg, eller rapp af rotting. Öfveralt piskades mattor och sängkläder, putsades och rustades för de väntade sommargästerna.

Nedåt strandvägen blef det tyst och lugnt. Endast det aflägsna bullret från stadens gator trängde sig igenom likt ett svagt otydligt brus. En liten ångbåt, som just farit till Sveaborg, hade för ett ögonblick kommit några långa mjuka svallvågor att rulla upp och slå mot stenarna och sandstranden nedanför staketet. Men sedan blef allt tyst igen. Berget på sidan af vägen och de gamla batterierna hade putsat upp sig i vårdräkt. Batterierna voro ljusgröna, i alla remnor och afsatser i berget, där blott litet jord hade samlat sig, stucko gröna strån fram, och midt ibland allt detta magra, späda, ljusgröna stod en och annan maskros tjock, grann och bastant. Nödvuxna buskar, snår och tränsökte om möjligt få hvar enda liten kvist att slå ut, och de små klena barrträden blandade upp sin torra grönska med nya årsskott.

På andra sidan om vägen låg hafvet

stort och öppet, blekt och kallt efter vinterisen. Aftonsolen kastade sina sneda strålar öfver Sveaborg, öfver kyrkans lökkupoler, öfver vallarna, som skiftade i grönt och de långa kasernerna, där fönsterrutorna glimmade såsom eld. Långörns dystra murar fingo ett rosenskimmer. Hafsytan lifvades upp till blå, bleknade längre bort, blef violett, varmgrå, stålgrå och förlorade sig slutligen vid den lika bleka horisonten, där Gråhara fyr stod som ett matt streck med en lysande punkt upptill, hvilken sände ut ett blekt sken i den ljusfyllda skymningen. — — — — —

De båda unga gingo helt långsamt. Högh hade berättat lifligt och entusiastiskt om sina planer och förhoppningar. När frågan gälde hans vetenskap, glömde han alt annat, och nu kom hans stora framgång till. Han visste bara att det var till henne, han talade om alt det bästa, som rörde sig inom honom.

Alice hade först antagit en kallt afvisande hållning. Men omedvetet smittade hans entusiasm, likasom en klar eld sprider värme och ljus in i den dunklaste vrå. Hennes köld

smalt bort, och slutligen strålade hennes ansikte likasom hans.

Nu hade han tystnat; hans sista ord ännu likasom dallrade i den klara luften. Deras blickar gled ut öfver det stora tysta hafvet, alt var så lugnt i den litet kyliga vårkvällen, rundt omkring dem spirade alt och grodde, och själfva fylles de af en onämnbär känsla af lif och glädje. Allting annat föreföll nu så smått, ömkligt och litet, alt missförstånd tyktes omöjligt. Omedvetet gingo de hvarandra närmare och fattade hvarandras händer. De tykte att de stodo där ensamma i hela världen omgifna af idel lugn och klarhet. — — —

Glada röster hördes och vid vägens krökning syntes en skara ungdom, damer och herrar, som gått ut till Brunnsparken för att njuta af den vackra vårkvällen. De voro bekanta till Alice och Högh och kommo glammmande och pratande fram till dem. Sedan följdes alla tillsammans åt hem till staden. — När Alice räckte Högh handen till godnatt, sågo de i hvarandras ögon att det icke mera

skulle finnas någon skilsmässa för dem. —

Följande morgon planterade Alice ut alla sina blommor i den lilla trädgården, hvilken ännu på en del äldre gårdar i Helsingfors påminner om den mindre spekulativa tid, då icke hvar kvadrat-aln jord borde ge den största möjliga ränta. Hon hade tagit på det stora trädgårdsförklädet, som skyddade hela klädningen, och bar ut den ena krukan efter den andra och småsjöng därunder hela tiden. Hon hade en liten, svag obetydlig röst, så att hela sången egentligen blott var ett slags gnolande, som icke kunde fröjda någon annan än henne själf.

Det var märkvärdigt, så tynande växterna sågo ut, när de kommo ut i det klara solskenet, de föreföllo riktigt vanvårdade . . . Tänk att hon inte märkt det förut. — Några hade fått smala bleka vattskott, andra hade små fina ljusgröna spindlar och en klibbig sötaktig vätska på bladen. De måste skäras, tuktas och ansas riktigt grundligt. Af de stora granna pelargonierna, som hon tykte

så mycket om, ehuru andra ansågo dem för simpla växter, och som hade blommat så rikt, skar hon alla bladen; de skulle sedan bli så mycket starkare och präktigare till hösten . . . Hyncinterna, som hade blommat ut, måste tagas upp ur krukorna, lökarna skulle förvaras till nästa år och de små årslökarna afskiljas och planteras för sig. Hon blef så ifrig och intresserad, det var en hel hop mera att göra, än hon först trott, så att arbetet räckte så godt som hela förmiddagen.

När hon sedan med ovanlig omsorg hade putsat och klädt om sig till middagen och gick in till modern, som låg där så klen och trött på soffan i det halvmörka rummet, slog hon armen om hennes hals och kyste henne. Men likasom hade hon blygts öfver denna ovanliga ömhetsbetygelse, sprang hon genast ut igen och stälde i förbifarten en stor kvast liljekonvaljer på det dukade bordet i matsalen.

Hon väntade hela dagen att Högh skulle komma. När det blef kväll, utan att han varit där, tröstade hon sig med att bestämdt något skildt angeläget angående hans resa

hindrat honom, och att han säkert skulle komma tidigt i morgon. Men Högh kom icke den följande dagen och icke håller dagen därpå. — Och sedan blef ångbåtsturen ändrad, så att statsrådet och hans familj måste resa två dagar tidigare än ämnadt var. — — —

Orsaken till att Högh icke kom var omständigheter, öfver hvilka han för tillfället icke egde någon bestämmande makt. När han på kvällen, efter att hafva följt Alice hem, kom hem till sig, låg där ett bref, hvars obekanta stil väckte ett ögonblicks undran och hvilket, när det öppnades, befanns vara från kyrkoherden i den skärgårdsförsamling, där Högh var född.

Pastorn hade nyligen kommit till socknen, var ung och entusiastisk samt hade tagit ifrigt ihop med att höja det i hans tycke låga moraliska och sedliga lifvet inom församlingen. Nu skref han att en kvinna, som uppgaf sig vara Höghs mor, för en tid sedan från Petersburg återkommit till sin hemsocken. Hon tyktes då redan ganska förfallen, förut hade hon en tid suttit fängslad, emedan hon varit

så godt som öfverbevisad om barnmord, och nu hade hon genom sitt omåttliga bruk af rusdrycker blifvit en styggelse för hela byn samt måste falla fattigvården till last. Emedan hon ofta själf skrytsamt talat om att hon hade en son i Helsingfors, som var en „fin doktor“, och då pastorn just genom tidningarna erfarit att Högh var en af universitetets stipendiater, hade han kommit på den tanken att underrätta denne härom. Då vägen icke var lång, ville magistern kanske komma och ställa om saken. Pastorn skulle sörja för att en båt fanns honom till möte vid L station, därifrån det var några timmars färd ut i skärgården.

Den första känsla Högh erfor, var vrede öfver denne ruskiga historie. Modern hade ju aldrig varit något för honom; sedan hon lämnat honom att på egen hand taga sig fram i världen, hade han endast en gång sett till henne. När han var en halfvuxen gosse, hade hon under sitt äfventyrliga lif engång händelsevis kommit på besök till sin hemtrakt och hade då klädd i en grann prålig kläd-

ning, stora guldörhängen och guldked sökt upp honom i den lilla småstaden, där han gick i skola. Han mindes endast att han drog sig undan, när hon ville smeka honom, och att han funnit hennes ryska brytning besynnerlig. Sedan hade han sällan egnat henne någon tanke.

Emellertid beslöt han att efterkomma prästens uppmaning och resa dit ned; saken måste ju på något vis ställas om, innan han reste utomlands. Vägen var icke altför lång och besvärlig. Om han for med morgontåget följande dag, kunde han om kvällen dagen därpå vara hemma.

Högh hade alltid ansett och ifrigt förfäktat denna sin åsikt, att släktskapsband i det dagliga lifvet ingenting betyda. Det var bara gammalmodiga åsikter och sentimentalt pjunk att hålla fast vid slakten. Själf hade han aldrig känt ljufheten af dessa osynliga band, som kunna förena den ena människan med den andra. Till alla de personer, han mest älskat och aktat, hade han icke stått i något släktskapsförhållande. — Som vetenskapsman

hade han väl obetingadt anslutit sig till descendens teoriens upphofsman och förfäktare och hade flere gånger vid sina rön själf kunnat konstatera egendomliga, strängt lagbundna företeelser, som han observerat i förhållandet mellan föräldrar och afkomma. Men detta var vetenskapliga erfarenheter.

Han hade aldrig trott att han skulle blifva så upprörd, på samma gång han kände afsky, vämjelse och förskräckelse, vid att se moderns af laster och dryckenskap härjade ansikte och höra hennes lallande stämma halft stolt, halft förlägen kalla honom „Felix“ och „du“.

Han var efteråt ett rof för den häftigaste sinnesrörelse. Huru skulle han, med all denna smuts klibbande vid sig, mera kunna träda fram för Alice. Hon var det finaste och renaste han visste, huru skulle han kunna draga henne ned i smutsen. Det var ju en förolämpning blott att tänka därpå. Huru var det öfverensstämmande med hans vetenskapliga öfvertygelse? — Och när han sedan tänkte på förödmjukelsen inför hela denna högmodiga familj, sjöd hans blod redan vid blotta tanken

härpå. Han kände sig omspunnen af ett osynligt nät af omständigheter, ur hvilket han icke förmådde komma lös. — I gästgifvargården, där han tagit in, hörde man honom största delen af natten vandra af och an i rummet.

Sedan han följande morgon med den unge prästens bistånd lyckats ställa om saken så att modern blef inackorderad hos ett fiskarfolk, där alla i familjen voro stränga nykterister, var han otålig att så fort som möjligt resa hem. Men i dessa skärgårdstrakter, där båtar äro enda fortskaffningsmedlet, äro kommunikationerna ofta oberäknliga. Det fanns ingen fiskare eller lots, som ville gå ut denna eller den följande dagen och göra den flere timmar långa färden till närmaste järnvägsstation i en sådan storm. Högh måste ge sig till tåls, ehuru marken brände under hans fötter. — — — — —

När han äntligen återkom till Helsingfors, hade statsrådets just rest. Efter den starka själsspänningen under dessa senaste dagar tyckte han nästan det vara en lättnad att icke träffa Alice just nu. Han väntade att

någon lycklig tillfällighet skulle öppna ljusare utsikter.

Kap. VIII.

En stor tidsvåg hade med larm och brus gått öfver de stora kulturländerna. Den hade rykt med sig, hvad den fått tag i, utan åtskilnad från samhällets alla lager och fört alt ut i sin vilda virfvel. Fridens och kärlekens och ödmjukhetens religion hade dragit fram med trummor, marscher och fanor. Med djup kännedom om tidsandans riktning, om den moderna individens sträfvan efter en värksamhet, som synes och ger snabba och praktiska resultat, hade den organiserat sin armé, som gick fram och vann terräng under ett upplyst sekels häpnad och undran. En liten svallvåg hade nått upp också till Helsingfors. När ett skepp bryter vattnets yta, plaska dyningarna upp mot så långt aflägsna stränder och så länge efteråt, att man icke känner deras orsak eller ens mera frågar efter deras ursprung.

På senhösten hade en resande predikant

kommit öfver från Sverge. Han annonserade bönestunder uti allianshuset, möten och så kallade teaftnar. Människorna gingo dit, några därför att de kände behof af en uppbyggelsestund och ofta hemma hade så svårt att finna en lugn vrå och tid att samla sina tankar, andra emedan de brukade gå till alla bönemöten, och så en hel hop af nyfikenhet, ty denna predikant lät mer än andra tala om sig.

Helsingforsarena voro redan vana vid sådana resande utländska predikanter; under de senare åren hade då och då kommit någon, som blifvit omtykt och till hvilkens föredrag människorna strömmat hänrykta och entusiastiska. Sedan hade predikanterna åter rest, lämnande mer eller mindre djupa spår efter sig. Men denne uppträdde på ett skildt energiskt vis. Snart spridde sig i staden den ena egendomliga historien efter den andra från bönemötena i allianshuset. Än hade den svenske predikanten användt nyaste praktiska amerikanska metod att rita upp Kristi tillkomelse och den yttersta domen såsom ett akrostikon af geometriska figurer, än hade han

djärft angripit högkyrkans prästerskap, än hade han profetiskt spått den snart förestående yttersta domen. Människorna begynte strömma till, salen i allianshuset fylles alt tätare afton efter afton. Och sedan kommo vittnesbörden, då de nyomvända uppträdde och vittnade om sin tro.

Denna lära gick under ingen skild flagg, den hade intet skildt namn, den upplät blott sin vida famn för alla, alla kunde komma, alla skulle den föra fram till Jesus. Och den stora fördelen var att ingen behöfde direkt stöta sig med statskyrkan. Därför kunde också folkets ledare nu sitta lugna. Nyligen hade misstänkliga farliga frireligiösa tendenser blifvit kväfda i sin begynnelse på ett rationelt vis. Man kunde därför gud ske lof nu vara lugn för, att hvarken enskildt eller offentligt farliga läror skulle kunna spridas och rubba det finska folkets tro.

I alla stadens kretsar talades om den nya rörelsen. Måhända skulle man endast affärdat den med en flyktig axelryckning eller ett medlidsamt smålöje, om ej det allmänna intresset

blifvit väkt däraf, att medlemmar af samhällets mest framträdande familjer anslutit sig till den och uppträdt på mötena och vittnat.

Sålunda fick den en ingripande betydelse. Den blef en „fråga“. Och i ett litet samhälle med en liten krets, som skall bära upp ideerna, bli alla „frågor“ så lätt „brännande frågor“. Man kastar sig öfver dem med hela den ifver af hvilken man är mäktig, diskuterar dem, rifver ned sina motståndare, blir ovän med sina närmaste vänner och sliter fullkomligt ut sig, för att få så många som möjligt att taga parti för eller emot, ty några neutrala tålas framför alt icke. Men lyckligtvis är man mångsidig och hatar blotta tanken på konservatism. Frågan hinner icke blifva gammal, innan en ny dyker upp. Den kommer utifrån de stora kulturländerna, och alla framåtsträfvande andar kasta sig på nytt öfver den, vare sig sedan den är literär, social eller religiös. Det vackra i saken är, att föregående misshälligheter helt och hållet glömmas eller för tillfället läggas å sido, så att partierna kunna

organisera sig alldeles på nytt för den nya „frågan“. — — — — —

Uppför Högbergsgatan vandrade en vinterafton flock efter flock af människor på väg till allianshuset. Det var kallt, så att snön knarrade under fötterna, blåsten for stötvis fram och likasom bet sig fast, i hvad den fick tag i, och på den molnfria himlen såg man månen stå skarp och klar som en smal skära med hvassa kanter.

Två unga flickor, elever i ett af fortbildningslärovärken, gingo snabbt uppför backen. Den ena af dem förde då och då muffen upp till ansiktet för att skydda det mot blåsten. Båda voro mycket ifriga; de talade om den nya predikanten, hvilken entusiastiskt togs i försvar af henne som frös, medan den andra skeptiskt skakade på hufvudet.

„Det blir flere, som vittna i kväll?“

„Ja,“ — ljöd svaret, — „och vet du, det är troligt att fröken Stenfelt blir en af dem“.

Den som först talat stannade tvärt. — „Alice Stenfelt!“ — nästan skrek hon; — „hon

som följde med föreläsningarna på vår klass i fjol?"

„Just hon, — men skrik då inte så“.

Men kamraten skrek fortfarande: — „Hur i all världen har hon när har hon blifvit hvem kunde tro det om Alice Stenfelt!“

„Tyst, tyst för all del, — ser du inte att människorna stanna och betrakta oss. — Kan du inte vara tyst, så skall jag tala om, hvad jag vet. — Jag har träffat Alice flere gånger på dessa möten. Ibland ha vi följts åt hem och talat mycket om de höga himmelska tingen. Alice har alltid varit allvarligt sinnad, det vet jag, hon och jag voro ju skriftskolskamrater. — I somras blef hon i Lysekil bekant med en alldeles utmärkt framstående svenska. Hon tillhörde en af Sverges äldsta familjer, men hade helt och hållet dragit sig från världen och värkade nu endast för Guds rike. Alice är alldeles förtjust i henne, och hon tyks också mycket hålla af Alice, — jag har sett ett bref, som hon skrifvit, och vet du det var riktigt upplyftande att läsa Nu på hösten

ha dessa möten kommit Alice säger, att hon så tydligt ser Guds finger och hans skilda ledning i alt detta, ty hon har fått hjälp, just när hon bäst behöfde den, och när hon var på väg att gå vilse. Hon ser en hel kedja af händelser, som länkat sig för att leda henne till målet, och ser nu sin väg så tydligt utstakad för sig. Hon tänker helt och hållet egna sig åt missionsvärksamhet; — lycklig hon, som kan det,“ — tillade talarinnan med svärmisk hänförelse.

Den skeptiskt anlagda tog emellertid saken mera praktiskt. — „Nå, hvad tycka hennes föräldrar om det, och hennes fine bror häradshöfdingen sedan?“

„Naturligtvis inte — men det högsta framför alt“.

De hade kommit fram till allianshuset och måste vänta ett ögonblick, emedan människorna trängdes för att komma in. Skolbarn, fabriksflickor, soldater och halfvuxna ungdomar stodo utanför på gatan. De hvisslade, stegade och pratade, några bjödo under rått skämt ut „saligheten för tjugufem penni“. Ett

par poliskonstaplar gingo trögt fram och tillbaka och slog med armarna för att värma sig. De ingrepo icke i händelsernas gång; endast när någon pojke blef altför högljudd, fick han en knuff och tillsägelse att gå ned från trottoiren, dit han emellertid åter smög sig precis en minut efteråt, likasom drifven af någon naturnödvändighet. Ute i farstun hördes ännu högljudt prat och buller, men så snart människorna kommo in i salen, sjönko rösterna till hviskning.

Den lilla salen med sin enkla träarkitektur hade en alldeles särskild prägel under sådana aftnar. En stor del af församlingen hörde till kroppsarbetarens och den tjänande klassen. För dem var det icke „en fråga“ det gälde, utan en trossak. Men därjämte syntes här damer ur den finaste societeten i eleganta dräkter och gamla herrar med slapp hållning och kala hjässor. De förslappade nerverna spändes och retades så underbart af predikantens krassa framställningar, af sångernas fanatiska ord, sjungna på glada operamelodier, af de glödande bönerna och vittnesbörden. Här

sutto unga flickor af stadens främsta familjer, några upprörda, ängsliga, nästan skrämda, andra med ett svärmiskt uttryck, som om de stått på tröskeln till någon anad härlighet, och åter andra, som läto ögonen nyfiket späja omkring, högst intresserade af alt detta ovanliga. Dessa åhörare gingo alla genast upp till de bästa platserna med samma naturliga rätt, som de blifvit vana att göra det vid alla konserter, föredrag eller fester.

Längre ned i salen och borta vid dörren sågs en brokig skara. De flesta hade man aldrig förr sett här och sällan i någon annan kyrka håller. Där voro studenter, officerare, yngre universitetsmän och deras fruar, unga lärarinnor och halfvuxna skolpojkar. Med nyfikna, smått förlägna blickar sågo de sig omkring och sneglade ibland öfver till hvarandra.

Uppe på en estrad i fonden satt kören, herrar och damer. Bland dessa funnos flere bekanta ansikten. Några medlemmar, som kommit senare, kunde knappast tränga sig fram mellan människorna, som skockat sig på gångarna för att bättre se och höra.

Nu stämde orgeln upp och kören föll in. Den var väl skolad och rösterna gingo bra ihop. De glada melodierna sjöngos jämt, snabbt och rytmiskt, och med jublande fart togo omkvädet för hvarje strof: „Ty hans namn är Herren, Jehova!“

Sedan kom predikanten fram. Han var en ännu tämligen ung spenslig man med ingenting annat anmärkningsvärdt än de stora brinnande ögonen, som oroligt irrade omkring, men sedan ibland helt plötsligt hängde sig fast vid någon enskild, likasom för att hypnotisera denne.

Till först gjordes bön. Därefter började han sin utläggning af ämnet för aftonens uppbyggelsestund. Det var antikrist.

Han tog fram uppenbarelsebokens vidunder och granskade dess ohyggliga skepelse lem efter lem. Ännu hade denne antikrist icke kommit, men tecknen visade att han var nära. Ateismen, fritänkeriet, all tidens ondska tydde härpå. Hvad var det då, som höll honom tillbaka? Jo, det var Guds barns böner. — Predikanten blef alt mera exalterad, — han nä-

stan skrek. — Han tecknade denna lilla modiga skara af Guds barn på jorden och dess höga stora uppgift. Med sina böner står den det onda emot. Den griper in osynligt och mäktigt på alla områden. Hvem hade kunnat tro det, men så var det likväl, att den genom sina böner var den osynliga orsaken till att det hotande kriget mellan England och Ryssland för några år sedan icke bröt ut. Hvem ville icke gärna hafva en så skön uppgift. Hvem ville icke gärna undgå antikrist. Hvem ville icke blifva Guds barn. Därför skulle de alla här i kväll komma till Jesus. Icke i morgon, icke någon annan gång utan just nu, idag, i denna stund!

Han knäböjde och bad högt; samtidigt föllo alla körmedlemmar på knä med hufvudena djupt böjda öfver sina stolar, och många i salen likaledes.

Efter tystnaden under den långa bönen föreföll sången, som kören stämde upp, ännu mera jublande. Och sedan blef det lifligt i salen, nu skulle församlingen taga del.

Den, som blifvit omvänd, skulle strax bekänna det och sträcka upp sin hand.

Predikanten såg oroligt ut öfver människomassan. — Tvekande sträcktes en hand upp. — „Där är en hand,“ — ropade han; — „och där två — och där, — Gud vare lofvad, — en hel skog af händer!“

De nyomvända fingo komma upp i de första bänkarna för att tala enskildt med predikanten; de som sutto där måste gifva rum, här var ingen åtskilnad till person. Och så skulle de högt bekänna, hvilken nåd dem hade vederfarits.

En kvinna steg upp, men kom i en sådan extas att hon endast kunde ropa; „O herre Jesus — o Herre Jesus!“ till dess predikanten otåligt afbröt henne med: — „Amen, amen!“ — Andra uppmanades att bedja högt. Gamla fruar gingo omkring och förmanade gråtande de unga att bättra sig. Predikantens medhjälpare spridde sig i salen. Där de sågo någon tvekande och osäker, togo de fast, hjälpte och bistodo. Det var Herren, som klappade på, och han skulle icke göra det för-

gäfves. De voro bröder, som ville stödja en annan broder i hans nöd. Kring en ung kraftig arbetskarl hade tre af dem slagit sig ned. De klappade honom vänligt på axeln, de talade turvis uppmuntrande ord till honom, tills karlens starka muskulösa kropp skälfde, och öfver hans bruna väderbitna ansikte tår efter tår trillade ned i det krusiga ljusa skägget. —

Och genom allt detta bröt sig dominerande körens rytmiska, lifliga sång med sina fanatiska ord och banala melodier. Den likasom uppfångade, inneslöt, omsmälte och gaf ett gemensamt uttryck åt hela denna värld af mänskliga känslor, lidelser, förvillelser, sträfvanen, önsknningar och förhoppningar. — —

Till sist skulle ännu vittnesbörden komma. Nere i salen hördes likasom ett lågmält sorl och det lätta buller, som uppkommer, när alla sträcka på sig eller söka komma något steg framåt för att bättre se och höra. Det var också, hvad de här nere hälst ville vara med om, därför hade de egentligen kommit. De hade småningom blifvit trötta af att stå hela den långa tiden.

Först uppträdde en yngling och en ung dam. Hvad han sade, var helt kort och hördes knappast. Hon däremot talade i ett bildrikt och vårdadt språk om den fröjd och sällhet, som Guds barn känna, och bad alla de närvarande, att så fort som möjligt söka samma saliga glädje och frid. — Inför denna konstrika värtalighet förhöllo sig åhörarna egentligen tämligen likgiltiga, ehuru den till en viss grad slog an på de mindre bildade.

Sedan kom Alice Stenfelt. — Således var det verkligen sant att hon skulle uppträda i kväll. Åtskilliga halsar där nere bland de otrogna försökte att sträcka ännu ett par tum på sig. Familjen var ju så känd och aktad.

Hon stod alldeles stilla och litet framåtböjd. Hon, som eljes var så blyg, tyktes nu hvarken blyg eller rädd. Etteget inåtvändt lugn var utbredd öfver hela hennes väsen, och det föreföll, som om hon knappast varit medveten af att hon stod inför en hop främmande människor, som nyfiket granskande sökte utforska henne. Hon talade kort, men klart och tydligt samt med den bildade kvinnans

välljudande tonfall; och oaktadt hon icke höjde rösten, hördes hvarje ord öfver hela den stora salen.

Hvad hon sade var ingenting nytt, man hade hört detsamma många gånger förut, och efteråt skulle väl mången vittna nästan med samma ord. Men åhörarena kände att, det kom ifrån hjärtat och erforo en viss rörelse, såsom alltid, när ett människohjärta hör ett annat vibrera, det må vara af smärta eller glädje, och det må finna uttryck härför i vältalighetens konstfulla form eller i det enkla alldagliga ordet. Hon talade om det lugn och den frid hon kände, om målet, som hon nu såg så klart för sig och till hvilket hon af alla krafter borde sträfva, och hon prisade Gud för den värksamhet, han hade anvisat henne.

Efter detta vittnesbörd begynte människorna bullrande gå bort. Ännu flere skulle uppträda, — sades det, — men det var redan sent på kvällen, och åhörarena hade blifvit trötta.

Kap. IX.

Ur ett bref från statsrådet Stenfelt till geheimerådet G i Berlin.

— — — — Sålunda är det en afgjord sak, gamla vän och broder, att min dotter får tillbringa den tid, hon är i Berlin, i ditt hem. Du uttalar din förvåning, — och jag tror att den delas af de flesta här, — öfver att jag icke blott tillåter, utan på alt vis tillstyrker min dotters resa till Berlin, där hon hoppas kunna utbilda sig för det missionärskall, hvilket hon tror vara hennes. Men när du hör mina skäl, hoppas jag att du skall gifva mig rätt.

Min dotter är ännu så ung — bara tjugu år. Då är hjärta och sinne som ett mjukt vax, hvilket tar emot den prägel, som omständigheterna trycka däri. Men främst måste hon bort härifrån. Dessa bönemöten, dessa vittnesbörd, dessa predikningar och omvändelseförsök, detta vistande i en trång, inskränkt krets är det sämsta, som kan finnas för henne; här skulle hon gå förlorad. Nu kommer hon väl i Berlin också att tillbringa en

stor del af sin tid i ungefär likartade kretsar;
 — jag vill gifva henne full frihet, emedan
 hvarje motstånd endast skulle förvärra saken,
 — men jag hoppas såsom en motvikt på vi-
 stelsen i din fint bildade familj, och sedan
 lifvet i den stora rörliga världsstaden, som
 icke kan gå ett ungt sinne spårlöst förbi.
 Det måste vidgas däraf och omdömet mogna.
 Du vet att jag talar af egen erfarenhet. Du
 mins nog, huru jag den tiden, vi voro stu-
 dentkamrater, drogs till den pietistiska riktning,
 som med sin dystra glädjefientliga lära så
 ödesdigert ingrep i månget ungt lif. Och du
 mins också, — jag gör det alltid med tack-
 samhet, — huru du rykte upp mig ur tungsint-
 heten, och huru under den härliga utländska
 resa, jag då genom din frikostighet blef i
 tillfälle att göra, samt under inflytande af din
 ljusa sunda lifsåskådning, den både till kropp
 och själ sjuke botades. Senare har väl det
 gamla grubblet öfver dessa gåtor, på hvilka
 vi dock aldrig få svar i detta lifvet, någon
 gång stuckit fram, men arbetet öfvervann det.
 Så hoppas jag att det också skall gå med
 min dotter.

Ibland gör jag mig förebråelser öfver att jag kanske ej varit för mina barn alt det jag skulle varit, men arbetet har slukat min dag och ofta äfven min natt. Det var nödvändigt i början, — min hustru var så klen och barnen små. Sedan blef det en vana, en passion, — min enda numera, kan jag säga. Ålderdomen kommer, och jag känner i bland med en rysning, huru krafter och själsförmögenheter likasom skruppna bort, man måste arbeta, arbeta medan dager är. Men medan mina barn växte upp, stal arbetet en del, som var deras. De känna mig icke, och den man ej känner, kan man icke ha förtroende till. De tro att jag är hård och kall, och numera kan jag ej visa att jag icke är det. Och sålunda har jag blifvit en ensam gammal man.

Men, om också barnen icke veta det, äro de dock det bästa vi gamla ega, det enda, som ännu kommer oss att hysa önsksningar och förhoppningar. Därför, när jag får lämna min dotter i dina och din utmärkta hustrus händer under denna för hela hennes framtid så betydelsefulla tidpunkt, har ett stort be-

kymmer blifvit lyftadt från mitt hjärta och min gamla tacksamhetsskuld till dig ytterligare ökad. Om ett par dagar reser Alice härifrån, då jag ytterligare skall telegrafera, så att någon kan vara henne till möte“ — — — — —

Högh hade kommit hem. Han hade knappast satt foten i land, innan han hörde om Alices resa, ty hela staden talade om, att fröken Stenfelt och tvenne andra damer skulle resa till Berlin för att utbilda sig till missionärer, eller för att gå in vid frälsningshären, eller — uppgifterna varierade i oändlighet.

Det var ett oväntadt slag för honom. Han hade trott att alla de svåra själsstrider, han denna senaste tid genomgått, nu voro öfverståndna, och utan att egentligen hafva gjort så klart reda för sig, hade han haft ett hemligt hopp om godtgörelse för alt hvad han lidit.

Under de första tiderna i utlandet hade han både i arbetet och i förströelser af allehanda slag sökt framför alt glömska af det förflutna. Han kastade sig först in i detta lif

med en känsla af förtviflan, en känsla af att han hade att bära en tung svår börda, som han omöjligt kunde bli kvitt, likasom den obotligt sjuke har sin sjukdom, som han endast kan uthärda genom att söka glömma plågorna. Omgifven af alt det bedårande i den stora världsstaden tyktes det nästan lyckas för Högh. Tiden går så fort, när nya intryck strömma till, och knappast någon stund blir ledig till grubbel och eftertanke.

Så hade sommaren gått, hösten likaså, och man var vid jultiden. En eftermiddag hade Högh, när han gick hem från en föreläsning vid College de France, tagit vägen längs Boulevard St. Germain. När han kom till kyrkan St. Germain des Près, beslöt han plötsligt att sticka sig in i kyrkan och se den i förbifarten. Han hade många gånger förut tänkt göra det, men det hade aldrig förr blifvit af.

Det hade blifvit kallt för några dagar sedan, och kölden höll i sig. Det frös om nätterna, och som vanligt hade skaror af fattiga tagit sin tillflykt till kyrkorna, där de vid

värmledningarna skulle värma upp sina stelfrusna fötter och händer, som voro svullna, blåroda och fulla af sprickor och kylsår.

När Högh med några lätta steg halfsprungit uppför trappan och skulle träda in i kyrkan, häjdades han af en kvinna, som bedjansträkte sin hand emot honom. Han skulle likgiltigt gått förbi, — det var ju inte möjligt att ge åt alla dessa tusental af tiggare, som nyårstiden öfversvämmade staden, — då hans blick händelsevis föll på tiggerskan. Han ryckte häftigt till, vände sig bort, men vände sig i samma minut tillbaka mot tiggerskan och såg ängsligt och likasom motvilligt spanande in i hennes ansikte. Det var ju omöjligt, — och likvisst — samma rödsprängda ögon, — samma pussiga kinder med sin violetta rodnad och de djupa fårorna vid näsvingarna, — samma darrning på den utsträckt handen. — — Han slängde ett francstycke i denna hand, som lik en klo girigt knep om den ovanliga gåfvan, och utan att höra på tacksägelserna, som strömmade fram med invand säkerhet, skyndade han genom dörren, hvilken ma-

drasserad och klädd med kläde, ljudlöst föll igen efter honom.

Det var redan skymt där inne. Den svaga återstoden af vinterdager gick förlorad bland hvalfvens och kolonnernas mörka mättrade färger. Här och der blänkte någon väggmålnings guldgrund alldeles matt. I ett sidokapell hölls mässa. Några stora vaxljus brunno vid altaret, några mörka gestalter lågo på knä på golfvet nedanför, och prästens stämma genljöd doft genom de skumma hvalfven. Alt detta föreföll honom så oändligt långt borta.

Högh satte sig ned på en stol i skuggan af en af de väldiga kolonnerna. Han var ond på sig själf, som kunnat bli så upprörd af mötet med en gammal tiggerska, det var ju löjlig sentimentalitet. Men vid åsynen af den gamla drinkerskan hade alla de döfvade tankarna och känslorna rifvits upp på nytt, och i och med detsamma stod hans eget lif här i världsstaden för honom i alldeles ny belysning, likasom en hel näjd i en enda sekund kan framträda vid skenet af en blix. Han, som

icke haft någon känsla af medlidande, när han stod inför den härjade varelse, som var hans mor, han som endast erfarit vämjelse och vrede öfver att hans egna planer blifvit korsade, kände nu med rysning och blygsel förvandtskapen i de instinkter, af hvilka han varit på väg att låta sig ledas. — Han hade hoppats att någon lycklig tillfällighet skulle komma honom till hjälp, så att alla dessa gamla spår, som voro så vanhedrande och som sårade hans stolthet, kunde sopas igen. Men nu kände han brännmärket på sig själf, när han granskade sina egna handlingar — — —

Och de öfverretade nerverna förstörde hans skuld. Alla hans gärningar och tankar togo jättelika dimensioner och trädde anklagande fram för honom. — Det han önskat, var ju intet annat än moderns död. — Han kände sig nästan som en mördare; — han var ju också son till spinnhuskvinnan, som suttit fängslad för barnmord. — — — — —

Han satt där länge. Skuggorna blefvo alt djupare. Längst bakom hufvudaltaret bröt sig ännu den sista återstoden af dagen in ge-

nom de höga målade kyrkfönstren och kom några af de klaraste färgerna att stråla fram ur mörkret där borta. En liten röd glaslampa, som brann framför en af helgonbilderna i Höghs närhet, svängde helt sakta för luftdraget fram och åter på sin fina ked; på andra sidan i kapellet dog prästens stämman bort i ett långt a—m—e—n, och människorna, som legat på knä, reste sig, och sedan hörde man blott ljudet af deras bortdöende steg.

Alt detta föreföll Högh så aflägsset, där han satt ensam i skuggan af den stora kolonnen. Kyrkväktaren tände här och där en lampa, men skymningen i de stora hvalfven likasom slök alt ljus; människorna, som kommo och gingo, liknade skuggor.

I denna stora stämningsfulla stillhet tyckte Högh att han kunde tänka bättre, än han haft tid till på månader. Han erfor denna känsla af ensamhet, som man kan hafva, också då människorna stimma omkring en. — Ur hans upprörda känslöstämning arbetade sig så småningom fram en förnimmelse af själfansvarighet, — han måste själf styra sin båt fram genom

bränningarna, om den icke skulle gå i kvaf.

Huru länge han suttit där, visste han icke. Han erinrade sig att det var tid att dinera, först när han kom i håg att han skulle åhöra en conférence ännu på kvällen.

Arbete, — ja, — det var det enda, som återstod för honom; — han skulle icke tänka på någon lycka.

Med lidelsefull ifver kastade han sig från den dagen öfver sitt arbete, han tänkte och såg under veckor och månader på intet annat. Och så småningom hade hans kärnfriska sun-
da natur segrat. Han blef lugnare, och när han på våren med afhandlingen färdigskrifven och ett utmärkt intyg af sin berömde lärare återvände hem, hade han beslutit att oförbehållsamt och ärligt lägga afgörandet i Alices hand.

Oroad af de rykten, han hörde vid hemkomsten, kunde han knapt ge sig till tåls till den tid på dagen, då han rimligtvis kunde söka upp folk. Tidigt på morgonen hade han dessförinnan redan gjort en lång spatsertur

till Brunnsparken och upp på batterierna. När han sedan, i alla fall mycket för tidigt för en visit, ringde på hos statsrådets, var Alice icke hemma.

När kunde han få träffa henne? — Ja, det visste tjänsteflickan inte, fröken var så litet hemma, knappast till måltiderna, och så skulle hon resa i morgon.

Men, när han sedan kom igen på eftermiddagen och möttes af samma svar, att fröken icke varit hemma på hela dagen, bad han att få tala med statsrådet. — Jo, statsrådet var hemma och i sitt arbetsrum, och magistern skulle vara så god och stiga dit in.

Högh hade alltid haft stor respekt för statsrådet och likasom de flesta yngre personer känt sig tvungen och generad i den stele gamle herrens närvara, men nu steg han på, utan den minsta tanke på något annat, än att hans lufs lycka höll på att glida honom ur händerna.

Han dröjde länge där inne. När han kom ut igen, såg han mycket vördnadsfullt, nästan beundrande upp på den gamle styfve herren, som följde honom ända ut i tamburen.

„Det är sålunda afgjort, icke sant“, — sade denne med sin torra röst, i det han gjorde sin vanliga stereotypa åtbörd att jämka om kragen, ehuru den nu som alltid satt snörrätt. — „Magistern gör ju nu ingenting vidare till saken. Vi måste vänta, vi måste se tiden an, — vi måste! — I hennes nuvarande exalterade tillstånd skulle det ändå ej tjäna till något, utan endast göra allt värre Hon har brutit med alla sina förra tycken och vanor. Under hela denna tid har hon inte gjort ett enda af sina arbeten; jag har riktigt saknat hennes båge. Hon har gömt undan dem, eller gett bort allesammans, ty det är synd att använda sin tid på sådant, — säger hon. Hon måste skonas för ytterligare sinnesrörelser, eljes vet jag ej, huru det skall gå;“ — den gamle herrens röst blef något otydlig, och han såg nästan bedjande på Högh.

„Men ned till ångbåten kommer jag dock i morgon“, — var det enda Högh förmådde säga, i det han skyndade förbi vicehäradshöfdingen, som kom hem i detsamma. — — —

I södra hamnen låg dagen därpå den stora Lybecks ångaren och flåsade och arbe-

tade att få ångan upp. Båten skulle gå först om en timme, och man höll ifrigt på med att lasta. Den ena stora tunnan efter den andra rullades öfver landgången, slog med en stöt i däck och försvann ned i lastrummet. Sjömän i blus och med puukkoknif, som svängde af och an i bältet, arbetade under rop och skrik. Ångbåtsjungfrur med siden-sjaletten kokett knuten öfver håret för att hålla det i styr för drag och blåst kilade af och an med kaffebrickor och kognak åt herrarne på däck eller med salongspassagerarens nattsäckar och plaider, som skulle ordnas och ställas in i hytterna, stufvas upp på hyllor eller under bänkar. Fördäckspassagerarna sökte ut åt sig någon lugn vrå bland koffertar, balar och lårar, där de kunde slå sig ned med sina korgar, knyten och barn och vara någorlunda skyddade för drag och regn. Människor kommo och gingo med bref och paket, och småningom begynte också en och annan salongspassagerare komma ned.

En mängd sysslolösa personer hade som vanligt skockat sig på bron för att se ångbå-

ten afgå. I dag voro där flere än eljes, emedan det talats om i staden, att några fröknar skulle resa till utlandet för att bli missionärer.

Nu kom droscka efter droscka öfver torget. Anhöriga och vänner, som följde de resande, buro remmar med sjalar och plaider, resväskor, nattsäckar, paraplyer och blombuketter, och alla, både de som reste och de som följde, hade samma brådskande gång och det nervösa litet oroliga ansiktuttryck, som en afresa brukar föra med sig. Snart var hela akterdäcket fylldt af dessa människor, som gingo af och an, stodo i grupper eller slog sig ned på soffor och stolar.

Statsrådet hade gått förut för att se till att alla saker skulle blifva ordentligt inställda. Alice och modern kommo efteråt nedåkande, och nu sökte de ut en riktigt lugn plats i solskenet på däck, där statsrådinnan kunde sitta med det uppspända parasollet såsom skydd för ögonen, hvilka blifvit ännu ömtåligare och svagare af det myckna gråtandet. Hon hade varit så upprörd dessa senaste veckor, när Alices resa blifvit bestämd, och det hade varit

ett svårt afsked där hemma. När hon nu satt här med dotterns hand i sin, föll långsamt tår efter tår bakom floret nedför den fina släta kinden.

Alice hade hela den sista tiden lefvat i en helig extas. Målet, det stora målet var funnet! Det stod så klart och tydligt för henne; fjärran visserligen, men nu visste hon, hvart-hän hon skulle sträfvat, och hon tröttnade icke att tacka Gud för hans underbara nåd och ledning. Med all sin ungdomliga entusiasm och oerfarnhet utmålade hon för sig sin nya väksamhet så skön, så stor och upphöjd och såg med ömkan ned på dessa andra, som kunde tillfredsställas af hvardagslifvets småsysslor. Hon hade bemödat sig att plåna ut hvarje spår af sitt förra onyttiga och fåfängliga lif. Hon hade skänkt bort en del af sina arbeten, hela sin stora mönstersamling, sin båge, ritbrädet och alla öfriga tillbehör; hon skulle aldrig mer behöfva sådan fåfänglighet.

När afskedsstunden kom, tyktes hon dock för ett ögonblick känna det tungt att gå ensam ut i världen och hon brast i gråt, när

hon slog armarna kring moderns hals. Men hon blef genast lugn igen. Intet offer var svårt, när det skedde för Herrens skull, och det skulle ske med gladt mod. Och så bibehöll hon sitt lugn hela tiden.

Endast vid åsynen af Högh där nere vid ångbåten grumlades detta lugn åter för några minuter. När hon råkade honom handen, tyktes hon förvirrad och ängslig erfara att där fanns något i hennes förflutna lif, som hon icke hade lyckats utplåna. Men också nu beherskade hon sig och fäste på honom sina stora strålande ögon, hvilka föreföllo att se och på samma gång icke se allt detta hvardagliga och obetydliga, som försiggick omkring henne.

Högh hade också till det yttre mycket förändrats. I sin modärna rutiga sommardräkt föreföll han nästan att ha vuxit. Ansiktet hade blifvit magrare men fått ett mera energiskt uttryck, och den förra litet oborstade lifligheten och kantigheten i sätt och tal hade lämnat rum för något mera själfmedvetet och allvarsamt.

När han såg Alice tillsammans med res-

sällskapet och trosförvandterna, tvänne unga flickor och en äldre dam, klädd i en illasittande klädning och kappa, sade hans sorgsna och på samma gång otåliga, retade och ogillande min, att han helst skulle fört bort henne med våld från alt detta.

Men han fick icke tala med henne annat än några alldeles likgiltiga ord, ty vänner och bekanta togo henne hela tiden i anspråk, när de kommo ned till båten för att än en gång säga henne farväl. Några hade blommor med sig, alla voro de mycket vänliga och hjärtliga, och de flesta litet förväntansfulla och nyfikna att se, huru hon ändå riktigt skulle taga det med afskedet.

I sista minuten kom Ebba med sin unge affärsman; de voro nu förlofvade sedan några dagar. De hade alldeles glömt bort att se på klockan, medan de sutto där hemma, och kommo varma och andfådda springande upp på däck, i samma stund klockan gaf signal åt alla obehöriga att aflägsna sig. Lika impulsiv i sorg som glädje slog Ebba sina armar kring Alices hals och kyste henne gång

på gång. Hon tykte det var så rysligt att hennes Lisa skulle ut bland dessa „fasliga människor,“ och hon gaf damen i den illasittande klädningen en hotfull och föraktlig blick.

„Ebba — Ebba, — vi måste nödvändigt gå, — ser du inte att landgången redan är till hälften indragen?“ — Hennes affärsman stod och rykte henne i klädningen. — „Hör du inte, — Ebba!“

Ebba stack snyftande en stor ask med konfekt under Alices arm. Det var åtminstone något af denna världen, och Ebba själf tyckte ofantligt mycket om konfekt.

Högh tryckte ännu till allra sist Alices hand. Det var en kraftig handtryckning, som innebar mycket; sedan hoppade han med en turnares vighet i land.

Angaren lade långsamt ut, vände sig först trögt flåsande och ovigt, men sedan blef afståndet mellan dem, som blefvo kvar på bron och sågo efter den afgående båten, och dem hvilka stodo på däck och ännu så länge som möjligt sökte uppfatta en skymt af något kärt ansikte, snabbt allt större och större. Högh

hade stirrat så länge han kunde mot den lilla rörliga hvita punkt, som han visste var Alices näsduk. Men när ångaren sedan gick in i den breda krusade fåra af glittrande solljus, som eftermiddagssolen kastade på vattnet, och den ena detaljen efter den andra, master, pipa, däck, reling likasom drunknade i denna strålfod af ljus, knöt han ofrivilligt handen.

— Dessa obskuranter, dessa grofva okunniga människor! — Och detta likgiltiga samhälle, — det hade också skuld häri, — men det bara gapade nyfiket och hade fått något att tala om! — Men de skulle ännu få se! — Han vände sig om och gick hastigt ensam sin väg hem.

